طنزلر توپلمی

بیزنیکه اوروشه منیز!

محمد حلیم یارقین

۱۳۹۹ کابل

کتاب بیلگی لری:

آتی:	بیز نېگه اوروشه‌میز؟
یازووچی:	محمد حلیم یارقین
ادبي توری:	طنز/ هجویه
نشر اېتووچی :	تیتاتو تحقیقات مرکزی
باسیلگن ییلی:	۱۳۹۹ قویاش ییلی، کابل
سانی:	۱۰۰۰ جـلــد
مقوا و بېتلر بېزه‌تووچی:	الماس بیانی بولوت

طنزلر توۉپلمی

بیز نېگه اوروشه‌میز؟

محمد حلیم یارقین

۱۳۹۹ قویاش ییلی، کابل

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

عنوانلر **بیت**

۱. بیچاره کتابلر ۷

۲. کتابخوانلریمیز ساغ بۉسینلر! ۱۱

۳. خدا کۉترسین! ۱۷

۴. بیز نېگه اوروشه‌میز؟! ۱۸

۵. ینه اوروشیب قالمه‌یلیک! ۲۵

۶. کتاب یا چاکلیت؟! ۲۸

۷. شعریمنی اېشیتتیرمَسم قۉیمه‌یمن! ۳۱

۸. نقابلی اۉغلاقچی! ۳۳

۹. حورلر ایکیته-کو!! ۴۰

۱۰. شیرینی‌سی بارمی؟ ۴۱

۱۱. رشوت حقیده! ۴۹

۱۲. چېت ایللیک مهمان بیلن سَیر! ۵۰

۱۳. قربانلیک پاده‌نینگ عصیانی! ۶۴

۱۴. عالی تحصیل و ختنه تۉیی! ۷۰

عنوانلر **بیت**

۱۵. عاجلَکي سرویس! ۷۳

۱۶. هوسباز! ۷۷

۱۷. آنه تیلنی قنداق اؤرگنماقده‌سیز؟ ۷۹

۱۸. عمریؤلداشیم‌نینگ توغیلگن کونی ۸۶

۱۹. بېش وقت نمازی خو کنده اېمس! ۹۱

۲۰. عجایب نامه! ۹۲

۲۱. اپاندسیت! ۹۴

۲۲. سوچلی(گناهکار) برماق! ۹۶

۲۳. اشرار صاحبلر! ۹۹

۲۴. اېسیم قوریسین! ۱۰۰

کیریش سۉزی اۉرنیگه

«تیلگه اختیارسیز، اېلگه اعتبارسیز»

علیشیر نوایی

بېچاره کتاب لر!

ایلگرگی توزوملرده کتاب یا مقاله اویاقده تورسین، حتی بیرگینه سۉز اوچون آدملر حیاتدن أیریلگن و بوتون یا بیرقسم عمرینی تورمه(قماق، زندان)ده چیریتگن. برچه‌لر **«دېوارنی هم قولاغی بار!»**، دېب اۉزلرینی و تیللرینی اَجا-بیجا سۉزلشدن تییب یورر اېکنلر. قیرق-اېلّیک ییل بورونلر اۉزبېک تیلیده بیرگینه «مقال» یا «تۉرتلیک» بیران نشریه‌ده چیققنده، حکومت آدملری و حتی کۉپلب تیلداشلریمیز اوچون خودی اجنه‌نی کۉرگندېک عجایب بیر حادثه سینگری کوتیب آلینر اېکن، دېسَم مبالغه اېمَس!

اوندن تشقری، تیلیمیزده‌گی یوزلب، مینگلب **«بېچاره کتابلر»**نینگ قۉلیازمه‌لری بیلیم و مدنیتگه قرشی متعصب کیشیلر تمانیدن کویدیریلیب، یۉق قیلیب یبباریلگن‌لیگی‌نینگ اۉزی أیری بیر اچینرلی و أینچلی چین داستان دیر.

منه کؤرینگلر، طالبان حاکمیتی آغـــده‌ریلگندن ساره، جهان هم‌جمعیتی حـمـایـه‌سی آسـتیده اؤلکه‌میزگه مثلی کؤریـنـمـه‌گن عجایب سؤز و مطبوعات ایرکین‌لیگی کیریب کېلدی. **«قولاغی بار دېوارلر»** توبدن نوره‌ب(قولب، ییقیلیب) توشدی؛ آدملر کرنَی–سورنَی‌لرده تاووشلرینی براللـه چیقره‌دیگن بؤلدیلر! خیلمه -خیل میدیا و مطبوعات چیچکلری گؤرکیره‌ب آچیلیب چیقدی.

اېندی مطبوعات‌سیز و رادیوسیز ولایت، انترنت‌سیز شهر و تلویزیون‌سیز اوی قالمه‌دی، دېسک ایشانه بېرینگ. خی، قؤل تیلفون(مبایل)نی گپیرمَسم هم بؤله‌دی؛ چونکه اېندی عایله‌لرده حتی «شبِ شش» یا که «بېشیک تؤیی»لرده آدملر چقه‌لاققه هم مبایل ساوغه قیلگنلرینی اؤز کؤزیم بیلن کؤریب، یقه اوشلب قالدیم، دېسم ایشانینگ!

دموکراسی‌نینگ ساوغه‌سی بؤلمیش بو عجایب سؤز ایرکـین‌لیگی همده بیلیم و تخنیک نصـیب قـیـلـگن بونـداق کېنـگ و قـولـه‌ی امکانات شاعرلر، یازووچیلر، عالملر و ژورنالیستلرگه انچه قؤل کېلدی. چونکه اؤلکه‌میزده اؤنلب زمانوي باسمه‌خانه، انتشارات مؤسسه‌لری و کتاب مرکزلری تاپیلدی. اېندی شاعرلر دېوانی، یازووچیلر و عالملرنینگ **«بېچاره کتابلری»** چاپ بؤلیش یؤلیگه کؤزلـری تېلـمـوریـب، تـاقـچـه‌لرده چنگ باسیب یاتمه‌یدی. اېندی تیلینگیزده ایسته‌گن موضوعلرنی جریده، رساله یا کتابلرده تیارلب، پولینی تاپسَنگیز بؤلدی. معلوم چاغده باسیلیب چیقه‌دی. «**سانسور**» و «**سانسورچی**»لرنینگ کلتگی اېندی کیشی‌نینگ تېپه‌سیده تورمه‌گن. اېندی خلقیمیزنینگ **«یاتیب قالگینچه، آتیب قال!»**، دېگن مقالی‌نینگ کېزی(پَیتی، وقتی) کېلگن!!

بیراق عزیزلر، بو امکانات و قوله‌یلیکلر قنچه‌لر کتاب چیقه‌ریش عملی ایشینی تخنیک تماندن بیز اوچون آسانلشتیرگن بؤلسه–ده، لیکن بو «**بېچاره کتابلر**»نی، کیم هم اؤقیسین؟ اؤزی اؤقیمسه هم، اؤزی بیر یا ایکیته موزقیماق

(آیس کریم) یلَه‌مسدن یا باله‌لریگه میلتیقچه آلیب بېرمسدن، بیرگینه کتابنی ساتیب آلیب ساوغه قیله‌دیگن اۉزبېک کیشی‌نی بیله‌سیز می؟! توغیلگن کونیده یا مکتب‌دن یخشی نمره‌لر بیلن کامیاب بۉلیب کېلگن باله‌گه، بیران آته–آنه یا باشقه عایله اعضاسی آنه تیلیده چاپ اېتیلگن بیر یا ایکیته کتاب بېریب، تبریکله‌گن کیشی بار می، اۉزی؟...

تیلیمیز رسمي بۉلدی، دولت تیلیمیز رواجی اوچون هیچ ایش قیلمه‌گن، دېیه جر سالیب، تیل بیراغینی یوکسکلرگه کۉته‌ریب یوریلگن بیر پَیتده، اۉزیمیز نیمه قیلیب توریب‌میز؟

منه قره‌نگ، آغزیمیزنی تۉلدیریب، بیر نېچه میلیون اۉزبېک بار دېیه ادعا قیلیلیب یورگن اولوس تیلیده ۵۰۰ نسخه، قۉیینگ که حتی ۳۰۰ نسخه‌ده چاپ اېتیلگن هرقنداق اۉزبېکچه کتاب، ییللر بـۉیـی سـاتیـلـمـه‌ی قالـه‌دی!! ایلگری قلمکشلرنینگ کتابلری چاپ بۉلالـمـه‌ی، تاقچه‌لرده توپراق یَلب یاتسه، اېندی بۉلسه چاپ بۉلگن **«بېچاره کتابلر»** ساتووچیلرنینگ دُکان رَف‌لریده، تیلسېور اۉقووچیلرنینگ یۉلیگه کۉزلری تۉرتته بۉلیب، کوته–کوته(انتظارلیک چېکیب) چنگ باسیب یاتیبدی!!

هرقنداق بۉلمه‌غور نرسه‌لرگه بېملال کۉپ پوللرنی ساووریب، اۉزیمیزنی کۉز–کۉز قیلیشگه استخوانیمیز یۉق. لیکن بیرگینه کتاب آلیشگه چۉنتگیمیز هم، میه‌میز هم ایش بېرمه‌ی، آقسب قاله‌میز!...

عزیز تیلداشلر! اۉقیمه‌ی، یازمه‌ی، کویله‌مه‌ی، اېشیتمه‌ی و سۉزله‌مه‌ی ادبي تیلیمیزنی اۉرگه‌نیش ممکن می؟

یوقاریده أیتیلگن مقالنی آزگینه اۉزگرتیب، تیلداشلریمیز اوچون کتابگه نسبتاً **«یاتیب قالگینچه، آلیب قال!»** دېگن سۉز اېندی تۉغری کېلمس میکین؟!

قیسقه‌سی، مـادامـی کـــه هر بیر اۉزبېک خاندانی‌گه اۉز تیلیده‌گی کتابلر

کیریب بارمس اېکن؛ اۉقیمیشلی‌لر و ضیالیلریمیز کتاب اۉقیشنی اۉز عایله‌لریدن باشلب، تیلداشلری نینگ تورلی قتلم لریگچه ترغیب و تشویق قیلمس اېکنلر؛ یاشلریمیز مطالعه و کتاب اۉقیش مدنیتی و عادتینی حیاتي ضرورت، دېب بیلمس اېکنلر؛ ادعا قیلینگن نېچه میلیونلیک برچه تیلداشلریمیز آنه تیلده سوادلی بۉلیشنی هیچ قچان نظردن قالدیرمسلیک درجه‌ده‌گی قوتلوق ملی بورچ، دېب توشینمس اېکنلر، برچه کته-کیچیک ادعالرگه قره‌مه‌ی، بو چوچوک و بای تیل جمعیتی‌مـیـز، رسـمـي دایـره‌لر و میدیالرده اۉز مناسب اۉرنیگه و کوچیگه اېگه بۉلیشی قیین، دېب اۉیله‌یمن.

ادبـي تیـلـیـمـیزنی اۉرگـه‌نیش و اۉرگه‌تیشده برچه‌لرگه کوچلی تویغو (احساس)، همت و ایزچیل اینتیلیش تیلب قاله‌من.

تاشکېنت: قیش، ۱۳۹۳/۲۰۱۴

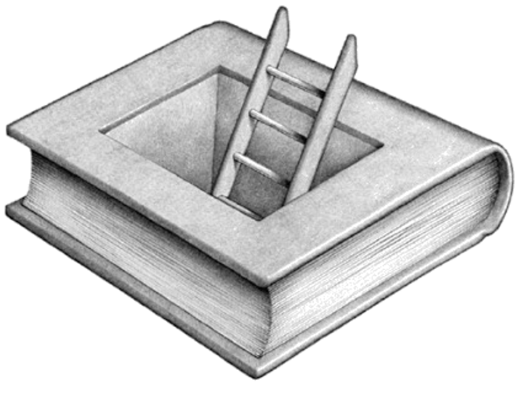

اېندی اؤشه جدا سناقلی کتابخوانلرنی هم قربانی بؤلسه، کیشی! بولرگه هم کتابنی ساتیب آلیب اؤقیش خو-خی، حتی اولرگه یېتکه‌زیشنی اؤزی، هم قیین و هم قیزیق. شخصاً اؤزیم بو نرسه‌نینگ قنچه‌لر قیین و آغیر کېچه‌یاتگنینی دایم اېت-پؤستیم بیلن سېزیب یوریب‌من. ایشانمه‌سنگیز قوییده‌گی طنزنی اؤقیب چیقینگ:

کتاب‌خوانلریمیز ساغ بؤلسین‌لر!

کتاب حقیده‌گی دردیم‌نی شکوه‌آمیز یؤسینده بیر اؤرتاغیمگه أیتگنیمده، او بیلن مېن اره‌میزده قوییده‌گی سؤزلر أیتیلدی:

... نیمه، کتابنی یازیشده قیینه‌له‌یاتیب سیز می؟

یاغ اې، شکر قلم اؤتکیر، کمپیوتر هم بار. همه‌سینی کېچه یو کوندوز ایشلب، اؤزیم قیله‌من.

یخشی، اونده دیزاین و صفحه‌لر توزیشده قیینلیک بار می؟

اې... یاغ. اونی هم اؤزیم یا که دؤستلر توزه‌تیب بېره‌دیلر.

خی، اونداق بؤسه چاپ مسأله‌سیده قیین‌چیلیکلر بار می؟

یاغ... او نرسه‌نی هم یا فرهنگ‌سېور دؤستلر، اویوشمه‌لر یا انتشارات مؤسسه‌لری کمک قیله‌دیلر!

اونده گپ تمام اېکن–ده. سیز نالیبدیگن باشقه نیمه نرسه قالدی؟ همه نرسه بوت(مکمل) اېکن–کو!

اۉرتاغیم، سیز فقط سۉزلرده مسأله نینگ بوتلیگینی اېشیتیب، ایش آسانگینه کېچیب کتاب قۉلیمگه کېلیب تېگه‌دی، دېب اۉیله‌دینگیز، چاغی.

هه–ده! بۉمسم، چی؟

گپ باشقه یاقده!

قنی اېشیته‌یلیک–چی!

سیزگه أیتسم، کتاب مینگ–بیر زحمت و یوگورا–یوگورلر بیلن باسمه‌خانه‌گه باریب باسیلیب چیقه‌دی. أیته‌دیگن اصل گپلریم و آواره‌چیلیگیم اېندی باشلنه‌دی.

جِدّی أیته‌سیز می؟ قنداق آواره‌چیلیک؟

قنداغی شو: کتاب نیمه زحمتلر بیلن اویگه کېلتیریلیب، قۉشنیلر یا بیران اۉرتاق‌نینگ کومگی بیلن جایلشتیریب قۉییله‌دی. اېندی بو یېرده، اېنگ مهم مسأله «اۉقووچی» و اونگه کتابنی یېتیب باریشی دیر. بو هم یازووچی‌نینگ یېلکه‌سیگه توشه‌دی!

قنداق؟!

منه قره‌نگ، اوندن کېین سیزدېک اېنگ یقین اۉرتاقلردن نېچه کیشی‌گه کتابنی تقدیم قیله‌من. کتابنی هیچ قچان علاقه‌مند اۉرتاقلرنینگ بیرانته‌سی هم بیر دسته گل یا که بیر پاکت‌گینه مېوه یا چاکلیت بیلن اویگه یا ایشخانه‌گه کېلیب، تبریکلب کېتگنینی اصلا اېسلالمه‌یمن. عکسینچه اولر مېندن ایشخانه‌لری، اویلری یا هم شهرده بیرار یېرگه کتابنی اېلتیب بېریشیمنی ایسته‌یدیلر!

نخات کی!

منه بیر نېچه اۉرنک(مثال): بیرکونی ولایت‌دن کېلگن دۉستلر بیلن بیر محفلده اوچره‌شیب قالدیک. صحبت جریانیده بیرته‌سی کنایی لحن بیلن:

اۉرتاق جان، ینگی کتابیز چیغیبدی، دېب اېشیتتیک. اېندی بیزگه کتاب قچان ییته‌دی؟ دېب سۉره‌دی.

خدا خواهلسه ییته‌دی، دېدیم.

اونداق بۉمه‌یدی، اېرته‌گه شهردن قۉنغیراق قیله‌من. هم کتابنی کېلتیرینگ، هم بیرار کۉز داکتریگه مېن بیلن قۉشیلیب بارینگ، دېدی!

خوب بۉله‌دی، دېدیم ناعلاج!...

باشقه بیرکون اۉرتاقلردن بیری کتابیم‌نی کیم‌نینگ دیر قۉلیده کۉریب، کېچقورون قۉنغیراق قیلیب قالدی:

هه دۉستیم سلام، آرتیق من!

وعلیکم السلام، هه تانیدیم. یخشی میسیز آرتیق جان؟

ساغ بۉلینگ. سیزدن خفه‌من، آغه‌م!

خدا قیلمه‌سین، نېگه اېندی؟

قره‌نگ، دایم جان-جانی اۉرتاغیم‌سن، دېب أیتیب یورگنیز یوره‌کدن اېمس اېکن-ده!

یاغ اېي... استغفرالله، اونداق دېمنگ!

اونده نېگه کتابیز الّه قچان آدملردی قۉلیگه ییتیب بارگن، لیکن مېنگه حالیگچه ییتمه‌گن؟ یا که **«ملا خورک»** بۉلگنیدن کېین قۉلیبیزگه تېگه‌دی می؟

یاغ اېي آرتیق بېگ نیمه‌لر دېییسیز. خدا خواهلسه اېرته‌نینگ اۉزیده‌یاق کتاب قۉلیزگه ییته‌دی!

قره‌نگ، یخشیسی کتابنی اېرته ایشخانه‌مگه کېتیرینگ. «هم خرما و هم ثواب» دېگنلریدېک، هم سیزنی کۉره‌ی و هم کتابنی آله‌ی!!...

هه دۈستیم، او کیشی اندک رنجراق آدم. بارمه‌سم خفه بۈلر اېدی. شو اوچون، اېرته‌سی کتابنی آرتیق بېگ‌نینگ ایشخانه‌سیگه اېلتیب تاپشیردیم!

باشقه بیرکون ولایتلرنینگ بیریدن کتابخوان بیر دۈستیم تیلفون قیلیب، خانه‌سی آباد، اول کتابنی تبریکله‌دی. کېین اوچ–تۈرت جلدنی فلان هوتل‌ده، فلانچه‌گه اېلتیب بېرسنگیز، مېنگه بیغم یېته‌دی، دېدی!

تیش‌تی تیشگه باسیب، ناچار: خوب بۈله‌دی، دېدیم!

اېندی علاجیم قنچه؟ کتاب دېگن باسیلیب چیققندن سۈنگ، اۈقووچیلر و مخلصلرنینگ قۈلیگه یېتیب باریشی کېره‌ک اېدی–ده. لیکن بو یېتیب باریش ایشنی هم، مردمیمیزنینگ عجایب عادتلریگه کۈره بېچاره یازووچی‌نینگ اۈزی بجریشی کېره‌ک! عکس حالده «بېچاره کتاب» چنگ باسیب یاته‌دی–ده!

شونینگ اوچون، اېندی مېن قچان که شهرگه چیقسم، دایم بکسیم یا بیر خـلـتـه‌ده نېـچـه جلد کتابیـمدن سېویـملی مخلص کتابخوانلر اوچون آلیب یوره‌من. مبادا اوچره‌شیب قالیب، مېندن گیله‌آمیز کتاب سۈره‌گنلریده، اویلری یا ایشخانه‌لریگه آواره بۈلمه‌ی، دېب اۈشه اوچره‌شگن یېرده‌یاق تاپشیریب، اۈزیمنی بیغم قیله‌من!

شونینگدېک، ولایتلرگه هم قریندا‌شلرنی کۈرماق یا بیرار یوموش(ایش) اوچون سفر قیلسم، بکسیم‌نینگ یریمیدن کۈپی کتابدن تۈله بۈله‌دی. چونکه خبر بۈلگنلر، مېندن اول اززانچه گیله قیلیب، کېین کتاب تیله‌یدیلر–ده!...

بیر دۈستیمگه کتاب بېرگن اېدیم، لیکن او مېندن خفه اېکنینی أیتدی. قره‌نگ عجایب گیله و خفه‌لیک: او کیشی، اۈرتاقلریمیزدن بیری‌نینگ اوییده کتابیمنی کۈریب، اونی آچیب بیرینچی بېتیده‌گی چیرایلی عباره بیلن ساوغه قیلینگن یازوویم‌نی کۈریب قالیبدی. اۈشه زهاتی مېنگه تیلفون قیلیب، اونی باشـقـه‌لرگه نسبتاً گـویـا کمسیتیب، کتابنی اونـگـه یازووسیز بېرگنیمـدن قتیق

رنجیگنینی أیتدی!...

باشیزدی آغیرتمه‌ی، بو کتاب مېنگه اونچه–مونچه قیمتگه توشمه‌یدی. نېگه دېگنده، شله جنگ و چوقور اۉرتاقلر بو مناسبت بیلن مېندن چاکلیت، کبابدن آلیب کته مهمانلیکک‌چه تورلی «شیرینی» هم آلگن پیتلری کۉپ بۉلگن، ایشانینگ!...

هههههه! بونی خو چین سۉزله‌یسیز. بعضیلریده مېن اۉزیم هم بۉلگنمن و حتی اویوشتیرگنمن!

کتاب‌خـوان مخلـصـلریم مسأله‌سیگه تېگیشلی اېنگ قیزیغینی أیتیب، سۉزیمنی توگه‌ته‌من:

بیرکونی بیر آدم تیلفونده مینغیللب مېنی سۉره‌دی. سېسی جدا ضعیف، سِیلله‌سی قوریگن، مداری کېتگن بیر کیشی‌نینگ سېسی‌گه اۉخشر اېدی. او اۉزینی زۉرغه تانیتیب، کسل بۉلیب اویده زېریکیب یاتگنینی أیتدی. او مکتب دوری اۉرتاقلریمدن اېدی و مېندن ینگی کتابیمنی اوییگه اېلتیب بېریشیم‌نی التماس قیلدی!

هه اۉرتاق، قدیمگی دۉستیم‌نینگ کسللیگینی اېشیتیب، قچان چیدالر اېدیم! اېرته‌نینگ اۉزیده‌یاق بیر پاکت مېوه و بیر جلد کتابنی آلیب، اونی کۉرگنی اویی‌گه باردیم. او جدا هم آزیب، ضعیفلشگن اېکن. زۉرغه مېن بیلن گپیردی و حال–احوال سۉره‌شدیک.

قره‌نگ! یازووچی و شاعر بۉلگنلیگی اوچون، برکه تاپکور همه نرسه‌نی قۉییب، بیرینچیدن کتابیمنی تبریکله‌دی و اونی آلیب مقواسینی کۉریب، ورقلب فهرستی‌گه هم نظر تشلب چیقدی. بیراق اۉته مه‌یریغلیگی(ضعیفلیگی) اوچون کۉپراق قره‌ب تورالمه‌دی. او کتابنی مېنگه اوزه‌تیب، زۉرغه پیچیرده‌ب:

– آغه‌م، منه کۉریب توریب‌سن. تنیم، کۉزیم ضعیف. اۉزیم اۉقیالمه‌یمن.

منه اۉشه ایکینچی طنزینگنی مېنگه اۉقیب بېر. اۉز تیلینگدن مزه قیلیب اېشیته‌یین، دېب التماس قیلدی!!

یا توبه اي! منه شونچه چاپا–چاپ اوستیگه، کتابخوان مخلصلریمگه فقط کتابنی اۉزیم اۉقیب بېریشیم هم قالگن اېدی، دېدیم اۉزیم بیلن کوییینیب!

هه، نیمه هم قیلالر اېدیم؟ تۉشکده یاتگن قلین دۉستیم‌نینگ التماسینی یېرگه تشلب بۉلر میدی؟ شو باعث، یازووچی صفتیده کتابنی نشریگه و ترقه‌تیشی‌گه شونچه یوگورا–یوگور و محنت قیلیب، اېندی «هۉکیز دُمیگه یېتکزیلگنده»، قۉییبریش تۉغری اېمس اېدی–ده! شو اوچون بو سۉنگگی ایشنی هم بجریب، متننی اونگه چیرایلی قیلیب اۉقی باشله‌دیم!

بونی قره‌نگ، طنز توگه‌مه‌ی توریب، کسل اۉرتاغیم خور–خورلب آغیر اویقوگه کېتدی!

شو چاغده خاتینی کېلیب کسل اېرینی اویقوده کۉریب، ایما برماغینی لبلریگه قۉییب، سېکین مېنی اِیملب اتاقدن چیقردی. او مېنگه دېدی:

– استاد جان برکت تاپینگ. کسل اۉرتاغیز ۳–۴ کېچه‌دن بېری توزوک اوخلالمه‌ی، برچه‌نی قیینب یاتگن اېدی. حتی اویقو داریلر هم تأثیر قیلمه‌ی، اونی اوخله‌تالمه‌گندی. منه شکر سیزدی طنز اۉقیگنیز، الّه أیتگنده‌ی اونی اوخله‌تیب قۉیدی!!....

منه کۉردینگ می؟ یازووچی صفتیده کتابنی چاپ اېتیشده شونچه محنتلرنی باشدن کېچیریب، حتی بعضی اۉقووچیلریمگه اۉقیب بېریشگه هم مجبور بۉلردیم!...

خیر میلی، شونی‌سیگه هم مینگ قتله شکر. نیمه بۉلسه هم عزیز مخلص کتابخوانلریمیز ساغ بۉسینلر!!

تاشکېنت: 2014 / میزان ۱۳۹۳

ایستنگ هزل دېب توشیننگ، ایستنگ جِدّ دېب بیلینگ!

خدا کۉترسین!!

عزیز دۉستلریمیزدن بیری بېل و اياغی قتیق آغریب، تۉشکده یاتیب قالدی. او جدا گوده‌لی و سېمیز ابدی. بو دردگه چلینگندن کېین حتی اۉرنیده قیمیرلش هم قیینلشگن ابدی.

بیرکونی، بیر–ایکی کیشی اۉرتاقلر بیلن دۉستیمیزنی کۉرگنی باردیک. چیندن هم یورماق اویاقده تورسین، اۉرنیده قیمیرلش هم اونگه قیین ابکن. او ابسه ساغلیگیدن نالیب:

منه بېل و اياغده کوچ یاغ. ابندی اۉزیم توگول، حتی خاتینیم و پالوان اۉغلیم هم مېنی اۉرنیمدن کۉترالمه‌ی قالدیلر. بونیسی جدا قیین بۉلدی مېنگه دۉستلریم، دېدی کوییینیب.

شونده هزلکش و دایم شو دۉستیمیزگه تېگیشیب، هزل قیلیب یورگن اۉرتاغیمیز او کیشی‌گه کولیب:

ایناغه‌م، ابندی سیزدی خدا کۉترمسه، بنده‌سی کۉته‌رالمه‌یدی، دېدی!!

بیز نېگه اوروشه‌میز!

قدیم زمانلرده **«اوروشتو»** آتلی بیر یورت بار اېکن. بو یورت‌نینگ اولوسی خودّی ارباغ(سحر، جادو) اورگندېک، اۉز ارا یا قۉشنیلر بیلن دایم اوروشر اېکنلر. بیر لحظه هم اولر جنجال‌سیز یا اوروش‌سیز یشه‌ی آلمس اېکنلر. اېر–خاتینلر؛ اکه–اوکه‌لر؛ آپه–سینگیللر، خاله–عمه‌لر، جیه‌ن–ابه و تاغه‌لر، دُکاندارلر خریدارلر بیلن، ملا امام مقتدیلر بیلن، او قۉشنی بو قۉشنی بیلن، او کوچه بو کوچه بیلن، او قیشلاق بو قیشلاق بیلن، او گروه بو گروه بیلن و ... دایم تورلی نرسه‌نی بهانه قیلیب اوروشیب، اۉزلرینی افگار و یره‌لی قیلیب، حتی اۉلدیرر اېکنلر و اوی –جایلر و یورتلرینی آستین–اوستین قیلیب بوزر اېکنلر. قیسقه‌سی، اولر اوروشگه خودی ناس، چیلیم، چرس و تریاک معتادلریدېک معتاد بۉلیب قالگن اېکنلر!

شو باعث، او یورت نینگ یریم اولوسی چۉلاق، کچل، بدنی جَغزی–جَغزی، یَمَلگن، عصبلری بوزوق، تورموشلری جدا یمان و یورتلری اېسه ویران، قالاق و قشّاق اېکن.

اوروش طفیلی هرقیشلاق نینگ تورلی رنگلی بیراغلر هیلپیره‌ب تورگن قبرستانی بار اېکن. اوروشلرده کۉپ آدمی اۉلیب، شهیدلری کۉپ بۉلگن قیشلاق یا شهر بیز «شهیدپرورمیز»، دېب اۉزگه‌لرگه کۉره کۉپراق فخرله‌نیب یورر اېکنلر. اولر، قبرستانلرینی مرمر تاشلر و کۉپ بیراغلر بیلن بېزه تیب، باشقه‌لرگه کۉز–کۉز قیلر اېکنلر!

اوروشلرده کیم که شدادلیک قیلیب، قنچه اشدّی اوروشیب، قنچه کۉپ بوزغونچیلیک قیلگن بۉلسه، اۉشنچه باتیر و قهرمان سنه‌لر ایکن! شو اوچون یورت، ولایت، شهر، قیشلاق، قۉیینگ که حتی هرکوچه‌نینگ اۉزیگه یره‌شه میده یا کته، مشهور یا عادي قهرمانی بار ایکن. تیریکلر قهرمانلرنی حرمت قیلیب، حتی اولرگه سیغینر ایکنلر!

باشقه یورتلردن کېلیب کۉرگن یا ایشیتگن آدملر، «اوروشتو» یورتی آدملری‌نینگ اوروشقاقلیک و قیلمیشلریگه حیران قالر ایکنلر. بیرکونی اوشبو یورتگه کېلگن مسافرلردن بیری سینچکاولیک یوزه‌سیدن، تجربه‌لی و باشقه‌لردن کۉره کۉپراق کۉیلک ییرتگن و اوروش-جنجاللرنی کۉرگن بیر چال بیلن اوچره‌شیب، «اوروشتو» یورتی آدملری‌نینگ اوروشقاقلیک خاصیتی و عادتی‌نینگ سببی‌نی سۉره‌بدی.

چال ایسه: بونینگ داستانی جدا اوزون، اِیلدیزی قدیم اۉتمیش تاریخیمیزگه باریب تاقیله‌دی، دېبدی.

توریست بۉلسه: بې‌ملال لطف ایتیب سۉزلب بېرینگ، مېنینگ وقتیم هم و قیزیقیشیم هم کۉپ، دېبدی.

شونده چال موضوعنی شونداق شرحلشگه باشلبدی:

کۉپلر اۉزینگیزگه اۉخشب، «بیز نېگه اوروشه میز؟» دېگن سۉراقنی بیزلرگه بېره‌دیلر.

مېن اۉزیم کۉپ چاغلرده شو سۉراقنی اۉزیمگه هم بېریب، بو حقده تورموش شرایطیدن آلیب، اجتماعی توزوم و نهایت تشقی عامللرگچه یېتیب بارگن‌من. لیکن بو نرسه‌گه آدملرنینگ پسکولوژیسی نقطۀ نظردن قره‌لگنده، عجایب قیزیق نرسه‌لرنی هم بیلیب آلیش ممکن ایکن.

قـنـداق؟ دېگـنده، اصلـیده اوریشقاقلـیک و اوریشتیرمـاق قابلیـتی بـیز

مردم‌نینگ قانیمیزده بار، دېب اؤیله‌یمن.

مېن اؤزیم، اؤشه عجایب دورنی یخشی اېسله‌یمن. بېش-آلتی یشرلیگیمیزده، بیز باله‌لر چومالی(مورچه)لرنی اوریشتیرر اېدیک! اینیقسه آت‌نینگ اېگریگه اؤخشش کته‌راق بیر توری عجب هم اوریشر اېدی-ده!

بیز اؤشه چومالیلرنی «آت مورچه» دېب أیتر اېدیک.

قره‌نگ جدا قیزیق! بیز باله‌لر دلیلی حاضر مېنگه قرانغو بؤلگن قنداق دیر چل و مهارتلر بیلن تینچ-تاوو و ایناق یشب یورگن انه شو بېچاره چومالیلرنی ایکیته سینی توتیب آلیب، اوریشتیرر اېدیک. بولر ازآنچه یاووز بؤلیب، بیر-بیری بیلن قتّیق آلیشیب، اوروشر اېدیلر. حتی بیری‌نینگ قؤلی اوزیلسه، باشقه‌سینینگ ایاغی اوزیلر اېدی! بیراق بو معیوبلیک و یره‌له‌نیشگه قره‌مه‌ی، اولرنینگ بیری اؤلگونچه اوروش دوام اېتر اېدی. بیز باله لر بؤلسه، قووناق حالده مزه قیلیب تماشا و وقتی چاغلیک قیلر اېدیک!

بو اوروشقاق چومالیلرنی تینچ یشب یورگن خیلیگه قؤشیب، اؤز حاللریگه قؤیگنیمیزده اېدی، قره‌نگ که هیچ جنجال قیلمسدن خِیلیگه قؤشیلیب، تینچگینه یشب کېته بېرردیلر! درواقع، اولرنینگ اوروشیگه بیز سببچی اېدیک!

لیکن بو مهارتیمیزگه قره مه ی، تورلی سببلرگه کؤره، جمله دن مېنی چومالیم اوردی، سېنیکی قاچتی، دېب اؤزیمیز هم اول اچّیق اوستیگه میدانده‌گی بېچاره چومالیلرنی باسیب لیش قیلیب، کېین بیر-بیریمیز بیلن اوروشیب، آغیز-بورنیمیز قانب، افگار بؤلر اېدیک!

انچه اولغه ییب، یاشیمیز اؤنلردن آشگنده، اؤروشتیره دیگن نرسه میز هم اؤرنینی کته راققه بؤشتدی. یعنی بیز اېندی چومالیلر اؤرنیگه بودنه‌لرنی باقیب، اوروشتیره‌دیگن بؤلدیک. هه، یم-یشیل دله و بوغدایتولرنینگ ایچیده قووناق و اېرکین سَیره‌ب یورگن بېچاره بودنه بیز آدملرنینگ قؤلیگه توشگندن سؤنگ،

کونلر و هفته‌لر اۉتیب، باشی یاپیق قب–قرانغو یېر، کۉپینچه قۉلده تېرلب یشب، نهایت عصبي، اوروشقاق و اینیقسه هم‌جنسیگه اۉته قرشی یاووز بودنه‌گه أیله‌نر اېدی. اېندی اصل تماشا باشله‌نر اېدی. ایکّی عصبي اوروشقاق بودنه‌نی قرانغو قفسی(سلولی)دن میدانگه قۉیېبریلیشی بیلن‌آق، همجنسی‌گه یوریش قیلر اېدی!

قیزیق اېـدی، سـای و دلـه‌لرده اېرکین اوچیب یورگن قوش، بوتونله‌ی منقورت(قُول، غلام) و اوروشقاق مـوجـودگـه اۉزگـه‌ریب، اصلا اوچیب کېتیب اېرکین بۉلیش یا اۉریشمس‌لیک فکریده اېمَس اېدی. اولر بیر–بیریگه تشله‌نیب، شرته‌لر اوریب، قانگه بۉیه‌لیب، بیرته‌سی یېنگلیب قاچگونچه اوروشر اېدیلر...

هه مهمان جنابلری، شونداق قیلیب بیز تغین اۉسیب، اوروشتیریله دیگن ذاتلریمیز هم کته راغی‌گه المه‌شیلدی. یعنی ککلیک و خۉرازنینگ تربیه‌لش و اوروشتیریشی‌گه اۉتدیک. خودّی بودنه کبی بولرنی هم بیرینچیدن اېرکینلیکدن محروم قیلیب، ککلیکنی قفس‌گه تشلب، خۉرازنی اېسه ایاغیدن باغلب قۉیدیک!

بیر مدتدن سۉنگ، بولر اوروشگه تیار بۉلیب، میدانگه چیقه‌ریلر اېدی. بیزنینگ تربیه قاعده‌میز اوروشقاق بۉلیشده جدا عالی اېدی. اولر اۉلگونچه هم کۉپینچه قاچمس اېدیلر. یوزلری قان بۉلیب، کۉزلری قان بیلن بېرکیلیب قالردی. کېین اېگه‌سی آغیز سووی یا که ایسّیق سوو بیلن تازه‌لب، اوروشگه دوام اېتتیریلگن پیتلرنی کۉپ کۉرگنمن. حتی خۉراز یا ککلیک ایاغی‌نینگ پِخی سینیب کېتگنیده، ایاغیگه یسَمه پِخ باغلب، تغین اوروشگه سالینگنی‌نی هم اۉز کۉزیم بیلن کۉپ یۉله کۉرگنمن، دېسم مبالغه اېمس....

ینه بیرآز اولغه ییب، خۉرازدن کوچیککه(اِیت) اۉتیله‌دی. قره‌نگ که کوچیک‌بازلر تورلی نسللر اره‌سیدن اېنگ آلغیر و قاپه‌غانینی ایزلب تاپیب، اونی اوروش اوچونگینه تربیه‌له‌یدیلر. تاپگن–توتگنلرینی اِیتگه یېدیریب باقیب، اونی

اشدّی آلغیر و اوروشقاق موجودگه أیلنتیره دیلر. حتی بعضیلر، یخشی قانخور جنگری کوچیک بۉلیشی اوچون اونگه سۉییلگن مال نینگ قانینی هم ایچیره‌دیلر!...

اولغه ییش تغین دوام اېتیب، اېسلب اۉتیلگن اوروشقاق حیوانلر قطاریگه قۉچقار و تېوا(تویه) هم کیره‌دی. اولوسیمیز بولرنی هم چیرایلی قیلیب تربیه‌لب، بیر-بیری بیلن اوروشتیره دیلر. تېوا اۉشه اېگری-بوگری هیبتلی گوده‌سی بیلن خودی حاضرگی «کچ کوره‌شی»نینگ هیبتلی و یۉغان پالوانلری کبی بیر-بیری بیلن آلیشیب، تماشا کۉرسه‌تر اېدی...

انه گپ شونداق. اولوسیمیز تۉغیلگنیدن اۉلگنیگچه، تورلی حیوانلرنی اوروشتیریش بیلن بیر کېزده، اۉزلری هم اوروشیب کته بۉله‌دیلر. اېندی بو نرسه نسلدن-نسلگه اۉتیب تکرارله‌نیب، اولرنینگ قانیگه سینگیب، توغمه عادتلریگه أیلنگن، دېسم ایشانه بېرینگ! حتی اېندی توغیلگن چقه‌لاقلر هم انه شو میراث طفیلی آنه‌لری‌نینگ کۉکره‌گینی تینچگینه اېممه‌یدیلر. اولر قنداق دیر غُور-غُور سېسلر چیقه‌ریب، گاهیده تیشلب، آنه‌لری‌نینگ فریادینی چیقه‌ریب اېمه‌دیلر!!

بازار-آچارلر، کۉچه-کۉیلر، دفتر-دېوانلر، اوی-قیشلاقلر، مکتب-کودکستانلرده دایم جنجال و اوروش کۉره‌سیز. شونده، درحال ۱۰-۵ کیشی بېکار و حتی ایشی بار تماشاچی و دلالتچی هم تاپیلیب اولرنی خودی کوره‌ش معرکه‌سیدېک اۉره‌ب آلیب، تماشا قیله‌دیلر.

شونداق پیتده اۉشه دلالتچی یا تماشاچیلر اولرنی أییرسه‌لر بۉلمه‌یدی می؟ دېب سۉره‌دی مسافر.

یاغ اېِ... نیمه دېیسیز. اولر مداخله قیلگنده اوروش الاوی خودی پترول سېپیلگندېک کوچه‌یه‌دی!

قنداق بۉلیب؟!

ایکّی کیشی جنجالچی‌نینگ بیر کیشی اره‌سیگه کیریب، بیریگه:
اوکه‌م، اوزیزدی بیرآز باسینگ. نېگه بېکارگه اوروشه‌سیز! دېسه بؤلدی. چونکه قرشی تمانی اونی ملامت و گناهکار بیلیب، تاباره اونگه تشلنه‌دی. اېندی اگر اؤشه مصلح کیشی بو تشلنگن آدم‌نینگ آلدینی تؤسیب، منه گی(زنخی)نی اوشلب: اکه‌جان اوروشمنگ، شیطانگه لعنت دېنگ، دېسه بار می. او باشقه‌سی دراو حریفینی گناهکار بیلیب، اونی سؤکیب اورماقچی بؤله‌دی!
قره‌نگ که عادی أیتیشمه، کېین کته بیر اوروشگه أیله‌نیب، آدملر افگار، ایشلری چتاق بؤلیب، گاهی حتی اؤلیشی هم ممکن.
شونینگ اوچون، قدیم–قدیم زمانلردن حالیگچه اوروشقاقلیک، یـقـه‌لـش (اوروش) و بوزمه‌کارلیک بیزگه توغمه و یوقیملی عادت یا کسللیک سینگری نسلدن–نسلگه اؤتیب کېلگن و کېله‌جک نسللرگه هم اؤتیب باریشی انیق. حتی بو عادتی‌بیزگه همده اؤلگنلری‌بیزگه «شهیدپرور»بیز، دېب فـخـرلـه‌نـیـب هم یوره‌بیز. منه یورتی‌بیز آتی هم «اوروشتو» یعنی اوروشلر جایی یا یورتی، دېب اتلگنی هم بیچیز اېمس.
برادر! اولوسی‌بیز ایچیده اوروش الوینی یاقماق اوچون اؤزلریده یېترلی برچه شرایط بار. فقط ایچکری یا که تشقریدن میده‌گینه بیر اوچقون یا توتشتیریق تشلنسه، بؤلدی! منه، «سیز تمان قولوخ دېوار» یاتلر انه شو مشئوم عادتیمیزدن فایده‌له‌نیب، ییللر دوامیده اولوسی‌بیزدی بیر–بیری بیلن خودی اؤشه بیز اوروشتیره دیگن جانورلردېک، اوروشتیریب، اؤلدیرتیریب، بوزغونچیلیک قیلدیریب کېلماقده‌لر!!....

تاشکېنت: میزان، ۱۳۹۳/ 2014 ییلی، دسمبر

اېسلّتمه: مـبادا یـوقـاریـده‌گی داستاننی اۋقیب، آدملر قنداق قیلیب اۋز باشلریگه اوروشه‌دیلر؟ دېب قبول قیلمه‌ی، ایکّیله‌نیب تورگن بۋلسنگیز، قوییده «اوروشتو» یورتی‌نینگ بیر–بیرلرینی صمیمي سېویب اویلنگن بیر اېر–خاتین قیلمیشلرینی اۋرنک صفتیده اۋقینگ:

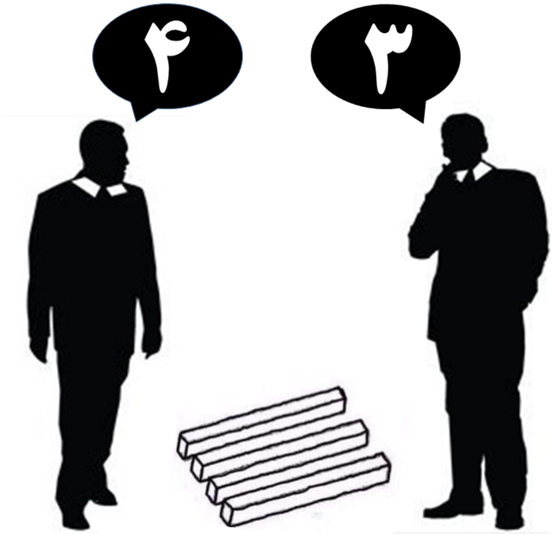

ینه اوروشیب قالمه‌یلیک!

اېر و خاتین اېشیکدن اویگه کیره‌یاتیب، دهلیزده ایاغلری بیر- بیریگه استه تېگیب قالدی. شونده خاتین شاشیلیب اېریگه:

«تېز قۉلیزدی بېرینگ، عزیزیم!» دېدی.

اېر، خاتینی‌گه قۉلینی اوزه‌ته یاتیب، تعجب بیلن:

- نېگه؟ نیمه بۉلدی سېوگلیم؟! دېب سۉره‌دی.

- عزیزیم ینه اوروشیب قالمه‌یلیک، دېیمن-ده!

اېری بۉلسه ایلجه‌ییب:

- جانیم نېگه اېندی؟! دېدی.

- ایاغی‌بیز بیر- بیریگه تېگدی- ده!

- تېگسه تېگیبدی، نیمه بۉله‌دی؟!

- اونداق دېمنگ. قدیمدن آته-بابالری‌بیزدن قالگن نرسه شو، اگر ایکّی آدمدی ایاغلری بیر-بیریگه تېگسه، اولر اوروشیب قالیشلری ممکن اېکن! شو اوچون، اوروشیب قالمه‌یلیک تغین، دېب قۉلیزدی اوشله-دیم!

– نبگه اپندی اوروشر اپکن‌بیز؟!
– سَل نرسه گه اوروشه ببره‌سیز– ده!
– مبن می؟
– بۋلمَسَم، کیم!
– مبن اوروشقاق من می؟!
– البته که شونداق!
– اۋرگیلدیم سیزدن، اوروش باشله‌یدیگن دایم سیز–کو!
– بپکارلردی أیتیب‌سیز، اوروشقاق و جنگره اۋزیزسیز!
– سیز اوروشقاق!
– اوروشقاق هم سیز، سۋکه‌دیگن هم سیزسیز–کو!
– عصبیم گه تپگاتیب سیز!
– هی–هی، سیزگه عصب دپگن نرسه هم بار می؟
– نیمه دپدینگ؟ ینه بیر قَیتر؟
– سبن–سبن‌له‌منگ! بۋمسه ....
– بۋمسه نیمه قیله‌سن؟ آدم اپمس‌سن، دپب سبن أیتتینگ–کو. ینه نیمه دپماقچی‌سن؟!
– قچان سۋکدیم؟ دایم سیز، مبنی هم باله‌لرنی هـم غیجیـب، سـۋکیب توره‌سیز–کو!
– نادان!
– کیشی اۋزی نادان بۋمسه، باشقه بیراودی نادان دپمه‌یدی!
– جنی، میه‌سیز!
– تبنتک، تپلبه!
– طایفه‌ییز تبنتک، تپلبه!

– اوه– هو، زوریاتیز برچه‌سی دیوانه–کو!

– اې ی‌ی....!!!

– وای ی‌ی....!!!

اېر و خاتین نینگ بیر– بیریگه قره‌تـه أیتیـشوولری لحظـه‌مـه– لحظـه کۉپه‌ییب، سېسلری اېسه درجه‌مه–درجه کۉته‌ریلیـب، قۉشـنیلری هـم اېـشیتر اېدیلر. ماجرا کېسکینله‌شـیب، گـپ شـاوقین–الـه متـه‌سـار و بـیر– بیرلرینـی سۉکیشلرگه هم یېتیب باردی...!

بیلمه‌دیک، جنجال قنداق اۉتکیر سۉکینچلر بیلن توگه‌دی. بیراق، خیریت که اولر بیر– بیرلری‌نینگ قۉللرینی اوشله‌گن اېکنلر. عکس حالده گپ اورا–اور و نازک جایلرگه هم بلکه یېتیب باریب، ایکله‌سی‌نینگ قه‌یېرلری دیر کۉکـه‌ریـب چیقردی!!

تاشکېنت سفری خاطره‌لریدن

کتاب یا چاکلیت؟!

بازارده نې–نې قیزیق واقعه‌لر یوز بېرمه‌یدی، دېیسیز. تاشکېنت بازارلریده سودا قیلیب یورگنیمده، یوز سۉملیک پول آزچیللیگی و کیشیلر قیینلگنینی پیقه‌دیم.

«تاغ قنچه یوکسک بۉلسه هم، اوستیگه چیقر یۉلی بار» دېگنلریدېک، اۉتکیر ذهنلی ساتووچیلر شو قیینچیلیککه هم عجایب بیر یېچیم تاپگن اېکنلر!

بیرکونی بیر دکاندن سودا آلدیم. ساتووچی بېرگن پولیمدن سودا پولینی آلیب، ۶۰۰ سۉم قَیتیمی‌نی بېریشی کېره‌ک ایدی. شونده دکاندار مېنگه بیرته ۵۰۰ سۉملیک بیلن بیرگه، یلتیراق قاغازلی بیردانه چاکلیت هم اوزه‌تیب:

– کېچیره‌سیز عمکی، ۱۰۰ سۉملیک میده پولیم یۉغ اېکن، اۉرنیگه منه بو چاکلیتنی مزه قیلیب یېنگ، دېدی ایلجه‌ییب!

مېن بۉلسه: میلی رحمت، دېب چاکلیتنی آلیب کېتدیم.

۱۰۰ سۉم اۉرنیگه چاکلیت آلیش تغین بیر نېچه یۉله تکرارلندی. چۉنتگیمده اېسه چاکلیتلر سانی آشیب باردی!

بیرکونی مسأله‌نینگ تېسکری‌سینی سِینب کۉردیم. یعنی ساتووچی‌گه ۱۰۰ سۉملیک کملیک قیلگنده، چۉنتگیمدن بورونغی چاکلیتلردن بیرته‌نی چیقه‌ریب، پوللرگه قۉشیب دکاندارگه بېردیم!

قیزیق بۉلدی، ساتووچی اینده‌مه‌ی چاکلیتنی آلدی-ده، باشقه چاکلیتلریگه قۉشیب قۉیدی!

اېندی بیلسم، بازارده سودا پیتلریده چاکلیت آلیش و چاکلیت بېریش کۉپ قتله تکرارله‌نیب، برچه‌لرگه عادی بۉلیب قالگن اېکن!...

کونلرنینگ بیریده کتاب دکانیگه بارگن اېدیم. نېچه عنوان کتاب تنلب، پولینی تۉلش اوچون کسّه(دخل)گه باردیم. کتابلر پولینی بېردیم و دخلچی قیز مېنگه ۳۰۰ سۉم قَیتیمی‌نی بېریشی کېره‌ک اېدی. بیراق او بۉلسه:

– کېچیره سیز، میده پول یۉق اېکن، دېب میده بیر کتابنی تختلب قۉییلگن کتابلر اره‌سیدن آلیب مېنگه اوزه‌تدی و مزه قیلیب اۉقییسیز، دېب قۉشیمچه قیلدی!

مېن بۉلسه، رحمت دېب کتابچه‌نی آلیب، مقواسیگه قیا باقدیم. کتابچه طنزلر حکایه‌سی تۉپلمی اېکن. متروده یۉل بۉیی بیرته-ایکیته قیسقه حکایه‌سینی اۉقیب، چیندن هم مزه قیلدیم!...

باشقه بیرکون دهقان بازارگه باریب، بیرآز مېوه-چېوه آلدیم. پولنی تۉلش پیتی قره‌سم، ۳۰۰ سۉمگه تېنگ میده پولیم یۉق. شونده، ساتووچیگه او کونگی کتاب ساتووچی بېرگن اۉشه کتابچه‌نی چۉنتگیمدن چیقه‌ریب، ساتووچی‌گه اوزه‌ته‌یازیب:

– منه، ۳۰۰ سۉم اۉرنیگه بو کتابچه‌نی آلینگ و مزه قیلیب اۉقینگ، دېدیم کولیم سیره‌ب!

ساتووچی اېسه خودّی اجینه‌نی کۉرگندېک، کۉزلری حیرتدن کتّه آچیلیب بقیرگندېک دېدی:

– وای عمکی، بونیز نیمه‌دی؟!!

– بو ۳۰۰ سۉملیک هجوي(طنز) کتابچـه. اۉزینگیز یا خـۉجـه‌یینیز مـَزه

قیلیب اۉقییسیزلر!

– وای، اوستیمدن کولماقچی‌سیز می؟

– نېگه کولرکن‌من سینگلیم؟

– اونده، نېگه ۳۰۰ سۉم بېرمه ی، بو ارزیمه گن تۉرتته ورقنی بېرماقچی‌سیز؟

– بونی مېنگه هم سیزگه اۉخشش بیر ساتووچی بېرگن–کو!

– بېرسه، بېریپتی–ده. نېگه ساده بۉلیب آلدینگیز؟

– اخیر بو کتاب، آلتون‌دېک نرسه– کو! آدملر چاکلیت آلیب یورییدیلر–کو!

– اونده نېگه بو آلتوننی اۉزینگیزگه سقلمه‌ی، مېنگه بېرماقچی‌سیز؟ مېنگه ۳۰۰ سۉم بېرینگ!

– اخیر میده م یۉق–کو! او کون سیزدېک بیر ساتووچیگه ۱۰۰ سۉم اۉرنیگه بیرته چاکلیت بېرگنیمده، اینده‌مه‌ی آلدی–کو!

– اې عمکی، باشیمدی آغریتمنگ. قره نگ، بیر باله نینگ کۉنگلینی آلماق اوچون، چاکلیت اسقاته‌دی می یا سیزنینگ بوکتابیز؟

– خۉۉۉش، بو بیلن نیمه دېماقچیسیز؟

– دېماقچیمن که، سیز مېنی قیینه‌مسدن، کتابچه‌نگیزنی بېره‌من، دېب آواره بۉلمنگ. ۳ ته چاکلیتیز بۉلسه، مرحمت آله من. لېکن، بو کتابیزنی اۉقیشگه، نې مېن و نې هم خۉجه یینیم وقتیمیز و میلیمیز بار. اونی چۉنتککینه‌نگیزگه قۉیینگ–ده، اۉزیزگه سِییلاو بۉلسین!!....

تاشکېنت: 20–اگست/2018

شعریم نی ایشیتیرمه سم، قۉیمه یمن!

کوچه‌ده بیر شاعرنی بیراو قووه‌لب کېتماقده اېکن. آلدلریدن بیر کیشی اوچره‌ب، قوویب کېته‌یاتگن کیشینی تاخته‌تیب:

– هه، هه اکه! تینچلیک می؟ نېگه بو بېچاره شاعردی قووه لب کېتاتیب‌سیز؟ دېب سۉره‌بدی حیرت بیلن.

قوویب کېته‌یاتگن کیشی هَرسللب، شاشیلیب دېبدی:

– اې.. اینیم، مېن اۉزیم هم شاعرمن!

– اونده نیمه گپ بۉلدی، اره‌لریزدن قره موشوک(پیشک) اۉتتی‌می؟!

– سیزگه أیتسم، بیز ایکله‌میز تازه شعر أیتگن اېدیک. مصلحتله‌شیب، اول بیریمیز شعرینی اۉقیسن، ایکینچی‌میز اېشیت‌سین. کېین ایکینچی‌میز اۉقیسین، بیرینچیمیز اېشیتسین، دېب کېلیشگن اېدیک.

– خۉش، کېین نیمه بۉلدی؟

– اول نوبتنی او آلیب شعرینی اۉقیدی. ایشانینگ اوکه‌م، مېن تیشیمدی تیشیمگه باسیب بېمزه شعرینی اداغیگچه زۉرغه چیده‌ب اېشیتتیم. لېکن نوبت مېنگه یېتگنده، او بۉلسه سېنی بې‌معنی شعرینگدی اېشیتیشگه طاقتیم یاغ، دېب بیردن قاچتی. اېندی مېن اونی توتیب آلیب شعریمدی اونگه اۉقیب اېشیتتیرمه گونیمچه قۉیمه یمن، دېب شاعرنینگ ارقه‌سیدن شاشیلیب قوویب کېتیبتی!!

اخلاقي نتیجه:

شاعر، یازووچی و صنعتچیلر اۋز ایجادلرینی کیشیلرگه اېشیتتیرماق، کۋرگزماق و اۋقیتتیرماق اوچون ضرورتلری بار. عکس حالده بو ایستک ایچلریده توگیلیب، ییغیلیب، بوغ قزانلر کبی پارتلب کېتیشی ممکن!!

تقابلی اۉغلاقچی!

اۉغلاق میدانیده برچه اۉغلاقچیلر، لوژده اۉلتیرگن اولوغلر حضوریگه آتلرینی مینیب صف تارتیب توردیلر. مشهور آتلر و تانیقلی ماهر اۉغلاقچیلر تماشاچیلرنینگ کۉپلریگه تانیش بۉلسه هـم، بیـراق اولـر ارەسـیـدەگی یخشی آتلردن بیرینی مینیب آلگن و نېگەدیر باشقەلرگه تېسکری یوز-باشینی قب-قره نقاب بیلن بېرکیتیب آلگـن بیـر اۉغلاقـچـیـنـی کیشی تانیمس اېدی. چونکه اونینگ آغزی و ایکّی کۉزیگینه آچیق اېدی، خلاص.

اولوغلرنینگ بویروغی بیلن حَکَم سۉزلاوچی نطاقنی اۉیین باشلەنیشینی مکروفون دن اعلان قیلیشگه بویوردی. نطاق بۉلسه بار تاووشی بیلن: آهای مردم، اۉغلاق بـاشـلَـنـەدی! بیـراغدی ۵۰ دالری و جوردی ۱۰۰ دالری بار، های‌ی‌ی!، دېب بیر نېچه یۉله شاوقینلەدی.

برچه اۋغلاقچیلر ساورین(جایزه)نی اېشیتیب‌آق، بیردنیگه جور اۋرته‌سیده تشلنگن بوزاق(گوساله) لاشیگه یوریش قیلدیلر. اۋنلب آتلیق جان تلاشگندېک آتلرینی قمچیلب، زۋر بېریب قۋره‌نی ییرتیب کیرر و یېرگه بوکیلیب اۋغلاقنی آلیشگه اینتیلر اېدیلر. چنگ-تۋزان اۋته قویوق و قلین بۋلگنلیگی اوچون، آتلیقلرنی کۋریش و بېلگیلش قیین اېدی. بوتون فضانی آتلرنینگ کیشنشی-یو اۋغلاقچیلرنینگ بقریغی تۋلدیرگن اېدی. بیر نېچه دقیقه تلاشوودن سۋنگ، آتلیقلردن بیری اۋغلاقنی تقیمیگه باسه‌توریب، یېل(باد)ده‌ی قاچیب، اۋغلاقنی بیراققه اېلتیب تشله‌دی. بوتون تماشاچیلرنینگ کۋز اۋنگیده عیناً اۋشه نقابلی اۋغلاقچی بو ایشنی بجرگن اېدی! بوتون فضانی تماشاچیلرنینگ قیو-چیولری و گولدوراس قرسکلری تۋلدیردی.

نقابلی اۋغلاقچی آتینی لوژ قرشی‌سیگه چاپتیریب کېلیب، بیراققه تیکیلکن ساوریننی آلدی. او مینگن آت، شهرنینگ اېنگ بای و کوچلی آدملریدن بیرینیکی اېدی.

اۋغلاق جورگه کېلتیریلگندن سۋنگ بیراغ اۋشه ۵۰ دالر، بِیراق(اما، لیکن) جورنینگ ساورینی اېسه ۱۵۰ دالرگه کۋته‌ریلدی. قره‌نگ که نقابلی اۋغلاقچی بو سفر(قتله) اۋغلاقنی جورگه یېتکه‌زیب، ۱۵۰ دالر ساوریننی قۋلگه کیریتدی و لوژده‌گی باشقه اولوغلردن اېسه تشویق یوزه‌سیدن تغین ۳۰۰ دالرگه اېگه بۋلدی.

شونداق قیلیب، لحظه‌مه-لحظه بېللَشوو (مسابقه) نینگ پولی کۋپه‌ی‌تیریلیب، ۵۰۰ دالردن آشیب کېتدی. بو جریانده مشهور کوچلی بای‌نینگ آتینی مینیب آلگن نقابلی اۋغلاقچی، اۋغلاقنی بیراغ یا که جورگه یېتکه‌زیب انچه پول ایشلب آلدی. اۋیین آقیمیده بایلر و آت اېگه‌لری کېسکین رقابتگه بېریلیب، غالبلرگه پول بېریشگه بیر-بیریدن اوزماقچی اېدیلر! اولر بېلگیلنگن

ساوریندن تشقری، اۉغلاقچیلرگه کۉپ پوللرنی ساووریب بېردیلر. رقابت طفیلی اۉغلاقچیلرگه توشگن پول، ساورینگه کۉره نېچه برابر اېدی...!

کون کېچ بۉلیب، اۉغلاق اۉیینی اداققه یېته‌ی، دېب قالدی. شو کېز(آن، لحظه)ده مکروفوندن سۉزلاوچی "آخر اۉغلاق"نی یوکسک تاووش بیلن جر اوردی. "آخر اۉغلاق" اوچون ساورین ۲۰۰۰ دالر تیکیلگن اېدی! "آخر اۉغلاق" قیینراق اېدی، البته. یعنی بیراغ اوچون أیری پول بېریلمس اېدی. بلکه اۉغلاق هرحالده بیراغدن اۉتکه‌زیلگندن سۉنگ، جورگه کېلتیریلیشی کېره‌ک اېدی.

بونداق کته ساورینی یوتماق اوچون، هم اۉغلاقچیلر و هم آت اېگه‌لری اۉچ اېدیلر. برچه اۉغلاقچیلر ساووتیلیب تیارلنگن، تازه نفس، اِیلدم و اېنگ چاپقیر آتلرنی مینگن اېدیلر. جمله‌دن حکایه‌میز قهرمانی هم اۉشه کوچلی آدم‌نینگ تغین اېنگ اِیلدم(چاپقیر، تېز) آتلریدن بیریگه مینیب آلگن اېدی.

جور اوستیگه برچه آتلیقلر تۉپله‌نیب، حَکَم اشاره‌سی و نطاق‌نینگ بقیریغی بیلن اۉیین باشله‌نیب کېتدی. جور اوستیگه آتلرنینگ گوجوملیگی و سورا-سوری جدا کۉپ و زیچ اېدی. شو اوچون، اونچه-مونچه آت قۉره‌نی یاریب کیرالمس اېدی. اېنگ کوچلی آتلرگینه ایچکری یاریب بارالردی. قۉره‌ده‌گی تله-تۉپ ۲۵-۲۰ دقیقه چۉزیلیب، آتلرنینگ کیشنشی و دۉپوری، اۉغلاقچیلرنینگ بقریغی، قمچی ضربه‌لری‌نینگ تاووشی، نطاق‌نینگ تشویقاتی و تماشاچیلرنینگ هیاهولری همده دنبوره‌چیلرنینگ مقتاو کویلری بوتون فضانی تۉلدیریب، محشر بۉلگن اېدی، گۉیا. کۉپ اورینیشلردن سۉنگ، قلین چنگ-تۉزان ایچیدن بیر آتلیق اۉغلاقنی تقیمیگه باسیب، یېلده‌ی بیراغ تمانگه یوگوردی. بیراق بیراققه یېتمه‌ی توریب، اۉغلاق قۉلیدن یېرگه توشدی. شو لحظه ده باشقه اۉغلاقچیلر هم یېتیب باریب، بوزاق اوستیگه تغین تله-تۉپقَلینلشدی. بو جریانده نېچه قتله بوزاق یېردن کۉته‌ریلیب، بیرآز یورگندن

سۉنگ قیته یېرگه توشدی. اخیر ۲۰۰۰ دالر اۉغلاقچیلرنی کوتیب تورگن اېدی -ده!

شونداق قیلیب، اۉغلاق سوریلیب-سوریلیب، ترتِ-کشلر بیلن بیراغدن اۉتکه‌زیلیب، جورنینگ چمه‌سی ۱۰۰-۸۰ آدیملیگی‌گه یېتگن اېدی. نهایت اۉغلاق اۉشه نقابلی اۉغلاقچی نینگ قۉلیگه توشیب، بیر عمللب جورگه یېتکه‌زیلدی. بوتون فضانی گولدوراس قرسکلر، قیو-چیولر و آلقیش تاووشلری تۉلدیردی. نقابلی اۉغلاقچی ساوریننی آلیشی بیلن، آت اېگه‌سی هم هیجانله‌نیب اۉزی هم ۲۰۰۰ دالر چیقه‌ریب بېردی. بونی کۉرگن باشقه‌لر هم هیجان و رقابتگه بېریلیب، اۉغلاقچیگه دالرلرنی بېره‌باشله‌دیلر! اۉنلب قۉل نقابلی اۉغلاقچی تمان اوزه‌تیلیب، دالر یا ملي پول بېرردی. نطاق مکروفوندن علاجی باریچه پول بېرگن کیمسه لرنینگ آتینی قلقله قیلردی!

مثلی کۉرینمه‌گن بو هیجانلی رقابت میدانیده حتی عادی تماشاچیلر هم رقابتدن قوروق قالمه‌ی، دېیه هرکیم چۉنتگی کۉترگنیچه بیر نیمه نقابلی اۉغلاقچیگه بېرردی. پول کۉپلیگیدن قهرمان‌نینگ قۉلیده سیغمه‌ی، او پوللرنی قاوده-قاوده قیلیب آچیق یقه‌سیدن کۉنگیگه اورر اېدی...!

اۉیین توگب برچه اۉغلاقچیلر لوژ قرشی‌سیگه تغین تۉپلندیلر. اولوغلر، قوماندانلر، بایلر و برچه تماشاچیلرنینگ میه‌سیده: "بو نقابلی ماهر اۉغلاقچی کیم بۉلدی اېکین؟" دېگن سۉراق ایله‌نیب تورگن اېدی. کیشیلر اونینگ کیملیگی‌نی اینتیقیب بیلماقچی اېدیلر.

شونده آتی آخر اۉغلاقنی کېلتیرگن اۉشه کوچلی بای نقابلی اۉغلاقچیدن: آو.. ییگیت، عجایب ماهر اۉغلاقچی اېکن‌سن. آته‌نگگه مینگ رحمت! قنی اېندی نقابنی یوزینگدن آلیب، بیزلرگه اۉزینگدی بیر تانیتگین-چی؟ دېب ایتدی.

نقابلی اۋغلاقچی اېسه یوزیدن سېکین نقابینی آلدی. شونده جمعیت اره‌سیده قۋقسدن(ناگهان) خودی یانغین توشگندېک، بیردنیگه کوچلی شاو–شوو و غله–غوله تاپیلدی؛ چونکه او آدمنی نې یلغوز لوژده‌گیلر، بلکه کۋپلب تماشاچیلر هم آز–ماز تانیر ایدیلر.

هه، نقابلی کیشی تانیقلی بیر پالوان اۋغلاقچی اېمس، بلکه ولایت‌نینگ کۋزگه کۋرینگن بیر یازووچیسی اېدی!!

بیرینچی بۋلیب اۋشه کوچلی بای اچیق بیلن نقابلی اۋغلاقچیدن:

آهای یازووچی، سېن باشقه‌لردی ایشیگه بورنینگدی تیقیب، اینیقسه مېنی آتیمگه اۋغلاق چاپیشگه قنداق حدینگ سیغدی؟ دېب سۋره‌دی هیجانلی و جرنگلی تاووش بیلن.

تقصیر، بیر قاشق قانیمدن اۋتینگ. بیلگنلریزدېک، مېن شو اولوستی کمترین بیر قلمکش ضیالیسی من. کۋپ ییللردن بېری کۋزیمدی نورینی تۋکیب، جانیمدن مایه قۋییب، بیر–ایکّی جلد کتاب منه شو شوربخت اولوسیمیزنینگ تیلی و مدنیتی حقیده یازگن اېدیم. اولرنی چاپ قیلیش اوچون کۋپ کیشیلرگه باریب، قنچه اېشیکلرگه باش اوردیم. بیراق کتاب اوچون کیشی بیر پول هم بېرمه‌دی و حتی که «بېکار قالیب‌سن»، دېب مسخره هم قیلدیلر!

او نفَسینی بیر آز اۋنگلب، سۋزیگه دوام اېتدی:

هه جنابلر، اۋغلاق فصلی باشله‌نیب، قره‌سم هرکونی ۲۰–۱۵ مینگ دالر اۋغلاقچیلرگه ساوریلیب بېریلیب یاتیبتی. شونده «تندیردی ایسّیق کۋریب، مېن هم بیر نېچیته نان یاپیب آله‌یین»، دېب دۋستلر مصلحتی مینن اۋغلاق چاپدیم –ده!

خوش، سېنی عمرینگده اۋغلاق چاپیشینگ او یاقده تورسین، حتی توزوک آت هم مینگنینگدی کیشی کۋرمه‌گن. أیت–چی، قنداق قیلیب بـوکـون

ماهرلیک مینن اۇغلاق چاپتینگ و مونچه پولدی یوتیب آلیب، کۆنه کینگگه اوردینگ؟!

تقصیر، سابیس(آت باقر)لریزدن بیری یقین دۆستیم بـۆلـه دی. اونگه مراجعت قیلیب، کُمک سۆره‌دیم. او بیلن مصلحتله‌شیب، عیناً سیزدی آتلریزگه مینیب اۇغلاق چاپماقنی ریجه‌لشتیردیک.

نېگه ابندی عینن منینگ سابیسیم و آتیمنی تنله‌دینگ؟

جناب، سیزنینگ آتینگیزدی مینگن هر بیر اۇغلاقچی، اۇغلاقنی آلگنیده کیم هم جرأت قیلیب، اونگه قۆل اوزه‌تالردی یا تۆسیق بۆلالردی! اولر حتی منگه کُمکله‌شیب، اۇغلاقنی «جور»گه کېلتیریشیمگه هم یاردم بېرر ایدیلر! منه خداگه شکر بیر نېچه ساعت ایچیده، سیز، آتیز و سابیسیز برکتیدن بیر نېچه عنوان کتابتی پولینی ایشلب آلدیم، تقصیر!!

آخر اۇغلاقنی آتی کېلتیریب، اونینگ آتی نېچه قتله مکروفوندن براللـه جر سالینیب، یوره‌گی قووانچ و غروردن تۆله بای یازووچیگه جدّی آهنگده:

های یازووچی، بو قیلمیشینگ بیزنینگ عرف و عادتیمیزگه قرشی کېچیریلمس کته بدعت و گناه سنه‌له دی. سېنی قتیق جزالب، کۆنه کینگگه اورگن برچه پوللرنی هم آلیش کېره‌ک، دېدی قۆلینی یازووچی تمان سیلتب!

آدملر اره‌سیده غله-غوله تاپیلیب، هرکیم بیر نرسه أیتر ابدی...

شونده بای‌نینگ یانگینه‌سیگه اۇلتیرگن بیر یات مهمان، باسیق سېس بیلن بایدن رخصت سۆره‌ب:

جناب، بیزلرده **«هرکه آب از دَم شمشیر خورَد نوشش باد!»** دېگن عجایب بیر نقل بار. بو یازووچی برادریمیز جانینی جبارگه بېریب، بوکون شو قماردی اۇینب یوتیبدی. دېمک نوشی جانی، آنه سوتیدېک حلالی بۆسین. ابندی بۆلگن ایش بۆلیبتی، کېلینگ سیز ابرلیک(مردلیک) قیلـیب او بـېـچـاره‌نـی کېچیرینگ

تقصیر! دېدی.

بای بو سۉزلرنی اېشیتیب بیرآز یومشب(نرم بۉلیب)، حرمتلی مهمان‌نینگ یوزیدن اۉتالمه‌دی، چاغی. او یازووچینی خطاب قیلیب:

– نـیـمـه قـیـلـه‌ی، «**تبردی دَمینی پخته توتتی**». بو سفر سېنینگ بو قیلمیشینگ کېچیریله‌دی. لیکن شونی ایکّی قولاغینگگه یخشی قوییب آلگین، قدیمدن آته–بابالریمیز «**تېنگ تېنگی مینن، تېزه‌ک قاپی مینن**» دېگنلریدېک، بوندن نری اۉزگه‌لرنینگ ایشیگه اره‌لـشـمـه‌ی، ایکّینچی بونداق بدعتگه قۉل اورمه‌یسن!! دېدی....

تاشکېنت: می آیی 2014 / ثور آیی ۱۳۹۳ ییل

حورلر ایکیته‌-کو!!

نیمه بۆلدی-یو بو قتله تصادفگه کۆره اۆزینی-اۆزی پارتلتگن(انتحاری)، اېندیگینه خط و بروت چیقرگن نوقیران اۆسمیر ییگیتچه، بیر قـنـچـه گـنـاه‌سیز کیشیلرنینگ اۆلومی و یره‌لنگنی‌گه سببچی بۆلیب، کۆپ عـایـلـه‌لرنی ماتمگه اۆلتیرغیزگن بۆلسه هم، بیر قۆل و بیر اباغیدن اَیریلیب، بوتون بدنی قتیق یره‌له‌نیب شلخته-شلخته بۆلگن حالده تیریک قالیبدی.

باشقه یره لنگنلر قطاری اونی هم کۆما حالتده امبولانسگه تشلب، شفاخانه‌گه اېلتیبدیلر. داکترلر قره‌ب، عملیاتلر قیلیب، نهایت تیریک قالیبدی. بیراق او بیر-ایکّی کون کۆما ده قالیب، نهایت اوچینچی کون هۆشگه کېلیبدی. شو پَیت اپّاق کیینگن چیرایلی ایکّی یاش نرس اونی تېکشیریب، پانسمانلرینی تازه‌له ماقده اېکنلر. ییگیت اۆشه حالسیزلیک حالتده زۆرغه کۆزلرینی آچیبدی و کۆزی ایکّی گۆزه‌ل پرستارگه توشیبدی. شونده او زۆرغه پیچیرده‌ب:

اې ظالم یلغانچیلر، مېنگه او دنیاگه بهشتگه باره‌سن و یېتمیشته حور سېنینگ خذمتینگگه بۆله‌دی، دېگن اېدینگلر. بونده خو ایکیته‌گینه حور-کو!، دېب تغین اویقوگه کېتیبدی...!!

شیرینی سی بارمی؟!

نذر مسخره‌بازنینگ ایشی اۏنگیدن کېلیب، بیر قتله بۏلسه هم بخت اونگه کولیب باقدی. یعنی، اونینگ نېچه ملاق آشیب، قنداق دیر مسخره‌بازلیگی شاه‌گه یاقیب قالیب، اونینگ کۏنگلینی قیتیغلب، قریلیکدن مورّیب قالگن لب و لونجلرینی ایلجه‌یتیریب قۏیدی.

شونده شاه منشی‌سیگه باقیب، مسخره‌باز آتیگه اۏز ولایتیدن دولت یېرلریدن ۲۰ جریب یېر اجره‌تیب بېریلسین، دېیلگن بیر «بویروق»(فرمان) یاز، مېن قۏل قۏیه‌ی(امضا قیله‌ی)، دېب بویوردی.

پادشاه‌نینگ بویروغی، بویروق–ده! اۏشه زهاتی‌یاق «بویروق» بویوریلگن مضمونده شَی‌له‌نیب، توشیح اوچون کېلتیریلدی. شاه اېسه قلتیراق قۏلیگه مخصوص توشیح قلمینی آلیب، امضا چېکتی و آلدیگه تیکّه تورگن منشی اېسه درّاو شاهانه تمغه‌نی هم باسیب بېزه‌دی. شاه بۏلسه کولیم سیره‌ب، فرماننی اۏز قۏلی بیلن مسخره‌بازگه اوزه‌تدی. مسخره‌باز بۏلسه یوگوریب فرماننی بوکیلیب، ایکّی قۏللب آلدی و بیر اوپیب پیشانه‌سیگه باسدی–ده، کېین ارقه‌سی بیلن سېکین–سېکین آرتگه چېکیندی...

مسخره باز آسانگینه ۲۰ جریب یېرگه تېکین گه اېگه بۉلیب قالیشینی توشیده هم کۉرمه گن و خیالیگه هم کېلمس اېدی! اونینگ یوره گی قووانچ و هیجانگه تۉلیب، کېتمه–کېت «بویروق»قه تیکیلیب قره ب، لبلری ایلجه ییب آغزی قولاغیگه یېتگن اېدی. اېندی، بو یېرنی اېکیش گه اجاره بېریب، هرییل انچه–مونچه مۉل حاصل آله‌من. خدا خواهلسه اوندن کېلگن عایدنی بوتون عمر مزه قیلیب، یېب–ایچیب یوره‌من، دېدی او اۉز–اۉزیچه!

مسخره‌باز تېزده کابل‌دن اۉز ولایتیگه جۉنب کېتدی. اېرته‌سی کون شاه «بویروغی»نی آلیب، کېکه یگنچه املاک دفتریگه کیریب باردی. او «بویروق»نی اداره رئیسی میزی‌نینگ اوستیگه اعتناسیزلرچه قۉیدی–ده، اۉزی اېسه بۉش اۉریندیق(چوکی)لردن بیریگه باریب اۉلتیردی.

رئیس شاه «بویروغی»نی کۉریب، دراو تېگیشلی مدیریگه «اصولاً اجراآت اېتیلسین» دېب بیتیب، مسخره‌بازنی تبریکلب قۉلیگه بېردی. مسخره‌باز اېسه رئیس نینگ اتاقیدن قووناق چیقیب، «بویروق»نی مدیر قاشیگه آلیب باریب، اونگه بېردی.

مدیر اۉته تجربه لی، طرار و جرار اېسکی میرزا قلملردن اېدی. او شاه «بویروغی» و تگیده‌گی باشلیغی‌نینگ مخصوص یازووینی اۉقیب چیقیب:

منه اکه، مبارک بۉلسین. بیزگه هم بیران شیرینی–میرینی بار می؟ دېب سۉره‌دی مسخره‌بازدن.

شاه دیداری و مجلسی همده «بویروق»دن تأثیرلنگن مسخره باز، اۉشه هیجان و کېکه‌یگن حالتده:

مدیر صاحب، بو اعلیحضرتلری نینگ «بویروغی». تاشتی اوستیگه قۉییلسه سوو قیله‌دی، دېدی غۉرده‌ییب!

دېمک، بیز اوچون شیرینیدن دره ک–مره ک یاغ، دېیسیز، اَ. شونداق می

اکه؟

هه شونداق، مدیر جنابلری. تېزراق ایشتی بیتیرینگ، خدا خواهلسه یېردن حاصل کۉته‌ریلگنده سیزدی هم یۉقله‌ی‌بیز، دېدی کولیم‌سیره‌ب کنایی لحن بیلن.

اېي قتّیقلیک قیلمنگ، بیز بېچاره‌لر هم «چای پولی» دېب شو یېرده توریاغ یَلَب یاتیب‌بیز، اخیر!

گپتی کۉپه‌ی‌تیرمنگ، تېز بۉلینگ. مېنی بېکارگه بېره‌دیگن شیرینیم یاغ!

قره‌نگ، ایش اۉزیزگه قیین بۉله‌دی، ساره!

قیین بۉسه بۉلیبتی. مېن هم بیر جِیل آدم‌من!

اکه، کۉپ «تاش تېشر» اېکن‌سیز-کو!

مدیر صاحب جیم بۉلینگ، اوندن کۉره ایشتی خلاص قیلینگ!

اونده کۉپ یخشی.

مسخره‌بازنینگ کینیسک‌لیگیدن طبعیتی بوزیلگن مدیر، «بویروق»نی ینه بیر یۉله قۉلیگه آلیب، باشدن-ایاغ دقت بیلن اۉقیدی. کېین باشینی «بویروق»دن کۉته‌ریب، مسخره‌بازدن:

خۉش جناب، أیتینگ-چی بو آله‌دیگن یېرینگیز آبي بۉسین می یا که ده‌یمه؟

ده‌یمه‌نی باشیمگه اوره‌ی‌می؟ آبي بۉسین-ده!

اونده بو «بویروق»ده بېریله‌دیگن یېرنینگ «آبي» یا «ده‌یمه»لیگی قید اېتیلمه‌گن-کو. شو اوچون، مېن بېرالمه‌یمن، دېدی «بویروق»نی مسخره‌بازگه قه‌یته‌ریب!

منه «بویروق»ده ۲۰ جریب یېر، دېب یازیلگن بۉسه، اونده نیمه گپی بار؟

گپی بار– ده. سیزگه ۲۰ جریب آبي یېرنی بېرسم، اېرته‌گه بونی آته‌م هم جواب بېرالمه‌یدی!

پادشاه‌نینگ «بویروغی» برچه نرسه‌گه جواب بۉلالمه‌یدی‌می؟ بېرینگ، اخیر!

یاغ، امکانی یاغ. تفتیشلر کېلیب حساب–کتاب قیلگنده، قۉلیم کېسیله‌دی!

اونده، نیمه قیل دېیسیز؟

سیز بو «بویروق»نی آلیب کابل‌گه بارینگ. اۉشه یېردن یازیلگن شو فرمان تگیده، ۲۰ جریب آبي یېر دېب، یازدیریب کېلینگ، والسلام!...

شونده مسخره‌بازنینگ عصبلری تره‌نگ بۉلیب، میرزاقلم مدیر بیلن جیل قیلیب، اونگه قۉپال سۉزلر أیتدی و قۉلینی او تمانگه قتیق سِیلتب–سِیلتب، شو ایشتی اوستینگگه اجرا قیلمه‌سم «آتیمنی بشقه قۉیه‌من» و «فلان–فلان بۉله‌ی»، دېب آنتلر ایچیب دفتردن چیقیب کېتدی...

مسخره‌باز بیر–ایکّی کوندن ساره کابل‌گه جۉنه‌دی. او یېرده نېچه کون اویاق–بویاققه سرسان بۉلیب، نهایت پادشاه سرایی‌گه یۉل تاپدی و منشی دفتریدن «بویروق» کاغذی تگیده «۲۰ جریب آبي یېر بېریلسین» دېگن جمله‌نی بیتتیریب آلدی. او نېچه کون باشقه هم کابل‌ده مست–الست و قوونَاق اۉتکه‌زیب، بیر هفته–اۉن کون دېگنده اوییگه قه‌یتیب کېلدی.

اېرته‌نینگ اۉزیده یاق مغرورلرچه املاک مدیری‌نینگ قاشیگه باریب، میزی‌نینگ اوستیگه تغین «بویروق»نی قۉییب، آلینگ دېدی.

مدیر اېسه «بویروق»نی کۉریب اۉقیدی. او تغین مسخره بازگه «شیرینی» قنداق بۉلدی؟ دېب سۉره‌دی.

شیرینی‌نی آغزیزگه هم آله کۉرمنگ!

شونده مدیرنینگ قاش–قباغی آسیلیب، «بویروق»نی مسخره بازگه قه‌یته‌ریب بېریب، رئیس‌نینگ امضاسینی آلیب کېلینگ، دېدی!

منه یوقاریده سیزگه یازیب، امضا قیلگن–کو!

ینه امضاسی کېره‌ک. کۉرمه‌یسیز می؟ ینگی بیر نیمه قۉشیلدی–کو!

مسخره باز «بویروق»نی آلیب رئیس دفتریگه باردی. بیراق رئیس ولایت کېتگن اېکن. رسمیات توگه‌گینچه هم رئیس کېلمه‌دی، امضا آلینمسدن قالدی. قیسقه‌سی، اېرته کون رئیس اېرته‌لب اېمَس، توشدن کېین رسمیات توگه‌ی دېب قالگن چاغده «اصولا اجراآت بۉلسین» دېگن اۉشه جمله‌نی تغین ورقده بیتیب، امضا قۉیدی. مسخره باز مدیرنینگ دفتریگه یوگوریب کېلسه، مدیر، رسمیات توگب الّه قچان چیقیب کېتگن اېکن!...

اېرته‌سی مسخره‌باز امضا قیلینگن «بویروق»نی اۉته ایشانچ بیلن مدیرگه اېلتیب بېردی. مدیر اېسه یازوولرنی کۉریب دېدی:

خۉ..ۉ..ش..ش جناب، منه یخشی‌گینه و آچیقچه‌سیگه «۲۰ جریب آبي یېر بېریلسین» دېب بیتیلیبدی. کۉ..ۉۉ.پ.. یخ...شی..ی..ی.. انه اېندی أیتینگ–چی، بو آبي یېر «سرآب» بۉسین می؟ یا که سوو انده–سنده باره‌دیگن آووو اۉشه دشته‌گی «پایین‌آب» یېرلردن بۉسین می؟

«پایین‌آب» یېرلرنی یخشی بیله‌من، او یېرده اېکیش و حاصل آلیش قیامت. التماس «سراب بۉسین!»

بو فرمان‌ده فقط «۲۰ جریب آبي یېر» دېب بیتیلگن، خلاص. قه‌یېرده‌لیگی بېلگیلنمه‌گن–کو! مېن بو ایشتی قیلالمه‌یمن.

نېگه اېندی؟

اخی قۉلیم کېسیله‌دی، ممکن اېمَس!

اونده نیمه بۉله‌دی؟

کابل باریب، «بویروق» تگیده «سرآبدن بېریلسین»، دېب یازدیریب کېله‌سیز، تقصیر!...

شونداق قیلیب، گپیده بند قالگن بېچاره مسخره‌باز تغین کابل‌گه جۉنب کېتدی. بیر هفته‌دن ساره مدیر أیتگن نرسه‌نی انچه آواره‌لیک و رنگ‌زردلیکنی باشدن کېچیریب، یازدیریب آلیب کېلدی!

مدیر ورقنی کۉریب اۉقیب، تغین رئیس‌نینگ امضاسیگه جۉنتدی. بیر عمللب رئیس‌نینگ «اصولاً اجراآت بۉلسین» دېگن جمله و امضاسی آلینیب، مدیرگه بېریلدی. مدیر اېسه ینه فرماننی ارقه–آلدینی باقیب، مسخره‌بازگه:

خۉب تقصیر، بو «۲۰ جریب آبي، سرآب یېر» بیر بۉلک بۉسین‌می؟ یا که نېچه جایده تۉرت–بېش بۉلک؟

مسخره‌باز شونداق عجایب سۉراقلر و قیینلیک‌لرنی اصلا تصور هم قیلمه‌گن حالده، حیرتله‌نیب دېدی:

مدیر صاحب، سیز هم خمیردن قیل اخترگندېک، اجنه‌نی عقلیگه هم یېتمه‌یدیگن نرسه‌لرنی تاپیب أیته‌سیز، اَ. اخیر، ۲۰ جریب بیر بۉلک بۉله‌دی–ده!

بیر بۉلک بۉله‌دی، دېب کیم أیته‌دی؟

منه مېن أیته‌من! منه پادشاه‌نینگ فرمانی أیته‌دی! قنداغ آدم‌سیز، اۉزی؟

تقصیر اۉزیزدی باسینگ. رسمی دفترده غالمغال و شاوقین قیلمنگ، یره‌شمه‌یدی!

اونده نېگه جَوره‌ته‌سیز آدمدی؟ ۲۰ جریبتی بیر یېردن بېرینگ، ایشتی توگه‌تینگ–ده!

یاغ، بۉمه‌یدی. قۉلیم کېسیله‌دی، ایشانینگ! کابل‌دن یازدیریب کېلمه‌سه‌یز، علاجی یاغ!...

مسخره‌بازنینگ تغین عصبلری تره‌نگله‌شیب مدیرنی قرغب، قۉلیز

اۋرنیگه بو اچّیق تیلیز قیرقیلسه اېدی کاشکی، دېب ینه «بویروق»نی آلیب چیقدی و اېرته‌سی کابل‌گه جۋنب کېتدی. او مدیر أیتگن نرسه‌نی اله‌مان‌دېک بۋلیب، یازدیریب کېلدی. او بو سفر فرماننی غۋرده‌ییب، اعتناسیزلرچه مدیرنینگ آلدیگه تشلب، منه آلینگ، دېب بقیردی.

کۋپ یخشی. زورآورسیز–ده! بۋمسه مونچه قیین امرلردی «منه مېن من!» دېگن آدم هم آلیب کېلالمه‌یدی، دېب رئیس‌نینگ امضاسیگه ییباردی. خیریت بو سفر رئیس بار اېکن و مسخره‌باز رئیس‌نینگ ینه «اصولاً اجراآت بۋلسین» دېب بیتیلگن هدایتی و امضاسینی آلیب، تېزده مدیر قاشیگه قَیتدی.

مدیر فرماننی باشدن– ایاغ ینه کۋریب چیقیب، بیر آز اۋیلب قنداق دیر شیطاني فکر باشیگه تاپیلگنده‌ی بۋلیب، دېدی:

جناب، ایش بیتتی دېنگ!

اې خیر کۋرینگ مدیر صاحب. سیزدی آغزیزدن هم یخشی سۋز اېشیتر کونی‌بیز بار اېکن–ده! دېدی مسخره‌باز اۋته هیجان و قووانچ بیلن.

تاختنگ–تاختنگ، شاشیلمنگ! دېدی مدیر.

هه، ینه نیمه گپ؟ دېب چۋچیب درّاو سۋره‌دی مسخره‌باز.

أیتینگ–چی، بو «بیر بۋلک ۲۰ جریب، آبي سرآب یېر» باغلیک بۋسین می؟ یا که فقط اېکین اوچون می؟

شو نیمه‌یی که بېرسه‌یز، بېرینگ آله‌من!

نې باغلیک و نې هم عادی یېردی بېراله‌من!

اخی نیمه بېرسه‌یز، راضی‌من، دېدیم–کی انصاف‌سیز!

یاغ، قۋلیم کېسیله‌دی! چونکه بویروق‌ده «باغلیک یېر» یا «عادی اېکین یېر» دېب بېلگیلنمه‌گن–ده!

شونـده مسخـــره‌بـاز گـــپ‌نینگ تگیگه یېتیب آلدی و مدیر بیلن باشقه

أیتیشمسدن اۉپکه‌له‌نیب:

مدیر صاحب، ورقنی بقه بېرینگ. اېرته‌گه کابل کېته‌من. تېزراق باریب سررشته مدی قیله ی، دېب مدیر اوزه تگن فرماننی اونینگ قۉلیدن یولیب آلگنده‌ی قیلیب آلیب، دفتردن چیقیب کېتدی!...

نمازِ عصر یقینلریده مسخره باز مسجدگه باردی. طبعیتی پۉتّیق، حالی یمان، بیر بورچکده اېگه سی اورگن میمون دېک بوریشیب اۉلتیردی. شونده آشناسی تۉخته قریه‌دار اونی کۉریب، آلدیگه باردی و سلامله‌شیب:

– اۉرتاق، نېگه طبعیز خیره؟ مبادا کېمه‌لریز سووده چۉکدی‌ می؟ دېب سۉره‌دی.

مسخره‌باز اېسه، بیر یَریم–ایکّی آیدن بېری چېککن آواره‌لیکلری، قیلگن خرجلری و یوگوریشلرینی آشناسیگه کوییینیب، اچینیب شرحلب بېردی. قریه‌دار اېسه کولیب دېدی:

اِي اۉرتاق، میده‌دن کته‌گچه، مامووردن پادشاه‌گچه همه‌نی گپ بېریب، کولدیریب، آخری هم اېشَگینگ لایگه باتیب قالگندېک، ایشینگ نی بیرگینه چۉلر مدیرچه شونچه وقت تال بېریب، سرسان قیلدی‌ می؟ اېندی گپ گه بند قالدیم و قسم ایچتیم، دېب آواره بۉلیب یوریب‌سن‌می؟!

اکه‌جان، بو زمانده سۉزیگه توره‌دیگن آدمدی تاپماق کیمیا! ینه سېنگه أیتسم، حالیگچه آدملر نان و توزدن آلیب، ناموسی و اولادینی باشی، پیغمبر و قرآن و خداگه برالله آنت ایچیب یورگنلر آز می؟ قَیسی بیری قَسمی‌ده توریب، حرمت قیلگن یا که اولردی قسم اورگن؟ محکمه‌گه قسم ایچگنی چقیریلیب، قسم ایچه‌دیگن آدم تیتره‌ب قسم ایچیب، اۉلگینیچه قَسمینی سیندیرمه ی یورگن زمان الّه‌قچان اۉتیب کېتتی، دۉستیم. او زمانلر و آدملردی سوو آلیب کېتتی!...

هه عزیز اؤقووچیلر، شونداق قـیـلـیـب تـؤخـتـه قـریـه‌دار مسخره‌باز اؤرتاغی‌نینگ مشکلینی حل قیلماق اوچون، اونی لفظی و قَسمینی سیندیریش‌گه بیرعمللب کؤندیردی!

ایرته‌سی قریه‌دار اوندن بیرآز «زهرِ مار» آلیب، باریب مدیرگه «شیرینی» گویا بېریب، کج‌قلم مدیرنینگ کامینی شیرین ایتیب، طبعی‌نی چاق قیلدی...

شو بیلن، ایشیگه پـُخـتـه قـریـه‌دار، مسأله‌نی آسانگینه «خمیردن قیل سوغیرگندیک» قیلیب، نېچه دقیقه ایچیده حل قیلیب قؤیدی!

تاشکېنت: دسامبر 2014/ میزان ۱۳۹۳

رشوت حقیده اؤلکه بویوکلری نینگ سؤزلری

– آدملر پاره‌خؤرلیک قیلیب پول ییغسه‌لر میلی، لېکن پوللرینی «دوبی»ده اوی–جای قورمه‌ی، مملکتیمیزده قورسینلر–ده!!

(جمهور رئیس حامد کرزی)

– منه، کؤرینگلر! از برای خدا، اېندی حتی قاضي‌لر هم رشوت آله‌دیلر. قره‌نگ، اولر دالرگه رشوت آله‌دیلر، کاشکی افغاني‌گه آلسه‌لر اېدی!!!

(حضرت صبغت الله مجددی)

اېسلَتمه: بو سؤزلر چین بؤلیب، اوشبو بویوکلرنینگ تلویزیون ارقه‌لی ترقلگن رسمی ییغینلرده‌گی نطقلریدن آلینگن.

چیت ایللیک مهمان بیلن سیر!

یاز کونلری‌نینگ بیریده اۉرتاقلریمدن بیری تیلفون قیلیب:

بیر امریکالیک تانیشیم اۉزبېک تیلینی اۉرگه‌نیب یوریبتی. بیرآز گپیریشنی (محاوره) مشق قیلماق اوچون نېچه کون بیرار اۉزبېک مینن یوریب، هم محاوره و هم کابل شهرینی اویاق–بویاغینی تماشا قیلماقچی. التماس، وقتیز بۉسه او مینن کُمکلَشسه‌یز، دېدی.

مېن اۉشه کېچه–کوندوز بۉش بۉلیب، اویده زېریکیب یاتگن اېدیم. خدای خوشدن تیلب، هه بۉله‌دی، دېب جواب بېردیم...

اېرته‌سی وعده‌لشگن یېرگه اۉن بېش دقیقه کېچیکیب باردیم. امریکالیک بۉسه مېندن ایلگریراق کېلیب تورگن اېکن! مېن بۉسه بې فرقراغ عادیگینه کېچیریم سۉره‌ب، معطل بۉلیب قالدیز، چاغی دېدیم.

یاغ اې میلی. اېندی مېن سیزلردی بو عمومی عادتلریز دی بیلیب آلگن من، دېدی امریکالیک! سیز هنوز اېرته راق کېلدیز! مېن هم اېندیگینه کېلگن اېدیم، دېب قۉشیمچه قیلدی معنالی کولیم سیره‌ب!!

هه، «قاوون، قاووندن رنگ آله دی» دېگنلری بۉلیبتی–ده، دېدیم ایلجه‌ییب!

او اۉزینی «داوید» دېب تانیتتی. مېن بۉسه اي سیز اۉزی بیزدی «داود»ی‌بیز اېکن‌سیز–ده، دېدیم!... دۉستیم اېسه مېنی ایلگری اونگه تانیتگن اېکن.

داوید اۉرته یاشلی، یوکسک بۉیلی، ساچلری تۉق خرما رنگ، آچیق یوزلی قووناق کیشی اېکن. اۉزبېکچه‌نی یخشی اۉرگه‌نیب آلگن بۉلسه هم، بیراق تیلی اونچه‌لیک سیلیق و برّا اېمَس اېدی. محاوره‌نی اۉرگنه‌من دېگنی هم شونینگ اوچون اېکن، چاغی. او، مېن بیلن کۉپراق عادی مردم تیلیگه سۉزله‌ی بېرینگ، دېب التماس قیلدی...

اوندن سۉره‌دیم:

خوب داوید اکه، قه یېرلرگه بارماقچی سیز و نیمه‌لردی کۉریشتی ایسته‌ی‌سیز؟

مېن بوگون کابل‌دی اېسکی شوربازارینی کۉره‌من. ینه موزقیماق(شیریخ) یېماقچی‌من. کېین توشلیکتی هم عصری رستورانتلرده اېمَس، عادی هوتللردن بیریده کنجد یاغیده پیشیریلگن «اۉزبېکچه قابلی» یېسک، نیمه دېیسیز؟ دېب سۉره‌دی.

«اۉزبېکچه قابلی» کۉپ یاغلیغ و زۉر بۉله‌دی. معده‌یز کۉته‌رالر میکن؟ دېدیم.

هه، اېندی مېنینگ معده‌م ایلگرگی امریکالیک یوپقه معده اېمس. تاشتی هم هضم قیلیب تشله‌یدی، دېدی کولیب...!

شونداق قیلیب ریجه‌بیز توزیلدی. بیرینچیدن موزقیماق(شیریخ) دُکانلری بۉلگن رسته‌گه باردیک. هـردُکـان‌دی آلـدیـگـه بیـر کیـشی تـوریب، آدملردی

شاوقینلب شیریخ یېماققه چارلر اېدی. بیزلردی هـم بیـرتـه‌سی ریکـلام قیلیب، یۋلی بیزدی تۋسیب، تقریباً زۋردن دُکانیگه قه‌ییر دی! آدملر گَوجوم و هندچه آهنگ هم اېنگ سۋنگگی درجه‌سیده بلند قۋییلگن اېدی. یانمه–یان، اوچ–تۋرت دُکان‌دی آهنگلری بیر–بیریگه قۋشیلیب، چتیلیب، نیمه کویله‌یاتگنی هم توزوک بیلینمس اېدی. بیز کیرگن دُکان آلدیده اوچ نوقیران ییگیت یانمه–یان تیک توریب، هر بیری ایکّی قۋللب شیریخ(موزقیماق) قیله‌دیگن استوانه شکل کتّه اِیدیشتی ایکّینچیسی ایچیده اۋنگ و سۋلگه نوبت مینن حرکت بېرماقده اېدی. باشقه بیر یاشراق ییگیت هم بېل‌گه اۋخشش نرسه مینن قارلردی ایدیش تېگره‌گیگه تشله‌ماقده اېدی. بیز بۋسه اېندی بۋشه‌گن بیر میزگه باریب اۋلتیردیک.

شونده پایدو(گارسون)لردن بیری تاپیلیب کېلدی. او، بیرینچیدن یېلکه‌سیده‌گی کیر صافی‌سی مینن میزدی چقّان اریتتی. کېین:

نیمه کېلتیره‌ی؟ دېب سۋره‌دی.

بیزلرگه بیر–بیرته موزقیماق کېتیر.

سینگیل می یا دَبل؟

سینگیل!

ایچیملیک–چی؟

یاغ، کېره‌ک اېمس!

پایدو یوگوریب کېتتی. داوید اېسه بو خدمتچی انگلیسچه‌نی هم بیلر اېکن، «سینگیل» و «دبل» سۋزلردی ایشلتتی، دېدی!

مېن اېسه: هه اېشَگینی لایدن چیقه‌ره‌دی، دېدیم کولیم سیره‌ب! کېین او موزقیماق کېلگینچه مېندن بعضی سۋراقلر قیلدی، جمله‌دن:

سیز خدمتچی گارسوندی «پایدو» دېدیز. بو قنداق سۏز و معناسی نیمه‌دی؟

مېن اېسه کولیم سیره‌ب:

بو «گارسون» سۏزیگه عادی خلق تماندن یَسلگن معناداش اتمه دېدیم. بو دری سۏز بۏلیب، «پای» (اياق) و «دَو» (یوگوریش، چاپیش) سۏزلردن یسلگن بیریکمه سۏز دیر. منه کۏریب تورگنیزده ی، خدمتچی بیرلحظه هم تینیمِی یاغ و ایزچیل مشتریلرگه یوگوریب خدمت قیله دی. او تشقریده هم توریب، اۏتگن-قیتگنلردی ریکلام قیلیب، دُکانگه چارله‌یدی!

او أیتکنلریم‌نینگ برچه‌سینی کتابچه‌سیگه یازیب قۏیدی.

تشکر. بو دُکانلرده نېگه عموماً هندچه آهنگلر ینگره یدی و مونچه سېسی بلند؟!

بیز اولوس هند فیلملری و آهنگلریگه ازلدن اۏرگه‌نیب کېتگنده ی بیز. باله‌لریمیز «الّه» اۏرنیگه هندچه آهنگدی اېشیتیب، اوخله‌یدیلر! اویده‌گیلر هندچه قۏشیقلردی اېشیته توریب، شیپیر-سِپیر ایشلرینی قیله دیلر! مېن حتی جدا یاشلیگیمدن، موزقیماق ساتووچیلیکلر و کافی‌لرده آدملر فقط هندچه آهنگلردی اېشیتیب، بیر نرسه یېب هاردیق چیقرگنلیکلرینی اېسله یمن. اگر شو هندچه آهنگلر اېشیتیلمسه، شیریخ یا طعام اولردی تماغیدن اۏتمه یدی، اۏتسه هم مزه بېرمه یدی!

سیزگه قیزیق بیر واقعه‌نی أیته‌ی: بیرکونی اېرته‌راق، دُکان اېندی ایشگه باشله گنیده بیر کیشی کېلیب موزقیماق بویوریتی. فضا جیم-جیت اېکن. او اېندی نېچه قاشیق موزقیماق یېب، بیردن اۏرنیدن توریب کېتماقچی بۏلیبتی. پایدو یوگوریب کېلیب:

هه، اکه نیمه بۆلدی، تینچلیک می؟ دېب سۆره بتی. شونده مشتری عصبی و ناراحت حالت ده: برادر، بو قنداق شیریخ دُکانی دی؟ مېنگه خو هیچ هم مزه قیلمه‌دی، دېب کېتماقچی بۆلیبتی.

نیمه، بیرار کمچیلیک بار می؟ دېب سۆره‌بتی پایدو تېزده.

هندی اۆقیش بۆمسه، بو شیریخلریزدی یېب بۆله دی می؟ مېنگه خو تنی مزه بېرمه‌دی!

کۆز اوستیگه، منه حاضر قۆیه من. اېسی بیز قوریسین، دُکاندی اېندی آچیب قۆیماقچی بۆلیب تورگنیمیزده سیز کېلدیز، دېب دراو باریب هندچه آهنگدی بلند قۆییبتی. اۆشندن ساره، او آدم موزقیماغی‌نی مزه قیلیب یېبتی. او، آهنگ یاققنیدن تغین بیرته موزقیماق تیله‌تیبتی!...

جدا قیزیق اېکن! دېب کتابچه‌سیگه یازدی.

انه شو اوچون، هندچه آهنگلر جدا بلند قۆییله‌دی و بو درواقع موزقیماق دُکانلری اوچون یخشی بیر ریکلام دیر!

بیز موزقیماقلری‌بیزدی هندچه قۆشیقلردی اېشیتیب، مزه قیلیب یېدیک. داویدگه مزه بېریب ینه بیر–بیرته یېبیلیک، دېدی... کېین داوید سۆره‌دی:

بیزلردی ماشین تیارله یدیگن آیسکریملری‌بیز بو موزقیماقلرچه مزه‌لی و تاتلی اېمَس. نیمه قۆشه‌دیلر؟

کـولـیـب، خـودی سیـزلـرنـیکـی‌ده‌ی سـوت و شکر. فقط سیزلرنینگ کاکائولریز اۆرنیگه آزگینه پسته‌نی میده‌لنگنی سېپیله‌دی! دېدیم.

یاغ اي، باشقه بیرار مهم‌راق نرسه هم قۆشیله‌دی، شېکیللی!

هه، بونی اساسی مزه‌سی سیزلرنیکیده بۆلمه‌گن پیشانه تېری و قۆل و تنه‌نی کوچی دېدیم.

قنداق؟! دېب سۆره‌دی حیرتله‌نیب.

انه دُکان آلدیده‌گی ایشلب تورگن اۋشه اوچته ییگیتتی بیر کۆرینگ. اولر سوت مینن شکردی بیرگه قۆشیب، یخشی موزلَشی اوچون قار یا موز پرچه‌لری ایچیده اۋنگگه و سۆلگه جدا کۆپ حرکت ببره‌دیلر. شو جـریانده کۆپ حرکتلری طفیلی پیشانه تېرلری هم آقه ببریب، موزقیماق تیارلنه‌دی، دېدیم!...

او، أیتگن نرسه‌لریم‌نینگ برچه‌سینی یازیب، دُکان آلدیده‌گی اوچ کیشی ایشلب تورگنلردن هم بیر نېچیته عکس آلدی.

بیز موزقیماق دُکانیدن چیقیب، شوربازار محـلـه‌سـی و اېگری-بوگری یۆلَکلی بازاریگه باردیک. دقیانوس وقتیدن قالگن بویوملر، عجایب انتیک محلی خلق قۆل صنعتلری، ماهر اوستالر و اېسکی-توسکی دُکانلر...

شوربازارده داویدتی قیزیقتیرگن بیرینچی نرسه، شَوشب کېتگن، ییقیله‌من دېب تورگن بیر دکان، لوحه‌سی، بویوملری و چمه‌سی(تخمین) سکسان یاشلی اېگـه‌سـی اېـدی. دُکـان‌نینگ بوتون اېنیگه تېنگ کته لوحه‌ده، کۆزلردی قمشتیره‌دیگن اۋتکیر بۆیاق مینن چیرایلی قیلیب **«پاریس-لندن ورکشاپ»** دېب یازیلگن اېدی! اونینگ تگیده **«تخنیک بویوملردن هرقنداق نرسه‌نی توزه‌ته‌بیز»** دېگن عبارت یازیلگن اېدی!

پاریس و لندن بو دُکان و ایشیگه نیمه علاقه‌سی بار؟! دېب سۆره‌دی داوید تعجب مینن.

قَنی کۆره‌یلیک و سۆره‌یلیک-چی ، اېگه‌سی نیمه دېر اېکین، دېدیم.

بیز دُکانگه یقین باریب، اېگه‌سی اوستا بیلن سلامله‌شیب کۆروشتیک. کېین داوید چۆنتگیدن عجایب بیر «کِلـی بـنـد»تی چیـقـه‌ریـب اوستاگه کۆرسه‌ته‌یازیب:

اوستا، شونی بیر قره‌نگ نیمه بۆلیبتی؟ دېدی.

اوستا «کلی بند»تی قۆلیگه آلیب اویاق-بویاغینی دقت مینن کۆردی، قپقاغینی آچیب قره‌دی، کېین داویددن سۆره‌دی:

مهمان، بونی کمالی نیمه دی و نیمه بۆلیبتی؟

بو عجایب بیر «کلی بند». اونگه قۆل اوزه‌تیلسه، مېن بـو یـېرده‌من دېب خبر بېره‌دی. کېین اۆشه شیشه‌سیده وقت، موقعیت و یۆنه‌لیش(خط‌السیر) دی کۆرسه‌ته‌دی. بیگانه آدملردی قۆلیده ایشله‌مه‌یدی؛ چونکه اونی مخصوص بیر نمره‌سی بار. و ینه باشقه کۆپ هنرلر...!

اوستا «کلی بند»تی یخشیلب تېکشیریب کۆردی. کېین پیشتابتی آلیب اونی آچتی و ایچیدن کۆپ میده-چویده پرزه‌لردی چیغردی. بیر-ایکّی یېرینی قۆل اوریب، حتی ساعت پرزه‌لریده‌ی میده نرسه‌لردی هم آچیب چیغردی. قیسقه‌سی ۲۵-۲۰ دقیقه اورینگندن کېین، دستگاه‌نی میده بُرس مینن اریتیب مای(یاغ) سورتیب تازه‌له‌دی. کېین میده-کته پرزه‌لرینی بیرین-کېتین یوفلب و مایلب، دستگاه‌ده اۆرنه‌تیب محکم قیلدی. ساره اونی داویدگه بېریب: قنی بیر ایشله‌تینگ-چی، دېدی.

داوید بۆسه کود نمبرینی آلیب، اونی سویچ قیلدی. قره‌نگ که «کلی بند» ایشله‌دی! شونده داوید جدا قوونیب بلند کولیب ییباردی و اوستاگه رحمت أیتیب، اونگه یوز دالر چیغه‌ریب بېردی. اوستا بۆسه بو پول جدا کۆپ، مېن اونچه ایش قیمه‌گنمن، دېدی. لیکن داوید زوردن پولدی بېریب، بو سیز قیگن ایشگه قره‌گنده جدا ناچیز پول دېدی. چونکه مېن بونی پاریس و لندنگه بارگنیمده، میخانیکلریگه کۆرستگن ایدیم. اما اولر توزه‌لمه‌یدی، اېندی اونی بیر یققه تشلنگ، دېب قه‌یته‌ریب بېرگن ایدیلر! منه سیز اونی توزه‌تتیز. یشنگ، تشکر. سیز لندن و پاریس‌تی میخانیکلریدن هم قابل اېکن سیز، دېدی!

اوستا مینن خیرله‌شیش پیتده داوید أیتتی:

مېن دُکاندی **«پاریس-لندن ورکشاپ»**، دېب کتّه یازیلگن لوحه‌سینی کۉریب، هم تعجب و هم مسخره قیلگن اېدیم، کۉنگلیمده. لیکن یاغ، مېن ینگلیشگن اېکن‌من. بو ورکشاپ‌ده پاریس و لندن میخانیکلری توزه‌تالمه‌گن نرسه‌لر هم توزه‌تیلر اېکن. دېمک، دُکاندی ایشیگه کۉره بو آت و شو کته لوحه جدا مناسب و اۉرینلی اېکن، دېدی!!

کېین او دُکان، لوحه‌سی و ماهر چال اوستادن عکسلر آلدی. او یېردن چیقیب، سۉزله‌شیب دُکانلردی قره‌ب کېته‌بېردیک.

بیرآز یوریب ینه بیر دُکانچه‌نینگ لوحه‌سی توجه‌بیزدی اۉزیگه ترتتی. لوحه‌ده «آزیق-اوقت مغازه‌سی، داروخانه و بېزه‌ش بویوملر ساتیله‌دی» دېگن نرسه‌لر یازیلگن اېدی. داوید قیزیقیب دُکان‌گه کیردیک. ساچ-سقالی آپاق اېگه‌سی بیزدی کوتیب آلدی. لوحه حقیده اوندن سۉره‌گنیمیزده، او:

منه بو ایکّی تمانده یېمکلر، او تمانده تورلی داریلر و بو هم تورلی داریوار اۉسیملیکلر. بو ویترینده هم عیاللرنینگ بېزه‌ک بویوملری. بولردن تشقری، اۉزیم هم اصلیده ملا من، نَفَسیم کۉپ پخته. کسللردی اۉقیب، تومار و تعویذ هم بېریب توره‌من، دېدی!

نېگه اېندی بیر-بیریگه تېگیشلی بۉلمه‌گن نرسه‌لر دُکانی قیلیب‌سیز؟! دېب سۉره‌دی داوید.

دلیلی شو، بو یېرده آدملر سودالرینی آواره بۉلمسدن بیر دُکاندن آلیشگه اۉرگنگنلر. شو اوچون کۉپلب دکانلر بیر نېچه ایشتی قیله‌دیلر!

داوید دُکان لوحه‌سی و اېگه‌سیدن عکسلر آلیب، برچه معلوماتلرنی بیتیب قۉیدی...

بیر یېرده نجارلیک بیر دُکان داویدتی قیزیقتیردی. دُکانگه کیریب اوستا نجار مینن سلاملشدیک. اوستا نجار فقط تابوت یَسر اېکن. بیر نېچیته تیارلنگن تابوت دکاندی بیر چېتیده تیککه قۉییلگن و بیرته هم اوستانینگ قۉلی آستیده اېدی. راستینی أیتسم، تابوتلرگه کۉزیم توشیب، جانیم جیمیرده‌ب کېتدی! بیز اوستادن ایشی و بازاری حقیده سۉره‌دیک. او اېسه:

شکر ایشیم جدا یخشی. ییگیرمه- اۉتّیز ییلدن بېری بو ایشتی رونقی بار و بازاری زۉر، دېدی!

سببی نیمه دی؟ دېب سۉره‌دی داوید اوستادن.

سیزگه أیتسم بیزدی ایشی‌بیز، هم یاقیملی هم یاقیمسیز. نېگه دېگنده، اۉزی‌بیز اوچون یاقیملی بۉلگنی شو که، بیز شو یۉلدن روزغار اۉتکزه‌بیز و شو پیتلردېک بازاری‌بیز رونقده بۉسه، نانی‌بیز یاغده بۉله‌دی! یاقیمسیزلیگی شونده که هرکیم‌دی کۉزی بیزدی یسلگن تابوتلری‌بیزگه توشسه، بې‌اختیار چۉچیب، تیتره‌ب کېته‌دی. حتی قرالمه‌ی، یوزینی بوریب اۉته‌دیگنلر هم بار، اینیقسه عیاللر! بولردن تشقری، بو متاعنی عموماً بیر عزیزی اۉلیب، کۉنگلی غم- قیغودن، کۉزلری هم یاشدن تۉله آدملر آله‌دی. حال بو که بېشیک یا اېشیکلرنی باشقه نجارلر اومیدلی، قووناق و بختلی آدملرگه ساته‌دیلر!

اېندی سببیگه کېلسک، منه بیله‌سیز ییگیرمه-اۉتیز ییلدن بېری یورتی بیزده اوروش بار و اوروشده هم فقط آدم اۉله‌دی. منه حاضر خدانی بېرگن کونی پارتلش و انتحار واقعه‌لری. دېمک بولرده هم آدم اۉله‌دی و تابوت کېره‌ک

بۆله‌دی!

نېگه اېندی تابوت کۆپ استعمال بۆله دی؟ دېب سۆره دیم قیغورگن حالده.

اکـه سـیزگـه أیتسـم، بیـر دلیلی شو که بمباردلر، انتحارلر و پارتلشلرده بېچاره آدملردی تنه‌سی کۆپینچه شونچه‌لیک بۆلک-بۆلک بۆله‌دی که گاهیده کته بۆلگی قولاغی بۆله دی، دېسم ایشانینگ! اولردی یکه کفن بیلن انتقال بېریش قیین و حتی ناممکن. ایکینچی دلیلی شو که کۆپلب بېچاره اۆلگنلر ولایتلردن بۆله دی. جنازه نی اۆز شهریگه آلیب باریش اوچون تابوت کېره ک بۆله دی. اېندی بو اۆلیکلرگه داکترلرنینگ تیغی آستی و کلینیکلرده اۆلگن ولایتلردن کېلگن مسافر کسللردی هم قۆشسک، دېمک هرکونی بازاری بیز چوک-ده!!

اوستا نجار أیتگن برچه قیزیقرلی و حیرتلنرلی معلوماتلردی داوید بیتیب آلدی...

ساعت بیرلردن آشگنده، قرین دومبیره چیرته بېردی. شو اوچون، توشلیک قیلماق اوچون بازاردن چیقدیک. داوید ایستگی مینن کنجد یاغیگه «اوزبیکچه قابلی» بېره‌دیگن بیر هوتل‌گه باردیک. میز و چوکی اۆرنیگه قالین و قالینچه‌لر تۆشلگن و دېوارلر اېسه هند سینماسی هنرپیشه‌لرینی عکسلری مینن بېزه‌لگن اېدی.

خذمتچی بیزلردی باشلب بۆش یېرگه اۆلتیرغیزدی. تصادف‌گه کۆره، مېنی تېپه‌مده «مدهوری»، داوید تېپه‌سیده بۆسه «شاهرخ خان»دی عکسلری آسیلگن اېکن. خذمتچی بیزلردن نیمه یېی‌سیله؟ دېب سۆره‌دی. بیز بۆسه ایکّی خوراک «کنجد یاغی قابلی» و چای دېدیک. شونده خذمتچی اۆشه یېردن توریب قیچقیردی:

ایکّی خوراک کنجد یاغی قابلی «شاهرخ خان» مینن «مدهوری»نی ته‌ییگه، دېدی!!

شونده داوید حیران بۉلیب، خذمتچی نېگه مونداق دېدی؟ دېب سۉره‌دی. مېن بۉسه اونگه:

خذمتچی بیز اۉلتیرگن یېردی آدرسینی آش کېتیره دیگن همکاریگه أیتدی، دېدیم!

قنداق؟!

منه قره نگ، سیزدی تېپه یزده «شاهرخ خان» و مېنی تېپه مده اېسه «مدهوری»نی عکسی آسیلگن. اېندی خبر بېریلگن اۉشه خذمتچی، أیتیلگن ایکّی خوراک قابلینی مېن و سیزگه قره‌ب اېمَس، بلکه تۉپه‌-تۉغری «شاهرخ خان» و «مدهوری»لرگه قره‌ب، شو یېرگه کېلتیره‌دی، دېدیم!

کېین اونگه هزل یۉسینده، مېن طالع قیلیب «مدهوری»نی ته‌ییگه و سیز بۉسه «شاهرخ خان»دی ته‌ییگه برابر کېلیب قالیب بیز، دېدیم کولیب!

داوید هم بو هزل‌آمیز سۉزیمدن کولگی‌گه توشیب، عجایب عادتلریمیزدن حیرتله‌نیب، دراو کتابچه‌سیگه بیتیب آلدی.

خذمتچی اۉزبېکچه قابلی، یوز کۉرینه‌دیگن قیپ‌-قیزیل ایسیق اۉزبېکچه شیرمان نان، سلاته و بیر ترموس هم اچیق چای کېلتیریب قۉیدی...

قابلی نی مزه قیلیب یېدیک و اوستیدن اچیق چایدی هم ایچیب، شو جریانده صحبت هم قیلدیک. شونده داوید دیوارده‌گی عکسلرگه باقیب، دېدی:

ایناغه م، دېوارلرده فقط هند صنعتچیلری تصویری بار. نېگه افغانستان نینگ بوگونگی رهبرلریدن بیرانته سی یاغ؟ حال بو که شهر موترلری شیشه‌سیگه عموماً رهبرلردی عکسلری یاپیشتیریلگن!

جدا عجایب سۉراق قیلدیز. اولر اوچون دلیل بار:

قنداق؟

– بیری، بو نرسه هم خودی هندچه آهنگلرده ی. هوتل ده مشتریلردی کۉزی هنرمندلرگه توشیب، خودی آچار ییگندیک اشتهالری آچیلیب، آشلرینی یخشی مزه قیلیب ییدیلر. بولر اۉرنیگه مبادا رهبرلردی عکسی قۉییلسه، آدملر بیر ایمس بیریدن جیرکه نیب، کیین اولرگه آش مزه بیرمه یدی. حتی أیریملرنینگ اشتهاسی هم بوزیلیشی ممکن!

شونده داوید:

قیزیق ایکن، مثلی کۉرینمه گن عادت! دیب، بو نرسه نی هم کتابچه‌سیگه بیتیب قۉیدی. مین تغین سۉزیمگه دوام ایتدیم:

ایکینچیسی شو، کۉپلب موترلرده‌گی رهبرلردی عکسلری خلاف کارلیک، زۉراوانلیک و حتی تورلی جنایت قیلیش اوچون آدملرگه امکان بیره‌دی.

منه بو ییرده آدملر بو عکسلر آستیده اشتها بیلن آش ییگنلریده ی، موترلرده هم آدملر رهبرلر عکسی پناهیده خلاف کارلیک قیلیش گه اشتهالری کیلیب، پرواسیزلیک و جسارت بیلن قانونگه قرشی ایشلر قیله‌دیلر!!

مونیسی هم جدا قیزیق و مهم ایکن، دیدی حیرتله نیب داوید و کتابچه‌سیگه بیتیب آلدی.

شونداق قیلیب، قابلینی ییب، چای دی ایچیب، انچه صحبت قیلدیک و کیتماقچی بۉلیب، اۉرنی بیزدن توردیک. بیز پولدی تۉلش اوچون دخل تمانگه باره بیردیک. دخل آلدیگه تورگن اوچ–تۉرت کیشی اره‌سیده بیردن ترتِ–کش و تله–تۉپ بۉلیب قالدی. شونده داوید بیرآز تشویشله‌نیب:

نیمه گپ؟! دیب سۉره‌دی شاشیلیب.

هیچ گپ ایمس. بولر اۉرتاقلر و بیرگه اَوقتله نیب، پولینی بیرماقچیلر، دیدیم. داوید بۉسه گپنی اغنه‌مه‌ی، بو جنجال نیمه اوچون دیر؟، دیب سۉره‌دی.

بولردی هربیری هوتلدی پولینی مېن بېره‌من، دېب تلشه‌دی. بو ترت–کش شو اوچون دېدیم.

عجیب، نېگه اېندی؟

مردمی بیزده شونداق عادت بار. موترده کرایه اوچون، هوتل ده ناندی پولی اوچون و باشقه موردلرده، اۉرتاقلردی هر بیری مېن پول بېره من، دېب تلَشه دی و شونده ترت–کش بۉله دی. بو یېرده هیچ قچان هرکیم اۉز پولینی تۉله مه یدی. کیشی نی جیم توریشی و چۉنتگینی کاوله مسلیک، کته عیب و خسیسلیک سنه‌له‌دی!

داوید اوچون بو عادت هم قیزیق اېدی و اۉشه زهاتی کتابچه‌سیده یازیب آلدی. کېین مېنگه قره‌ب دېدی:

بیز حالی بونداق ایشدی قیلمه‌ی‌بیز. چونکه بوکون سیز بوتونله‌ی مېنگه مهمان سیز!...

شونداق قیلیب، بیز دخل آلدیگه یقین باریب پول بېرماقچی بۉلگنی‌بیزده، خذمتچی تاپیلیب کېلدی و بیز حالی سۉره مه ی توریب، دخل اوستیده گی خۉجه یین گه:

بولر «شاهرخ خان» و «مدهوری» ته ییده گیلر، دېدی. ایکیته اۉزبېکچه قابلی، نان، سلاته و چای دېدی!

بیز پولدی تۉلب، کولیب چیقدیک... داوید دېدی:

بوکون مېن اوچون جدا یخشی و اونوملی کون بۉلدی. هم سۉزلشوو بۉلدی و هم کۉپ قیزیقرلی نرسه لردی بیلیب آلدیم. بوکون سیز بیلن بیر کتابلیکچه نرسه یازیب آلدیم، دېسم هم بۉله‌دی! سیزگه تشکر بیلدیره‌من.

ارزیمه‌یدی.

بوگون شونچه ییترلی. ایکّی بیز هم یخشی چرچه‌دیک. ایندی باریب بیرآز دم آله‌یلیک. ایرته‌گه ینه کؤریشه‌بیز. خیرلشوو چاغیده داویدتی شوخلیگی توتیب، کولیم سِیره‌ب:

شوگونگی همه نرسه مین اوچون یخشی ایدی، لیکن «شاهرخ خان»دی ته‌ییده‌گی ییگن نرسه‌م جدا هم زؤر و مزه‌لی ایدی، دیدی!!...

تاشکینت: 13/10/2014 / ۱/۷/۱۳۹۳

قربان بیره‌می کونی یوز بېرگن واقعه

قربانلیک پاده‌نینگ عصیانی!

قربان هییت‌نینگ بیرینچی کونی اېرته‌لب. برچه‌لر- میده یو کته ینگی کییملرینی کییب، مسجدلر تمانگه آشیققن. مسجدده اېسه خطیب جنابلری وعظلری‌نینگ اساسي موضوع‌سی حضرت ابراهیم پیغبرنینگ ججی اۉغیلچه‌سی حضرت اسمعیل‌نی تېنگریگه اتب قربان قیلیش قصه‌سی.

مسجد خطیبی مـذکـور قصـه‌نی، آدملر قره‌کۉل تېریسی اوچون آنه‌دن اېندیگینه توغیلگن میده قۉزیچاغنی، تېری‌نینگ گللری آچیلمه‌سین، دېب حتی آنه‌سینی یله‌گنی قۉیمه‌ی، بیر چېتده یا هم شفقتسیزلرچه بېچاره آنهٔ‌نینگ کۉز اۉنگیده سۉیگن اَیَنچلی صحنه‌سیگه اۉخشه‌تیب، جدا هم جاذبه‌لی و هیجانلی قیلیب بیان اېتدی. أیریملر اۉشه زهاتی مسجددن یوگوریب چیقیب، دراو باریب آلگن حیوانینی تېنگری آتیگه سۉییب، قانینی تۉکیشیگه سَل قالدی!...

برچه‌لر نمازنی ادا قیلیب، اویلری تمان شاشیلماقده اېدی. بیراق رسمگه کۉره مسجد صحنیده اوچره‌شگن قریـنداش-اوروغ و دۉستلر بیلن بیره‌م‌نی قُوتلشلری کېره‌ک اېدی. شو اوچون، ناعلاج قیسقه بۉلسه هم، آدملر تېزده کۉروشیب، بیر-بیرلرینی قُوتلر اېدیلر. بو ایش روزه هییتی سینگری ارقه‌یین و مفصل اېمَس اېـدی. چـونـکـه برچه‌لر قربانلیکنی تېزراق سۉییب، قانینی خـدا

یۉلیگه تۉکماق اوچون اویلری تمان شاشیلماقده ایدیلر!....

یۉلده هم اوچره شگن آدملر شاشیلیب، بیر-بیرلری بیلن قیسقه گپیرر ایدیلر:

– هه، اولوغ بیگ ساغ میسیز؟ قوللوق بۉسین! شاشیلیب توریبمن... کیین کۉره بیز!

– های، مبارک بۉسین!.. آو... وقتیم یاغ، قصاب کوتیب توریبدی!!

– ای یخشی میسیز؟ هییتلر قوللوق بۉسین. اکه پاده‌گه قۉشیلگن ایدیم. قنی باره‌ی، شریکلر کوتیب قالمه‌سینلر، تغین!!

– هه حاجی بوبه! اویده قۉی‌دی سۉیدیرمه‌ی، قه‌یاققه آتلندیز؟

– ای هیچ یاققه، کمپیر مینن کیلین هم قربانلیک قیله‌بیز، دیب توریب آلدیلر. آخر اولرنی «بیردی بای»لر مینن بیرگه پاده‌گه قۉشیب قۉیگن ایدیم!! ایندی باریب، اول پاده‌نی غمینی ییب کیله‌ی!....

هه حرمتلی اۉقووچیلر، شونداق قیلیب برچه-برچه‌لرنینگ آغزی ایلجه یگن قووناق حالتده ایدی. بایلر قربانلیک قیلیب قان تۉکیب خدانی اۉزلریدن راضی قیلماق فکریده، کمبغللر ایسه قربانلیک گوشتیدن بیرگینه پرچه آلیب، باله-چقه‌لری نینگ قرنینی تۉیغزماق ایلنجیده!

شو چاغده، شهر محله‌لری کوچه‌لری‌نینگ بیریده اۉشه کونی عجایب بیر حادثه یوز بیردی:

ییتی کیشی قۉشیلیب آلینگن بیر پاده‌نی سۉیماق اوچون، ایپیدن اوشلب ییتکلب کیلتیرماقده ایدیلر. پاده کته گوده لی، سیمیز بوقّه ایدی. یمان کۉز تیگمه سین دیبه، اونینگ دُمیگه بیر پرچه قیزیل لته هم باغلنگن ایدی. یۉل بۉیی کۉرگن آدملرنینگ هر بیری ۷۰ کیلو... ۹۰ کیلو... ۱۰۰ کیلودن آشیغ... گوشت قیله‌دی، زۉر ایکن، دیر ایدیلر. بیر تله‌ی میده-کته باله‌لر هم معمولگه

کۈره سینچکاولیک و تماشا اوچون اولر بیلن بیرگه کېلماقده اېدیلر. دنیا و تقدیریدن خبرسیز بېچاره بوقّه هضم بۈلمه‌گن کېچه‌گی یېگن یېمی‌نی قرنیدن قیته چیقه‌ریب، کاوشب کېلاتگن اېدی.

کوچه‌نینگ میده راق میدانلیگیده اوست–باشی کیر و قان بیلن بیرته، بېلیده‌گی یلتیراق پولکچه‌لر اۈرنه‌تیلگن اېنلی قره چرم بېلباغیگه اېسه قینلریگه سالینگن اوچ–تۈرتته کته پیچاق و ساپلی(دسته‌لی) اوزون بیر قَیراق آسیلگن، باشیگه گلی و رنگی بیلنمه‌یدیگن کیر تاقی، کۈزلری اېسه جلادلرنینگ کۈزیدېک نورسیز و رحمسیز بیر قصاب ینگی‌گینه ته‌یپاقراق قیلیب قازیلگن چوقورچه یانیده جلادلرچه کوتیب تورگن.

اوزاقدن پاده‌نی یېتکلب کېله‌یاتگن آدملر توده‌سی قصاب تورگن میدانلیککه یقینله‌شیب کېلدی. اولر قصابگه یقین کېلگنلریده، نیمه بۈلدی یو بـوقّـه ایپـیـنی یېـتـکـلاوچی قۈلیدن خطا بېریب، بیردنیگه قاچیب، شدت بیلن آدملرگه هجوم قیلدی. بیرینچی نوبتده ۷–۶ یشر بیر باله تۈغری کېلیب، اونی شاخی بیلن کۈته‌ریب، خسدېک قیلیب اوزاققه اولاقتیریب ییباردی. باله میدانچه چېتیده‌گی کول توده‌سی اوستیگه باریب توشیب، خودی پارتلشدېک کول تۈزانی کۈککه کۈته ریلدی. یخشیم که یومشاقراق یېرگه توشیب، بورنیگینه قانب، آغزی–پوزی و کییمی‌نی قیزیل قیلدی. بیراق اۈزی اېسه انچه قۈرقیب قالگن اېدی...

آدملر هریاقه قاچیب، بیرعده قۈرقمسلری اېسه بوقّه‌نی اوشله ماقچی بۈلدیلر. بوقّه اېسه باله دن کېین قصابگه تۈغری کېلیب، خودی چین حریفینی تانیگندېک، قصاب قیمیرله ی من دېگونچه، اونی آرتیدن باریب شاخی بیلن قویریغی(دومبه‌سی)گه جدا قتیق بیر ضربه بېردی. قصاب آتیله‌نیب، یوزی بیلن یېرگه توشدی. قـصـاب اۈرنیدن تورماقچی بۈلیب اینتیلسه هـم، بیراق ضـربـه

تأثیریدن تورالمه ی، آغریق طفیلی دومبه سینی آوقه لب قالدی!!... بوقه، قتل ایتلیشینی سیزگندیک گؤیا، هرتمانگه یوگوریب، آدملرگه توتگیچ بیرماقچی ایمس ایدی!

بو آقیمده آدملر هیاهو قیلیب، اولردن تورلی–تؤمن تاووشلر ایشیتیلر ایدی:

– آهای... قؤیمنگلر، پدر لعنت تی!

– ای بقه قاچ، قؤیمه، اور اونی...!

– ای...آنه نگ...، بونی قرنینی یاریش کیره ک. بیچاره باله گینه نی قریب اؤلدیربیدی–کی!!

– هه، بو جدا هم بیرحم و یمان بوقّه ایکن!

– اور.. اونی. آدملردی اوگار قیلماقچی!!

– ...!!!

بوقّه حریفیدن انتقام آلگندیک بیرآز تینچیگن بؤلسه هم، بیراق هجوم حالتیده اویاق–بویاققه یوگورر ایدی. شونده بیر کیشی قه یردن دیر بیر تیاقنی تاپیب، بوقه نی برابر کیلگن ییریگه اوره باشله دی. باشقه لر هم قؤللریگه اِیلینگن تاش، قولوخ و باشقه بویوملر بیلن اورر، أیریملر هم اونی سؤکر ایدیلر. بوقّه بلند تاووش بیلن مغره ب، گؤیا یاردم تیله گندیک هرتمانگه یوگورر ایدی.

نهایت آدمیزادلرگه قرشی باش کـؤترگن عصـیانچـی بوقّه نی بیش–آلتی کیشیلب بیر عمللب اوشلب، ییرگه ییقیتدیلر. بیرنیچه کیشی اونینگ اوستی، بؤینی و باشیگه مینیب آلدیلر. میده–کته اونی تیپیب، اوریب، سؤکر ایدیلر. یخشیم قصاب نینگ دومبه سی آغریب، بوقه نینگ یقینده ایمس ایدی. عکس حالده آغریق و غضب تأثیریده قرنینی ییرتر یا که نیچه پیچاقنی بدنیگه سَنچر ایدی!

قیسقه سی، بوتون فضا هیاهو و بوقّه گه ساچیب تؤکیله دیگن تورلی سؤکینچلردن تؤلگن بیر پَیتده، یؤلدن اؤته یاتگن سکساندن آشگن نورانی بیر چال یؤلیدن قه یریلیب، بوقّه نینگ تېگره گیگه تؤپله نیب، اونی اوریب–ینچیب تورگن آدملر توده‌سیگه یقین کېلدی. او ییقیلیب یاتگن بوقّه و اونی میده یو کته آدملر شفقت‌سیزلرچه اوروب، چپنه سؤکیب تورگنلرینی کؤریب، مردمگه:

– هی... هی... او مردم، بو جانوردی اؤلدیردییلر–کو! بو نیمه قیلمیش؟ بې‌زبان حیواندی هم کیشی شونداق عذابله‌یدی می؟ دېدی.

آدملر اره‌سیدن اؤپکه‌لنگن بیر کیشی (اؤشه شاخلنگن باله‌نینگ آته‌سی بؤلسه کېره‌ک) دېدی:

– آته‌جان، بو پدرلعنت بوقّه قاچیب، آدملرگه رحم قیلمه‌ی شاخلب اوگار همه‌نی قیلدی. بیر باله‌نی اؤلدیریشی‌گه سَل قالدی!

– ییگیتلر احتیاط قیلیشیز کېره‌ک اېدی. بو حیوان–کو، نیمه‌نی بیله‌دی؟ مسلمان دېگن هم قربانلیک قیلینه دیگن حیواندی شونداق زجرکُش قیله‌دی می؟

– پدریگه لعنت بونی، قیمیرله مسم، شاخی مینن بیرار یېریمدی ییرتر اېدی. منه اې او قصابتی بیر قره نگ، مخرجی ییرتیلیب، حالی هم اؤزیگه کېلمه‌ی توریبتی!...اېندی باشقه بیران قصاب تاپیشی‌بیز کېره‌ک، دېدی بیر آدم. اونگه اېرگه‌شیب ینه بیر نېچه کیشی هم جانوارنی سؤکیب گپیردیلر.

شونده چال باسیقلیک بیلن دېدی:

– سیزلر آدم بؤلیب، او شاخله‌دی دېب، اونی شاخله‌گندن بدترراق قیلیب اوره‌سیزلر می؟... سیز اخیر بونی تېنگری یؤلیگه سؤییب، قانینی تؤکیب ثواب آلماقچی سیزلر–کو! قیامت کونی پلِ صراط تن هم اونی مینیب اؤتماقچی دیرسیزلر، بلکـیم؟! بـونـی اورسـه‌یز، سـؤکسـه‌یز، قیینه‌سه‌یز اونده ثـواب نیمـه

بۉله دی؟! پل صراط تن اۉتکینلریزچه بیرآز قیمیرلب قۉیسه، اسفله سافلین گه توشیب کېتسنگیزلر خی‌می؟!... یۉلیگه بونی سۉییب، قانینی تۉکیلگنینی کوتیب تورگن آو تېپه‌ده‌گی تېنگریگه قیامت کونی نیمه دېب جواب بېره‌سیزلر؟!...

قربانلیک‌تی یخشی اسره‌ب؛ یخشی یېم بېریب؛ او مینن یخشی معامله قیلیب؛ حتی کۉزلرینی سورمه قیلیب، جانیگه عطرلر سېپیب قانینی تۉکسه‌یز، تېنگریگه یاقیب، سیزلردن راضی و خوش بۉله‌دی! منه بیر قره‌نگلر، اوروب بدنینی اوگار قیلیب‌سیزلر، نجاستی کېتیب، بدنی هم چتل و مردار بۉلیبتی... اې اۉرگیلدیم سیزلردېک مسلمان قربانلیک قیله دیگنلردن! پاده گه قۉشیلیب، برچه‌نگ پاده بۉلیب سیزلر اېکن-کو!!!...

تاشکېینت: میزان، ۱۳۹۳/۲۰۱۴م.

عالی تحصیل و ختنه توْیی!

آستانه قوُلبای شهریمیز، قوْیینگ که ولایتیمیزنینگ کوْزگه کوْرینگن کته بایلریدن دیر. اونینگ اولوغ بېگ آتلی نَوقیران اوْغلی اېندی لیسه‌نی بیتیریب، عالی تحصیلاتینی دوام بېرماغی کېره‌ک اېدی. اولوغ بېگ‌نینگ بیر–ایکی کیشی صنفداشی اوْز خرجلری بیلن چېت اېللردن بیری‌نینگ عالی بیلیم یورتیده اوْقیشگه بارماقچی بوْلیب، آته‌لری هم بونگه کوْنگن اېدیلر.

اولوغ بېگ‌نینگ سویه‌سی و استعدادی انچه یخشی اېدی. کېله‌جکده عالی معلوماتلی یېتوک بیر متخصص کدر بوْلیشنی، اینتیقیب آرزو قیلیب یورگن اېدی. شونینگ اوچون، او هم عالی اوْقوونی تېنگقورلری بیلن چېت اېلگه باریب دوام اېتتیرماقچی بوْلدی. او بو موضوعنی بیرینچیدن آنه‌سیگه أیتدی. آنه‌سی اېسه داد و واویلا قیلیب:

– وی..ی ی باله‌گینه‌م، سېن اوزاق یورتلرده یکه یو یلغوز قنداق باریب یشه‌ی‌سن؟ مېن اوْلیب قاله‌من–کو! دېب کوْنمه‌دی.

اولوغ بېگ بوْلسه:

– آنه جان، منه قنچه–قنچه آدملردی باله‌لری، حتی مېندن کیچیکلر خارجلرده اوْقیب یوریبتیلر. بیرانته‌سینی هم بوْری یېمه‌گن–کو! دېب أیتسه هم، آنه‌سی وغیللب: «مېنی تیریکله‌یین گوْرگه تیقه‌سن می؟» دېب کوْنمه‌دی!...

اولوغ بېگ موضوعنی آته‌سیگه هم أیتدی. بیرینچیدن آته‌سی:

– بونی خرجی قنچه بوْلر اېکن؟ دېب سوْره‌دی.

– بیز انترنت‌دن معلومات آلدیک. بو بیلیم یورتی جدا معتبر بۉلیب، اونده کۉپ مملکتلردن محصللر اۉقیر اېکنلر. یشش جای، ویزه و باشقه نرسه‌لر بیلن هر ییل بېش مینگ دالر آلر اېکن. اوچ کیشی صنفداشیم هم کېتماقچیلر. تحصیل مدتی تۉرت ییل اېکن.

– اوهو..و... نیمه؟! بیر ییلده بېش مینگ، تۉرت ییلده ۲۰ مینگ دالر بیرگینه سېنی فاکولتـه اۉقیشینگ اوچون بېـریشـــیم کـېـره‌ک اېکن–ده! نیمه، باشینگ شیشیب می؟ کېل اوندن کۉره اۉقیشتی قۉی، دکانگه مېنگه کمک قیل یا که شو یېرده دولت فاکولته‌لریگه تېکین(مفت، پولسیز) اۉقیشگه کیره بېر!

– آته‌جان، منه اۉرتاقلریم اونچه‌لیک بای بۉلمسه‌لر هم، آته‌لری قرض–قواله قیلیب اۉغیللرینی اۉقیشگه جۉنتماقچیلر. اولر کېله‌جکده شو مملکتنی کدرلری بۉله‌دیلر. بیز شکر اولردن کم یېری بیز یاغ، بلکه بایراغ هم بیز–کو!

– نیمه، باشیمدی ایلان چاقیب می؟ اۉقیشینگگه بېره‌دیگن بېکار پولیم یاغ. بو پوللردی یېردن شیپیریب آلگنیم یاغ یا که آسمان‌دن خدا تشله‌مه‌گن. بولر منه بو تېر پیشانه مینن تاپیلگن، دېدی قۉلینی پیشانه‌سیگه قۉییب!

– آته جان، بو درواقع علم یۉلیگه سرمایه تیکیش دیر...!

– اې.. هی ی... اۉرگیلدیم بو سرمایه تیکیشدن! شونچه اۉقیدینگ هم بۉلدی، یېتی پُشتی‌بیزگه یېته‌دی. اۉقیش مینن قرنینگدی تۉیغزاله‌سن می؟ بوتون زوریاتی بیز قیلمه‌گن ایشتی قیله‌ی می؟

– آته جان!...

– گپیم بیرته. یاغ دېدیم می، یاغ!...

– اخی...

– جیم بۉل!...

شونـداق قیـلیـب، اولوغ بېککه آسمان بلـــند، یېر قتیق اېدی. اۉرتاقلری

اۉقیشگه جۉنب کېتدیلر، بو بۉلسه کۉنگلی قان، طبعیتی بوزوق و توشکون حالده آته‌سی‌نینگ دکانیگه پایدولیککه کیردی!....

بو واقعه‌دن ۶-۵ آی اۉتگچ، حاجی آستانه قُولبای اوچینچی خاتینیدن بۉلگن کېنجه تای اۉغلینی ختنه قیلماقچی بۉلدی. بیرینچیدن بیر آقشام قیرق-ایلیک کیشی یاش-اولوغلرگه آش بېریب، کېنگاش قیلدی. کېنگاشده جدا کته ختنه تۉی ریجه‌سی توزیلیب، اوزاق-یقین شهر و قیشلاقلردن مینگدن آشیق مهمان خبر قیلینیب، تۉی-تماشا و اۉغلاق بۉلیب، حرمتلی مهمانلرگه اېسه تۉنلر و سروپالر و ساوغه‌لر هم بېرماقچی بۉلدیلر....

کېنگاشده بیرته-ایکیته دۉستلری هزل قیلیب، خرچتی کته قیلدیز بای اکه، دېدیلر. آستانه قولبای اېسه کولیب، غۉرده‌یگنیچه دېدی:

- دۉستلریم، مونچه پولنی اۉغلیم‌دی تۉیی‌گه خرچله‌مسم، گۉریمگه آلیب کېته‌من می؟ نیمه‌یی که کېره‌ک بۉسه قاغازگه بیتینگ. پولینی غمیگه بۉمنگ، دېب تأکید قیلدی!...

هه عزیز اۉقووچیلر، اۉغلی‌نینگ تۉرت ییل عالي تحصیلاتی اوچون ۲۰ مینگ دالرگه کۉزی قییمه‌گن آستانه قُولبای، اۉغیلچه‌سی‌نینگ ختنه تۉییده خلته‌نی آغزینی کته آچیب، ۵۰ مینگ دالردن آشیغ پولنی ساووریب «سنت» نی بجا قیلیب، اۉزینی میده یو کته گه کۉز-کۉز قیلدی!!!

عاجلکی سرویس!

مـزارشـریف‌دن کـابـل‌گـه کیتماقـچی ایـدیـم. ایرته تانگ بیر تاکسیده اۉلتیریب، سرویسلر بېکتی(هده)گه باردیم. بېکتگه یېتمه‌ی توریب، یۉل بۉیی بیر نېچه چقّان و اۉتکیر تیللی کیشی تاکسینی اۉره‌ب آلدیلر. تاکسی‌نینگ ایکّی تمان اېشیگی آچیلیب، باشلرینی ایچکریگه تیققن آدملرنینگ هر بیری مېنی اۉز سرویسلریگه مینیشیم‌نی عجایب سۉزلر بیلن ایستر ایدیلر:

– منه ۵۰۴ سرویس، عاجلکی!

– بیزدیکی لوکس، کاغذ پیچ!، کېلینگ!

– یخشی اۉرین(جای) سیزدیکی!

– ایسته‌گن چوکی سیزدیکی، یورینگ!

– همه شرکتلردن بیزدیکی ایلگری کابلگه یېتیب باره‌دی!

– ...!

– کرایه‌لریز قنچه؟ دېب سۉره‌دیم.

– اې، خاک سیاه ۶۰۰ روپه!

– منه بیز سیزگه ۵۰ نی کم قیله‌بیز، توشینگ!

– یاغ اې، نیمه دېیسیز. مېن کابلدن ۴۰۰ گه کېلگن ایدیم–کو!

– خیر میلی، سیز ۵۰۰ ببرینگ!

– یاغ، بۉمه‌یدی.

– بیرینچی قطارده اۉلتیریب، مزه قیلیب کېتینگ!...

بیز باشقه سرویسلر تمان ایلگریراق بارماقچی بۉلسک هم، بیراق اولر تاکسیگه تۉسیق بۉلردیلر. مېن اېسه:

– موترلریز بۉش اېکن، حالی–بېری تۉلیب جۉنه‌مه‌یدی، دېدیم.

– اې، بیز فـقـط ۱۰ کـیـشـی‌گـیـنه آلسک بۉلدی. دراو جۉنه‌ی بیز، ایشانینگ!...

بیز زورغه تاکسی‌نینگ اېشیگینی یاپیب، ایلگریراق باردیک. شو چاغده تغین ایکی ییگیت خودی شیلقین تیلمچیلردېک تاکسی‌نینگ اېشیکلرینی آچیب بوکیلگنچه:

– منه ۵۸۰ سۉنگگی مودل، لوکس سرویس. چوکیلری آزاد!

قره‌سک موترنینگ یریمیدن کۉپی یۉلاوچیلردن تۉله و اېتیدن اېندی جۉنه‌ماقچی بۉلیب تورگن. شو اوچون: جدا یخشی اېکن، کوتیب قالمه‌یمیز، دېدیم یوره‌گیمده.

۵۸۰ مودل سرویس‌نینگ لوکسلیگی‌نی اعتبارگه آلیب، مسؤولی بیلن کرایه اوستیگه انچه تارتیشیب، نهایت ۴۵۰ افغانی‌گه کېلیشدیک....

مېن حالی توشیب، اۉزیمگه کېلمه‌ی توریب، قره‌سم بکسیم‌نی الّه‌قچان سرویس‌نینگ تول‌بکسیده جایلشتیریب قۉییبدیلر! اۉزیمنی اېسه سرویس‌نینگ ایکینچی یریمیده‌گی اۉریندیق(چوکی)لریدن بیریگه اۉلتیرغیزدیلر. قۉلیمده‌گی نرسه‌لریم‌نی تېپه‌ده‌گی رفلرده جایلشتیریب، اۉرنیمده تین(آرام) آلیب موترنینگ حرکتینی کوتیب اۉلتیردیم. بیر نېچه دقیقه اۉتیب، مېندن بیر قطار آلدینده‌گی اۉرینلردن بیر کیشی توریب سرویس نینگ ایلگری سیتلری تمان باریب:

– «صدقه رد بلا، سفرلرینگیز خطرسیز بۉلسین!» دېیه تیلمچیلیکک باشله‌دی!

قره‌نگ، قیزیق بۉلدی. مېن بیزلـر قـطاری سـرویـس یۉلاوچیسی، دېب

اۋیله‌گن کیمسه تیلمچی بۋلیب چیقدی!

تغین بیر نېچه دقیقه اۋتیب، ایکینچی قطار اۋریندیق لریدن بیریده اۋلتیرگنلردن بیر کیشی قۋلیده‌گی خلته‌نینگ نانلرینی آدملر تمان توتیب:

– "منه، تازه یاغلیغ شیرمان نان!" دېب چقیره بېردی!

کۋرینگ که، مېن مسافر دېب اۋیله‌گن بو آدم هم نان ساتووچی بۋلیب چیقدی!

هه عزیز اۋقووچیلر، ۱۵–۱۰ دقیقه‌دن سۋنگ ینه ایکّی کیشی ییگیت بیر –بیری بیلن الّه نیمه‌لر حقیده کولیشیب گپیریشیب، موتردن توشیب کېتدیلر. باره –باره قره‌سم، سرویس نینگ یریمیدن کۋپراغینی تۋلدیریب اۋلتیرگن و موتر مسؤوللری بیزگه یۋلاوچی، دېب کۋرستگن آدملرنینگ ۸–۷ کیشی‌سیدن اۋزگه برچه‌سی تیلمچیلر، ساتووچیلر، کلینرلر و اۋرتاقلری اېکن! اولرنی مېنگه اۋخشش تېز جۋنب کېتیماقچی بۋلیب کېلگن یۋلاوچیلرگه «منه موتر تۋله، حاضر جۋنه‌ی‌بیز!» دېب، الده‌ش اوچون چوکیلرگه اۋلتیرغیزگن اېکنلر! نې چاره، خشت قالبدن کۋچیب بۋلگن اېدی. «تیش تی تیشگه باسیب» چیده‌شدن اۋزگه چاره‌م یۋق اېدی...

شونده مېن آلدینگی قطار اۋریندیق لرینی بۋش کۋریب، تکیت ساتووچی‌گه اۋشه یېرگه باریب اۋلتیره‌من، دېب التماس قیلدیم. او اېسه:

– میلی، اۋشه اۋریندیق سیزنیکی بۋلسین، لیکن حاضر اونده خلته‌یزدی قۋییب ریزرف قیلیب قۋیینگ. اوزیز بۋلسه شو یېرده بیر پس اۋلتیریب تورینگ، دېدی!

– نېگه؟ اېندی دېب سۋره‌دیم اوندن تعجب بیلن.

– آدملر سیزدی بو یېرده کۋریب، موتر تۋله اېکن دېب کېلسینلر، دېدی!!...

بونی قره‌نگ که، موترنینگ چقّان و جرار آدملری کۉز بۉیه‌مه‌چیلیک چل و نیرنگلریده یۉلاوچیلرنی الده‌ب جلب ایتماق اوچون، عجایب مهارت بیلن حتی مېنینگ اۉزیمدن هم حالیگی تیلمچیلر، نان ساتووچیلر و کلینرلر قطاری فایده‌لندیلر!

هـه عــزیـزلـر، مېنگه مـوتـرنـی قـریب تۉلـه کۉرسه‌تیب، منه شو ۱۵–۱۰ دقیقه‌دن سۉنگ تۉلسه–تۉلمسه جۉنه‌ی‌بیز دېگنلر، یریم ساعت هم، بیر ساعت هم اېمس، ایکّی–ایکّی یریم ساعتدن سۉنگ، تورلی چل–پللر قیلیب موترنی تۉلدیریب، حتی یۉلک(راهرو)لریده هم قوتی–موتی‌لرنی قۉییب، بیر نېچه کیشی‌نی اۉلتیرغیزیب کابل تمان جۉنه‌دی!...

چیندن هم بو اېرکین بازار. هرکیم اۉز فایده‌سی و مطلبی اوچون قۉلیدن کېلگنچه «دلبرلیک» قیله‌دی و بیز اېسه بیلیب–بیلمه‌ی بو عجایب آقیم نینگ بیر بویومی، یۉق اې بیر پُرزه‌سیگه ایلنه‌میز!

کابل، ۲۰ حوت ۱۳۹۳

* شمالی سالنگ‌ده چمه‌سی ایکّی ساعت یۉل بېرکینیب، کوتیب قالدیک. مېن اېسه فرصت‌دن فایده‌له‌نیب شو اېسده‌لیکنی یازه توریب، موترده کوتیش عذابینی سېزمه‌ی قالیب‌من.

هوس باز!

خاتین عایله‌سی نینگ مقدس حلال حریمیگه اؤیناشینی چَقیریب، راز و نیاز قیلیب اؤلتیرگنیده، توستدن(ناگهان) ایشیک آچیلیب، کوتیلمه گنده ایری اوستلریگه توشیب قالیبدی. خاتین شاشیلیب اؤرنیدن سکره ب، اؤزینی ییغه‌توریب اوی‌نینگ بیر بورچگیده بوسینیبدی.

خاتین نینگ کؤز اؤنگیده ایسه کؤزلری اؤپکه(غضب) و هیجاندن تؤله ایری، یؤلبرسلرچه خاتین نینگ فاسِقي گه تشله نیب، بار کوچی بیلن اونینگ بؤغزینی بؤغه باشلبدی. فاسق هم جان هَولیدن ایر بیلن آلیشیبدی. خاتین‌نینگ قؤرقینچدن تؤله حیاسیز ییرتیق کؤزلری، اوشبو دهشتلی صحنه گه تیکیلیب قالیبدی.

خاتین و فاسقیدن هیچ قنداق سیس چیقمس ایمیش. بوتون اوی فضاسینی، ناموسی و غروری ایاغ آستی قیلینگن ایرنینگ المدن اؤپکه لنگن بقیریق و غرشی گینه تؤلدیرگن ایمیش. کوره‌شده گاه خاتین نینگ ایری و گاه هم فاسقی اوستون کیلیب، بیر-بیرینی آلیب باسر، بؤغر و دؤپّاسلر ایکنلر....

خاتین ایسه بورچکده بوسینه توریب، اؤشه پَیت نیمه اؤیله‌شینی کیشی بیلالمس ایدی: ناموسی اوچون تلاشه دیگن ایری فاسق اوستیدن غلبه قازانیشینی می؟ یا که فاسقی ایرینی اؤلدیریشینی می؟

شو آنده توستدن فاسق نینگ قۉلیده بیر پیچاق یلتیره‌ب کۉرینگن. اېر هم اۉته چقّانلیک بیلن چۉنتگیدن بیر چاقونی چیقرگن. قوراللی کوره‌ش و تلاشوو کېسکین توس آلگن. ایکله حریف اۉپکه‌له‌نیب، بیر–بیرلریگه یورش قیلگنلر. خاتین نینگ کۉزلری کته آچیلیب، قۉرقینچ و حیرت اره‌لش کوره‌شنی کوزه‌تماقده اېمیش....

بیرآز کوره‌شدن سۉنگ بیردنیگه هر ایکله حریف یوکسک تاووش بیلن «واخ» دېیه ایکّی تمانگه آغده‌ریلیب، شِیلقه توشیبدیلر. خاتین اېسه یوگوریب اولرنینگ تېپه‌سیگه باریب، اولرگه تیکیلیبدی. ایکله حریف نینگ کۉکره‌گی‌گه سنچیلگن قوراللر، ساپی(دسته‌سی)گچه باتیب، قان فواره اورماقده اېکن.

فاسق الّه‌قچان اۉلگن اېکن، بیراق اېر حالی تیریک اېمیش. شونده اېر زۉرغه کۉزینی آچیب، تېپه‌سیده تیککه توریب اونگه حیاسیزلرچه باقیب تورگن خاتین، کۉزیگه خِیره–شِیره کۉرینیبدی. او بیر نیمه‌لرنی سېکین پیچیرده‌ب، نورسیز کۉزلریدن ایکّی تامچی یاش مولدیره‌ب آققنچه، جاننی حققه تاپشیریبدی....

خاتین اېسه شو چاغده خودّی ییلکه‌سیدن بیر آغیر یوک کۉته‌ریلگندېک بۉلیب، چقّان کیلکین تمان یوگوریب باریب اونی آچیبدی–ده، کوتیب تورگن ایکینچی اۉیناشیگه قره‌ته قووناق آهنگده:

... جان! کېل سېوگلیم ایکله شیلقین‌دن قوتیلدیک، دېب چقیریبدی!!...

طنز تیلیدن بیر قتّیق آغریق

آنه تیلنی قنداق اؤرگنماقده سیز؟!

آنه تیلنی اؤرگه‌نیش خصوصیده کـؤپ پیتـلردن بـیری عـایـلـه‌لـرده قؤللـه‌نیله‌دیگن عجایب بیر قاعده مبنی حیران قالدیریب کېلگن. بو عجایب یؤریق یا قاعده شوندن عبارت:

عایله‌لرده باله‌لرگه تیل اؤرگه‌تیشده بیرینچیدن عموماً اصل سؤزلر أیتیلیب اؤرگه‌تیلمه یدی؛ بلکه سؤزلرنینگ مجازی یا مهملی اؤرگه‌تیله‌دی. کېین قره‌ب‌سیز، باله‌گینه اولغه‌ییب، تیلی یخشی چیغیب، اؤتکیر بؤلگندن ساره اصل سؤزنی أیته باشله‌یدی!

بیرینچیدن باله‌نی عموماً عایله اعضاسی‌نینگ هر بیری اصل آتی بیلن اېمس، اؤزی قؤیگن لقب بیلن خطاب قیله‌دی: آته «تایچاغیم» دېسه؛ آنه «قؤزیچه‌م» دېب چقیره‌دی! آپه‌سی «دؤندیغیم» دېسه؛ اکه‌سی «پِیتّیم»، دېب چقیره‌دی! حتی أیریملر قؤپال شکلده «گرجیچه» یا «چیچقانچه»، ... کبی لقبلرنی هم ایشله‌ته‌دیلر!! اېنگ قیزیغی شو که کیچکینه باله برچه شو آتلر و حتی باشقه قرینداشلر هم اېرکه‌لب چقیره‌دیگن آتلرگه خودی ازلی آتی‌دېک بیله‌دی و جواب بېره‌دی.

یا بدن اعضاسی و باشقه نرسه‌لرنینگ هیچ قچان اصل سؤزینی ایشله‌تیلگنینی کؤرمـه‌گـنـمـن؛ مثال اوچون سرپل شیوه‌سیده بـالـه‌لـرگـه ایشله‌تیله‌دیگن قوییده‌گی سؤزلرگه بیر قره‌نگ:

چَچی: قۉل

پاپا: اياق

مم مه: اوقت، غذا

آپیر!: اۉرنینگدن تور!

اوع عه!: اۉرنینگدن تور!

قیخ: چتل، حرام

جیز: ایسیق، کویدیره‌دیگن

بوجی، اله بوجی: قۉرقینچلی نرسه‌لر، اینیقسه حشره‌لر

اللـه: اوخله‌ماق

اتتی: اورماق

په: اۉپیچ، بوسه

په قیله‌ی: اۉپه‌ی

تی- تی: تاووق، قوش

به- به/ اب-اب: ایت، کوچیک

اوفّه: افگار

چیششه: سییماق

عه عه: قضای حاجت

مَمّی قیل!: یې!

امّی قیل!: یې!

تاتای: اياققه تورماق، یوریماق

اِی-اِی: ییغله‌ماق...

شونگه اۉخشب یوزلب عجایب و غرایب سۉزلر بار.

اېندی قره‌نگ، تیل اۉرگه‌نیش‌نینگ بو کولگیلی عجیب آقیمی، مهـمل و

معناسی فقط باله‌لرگه توشینرلی بۉلگن تورکوم سۉزلر استه–سېکین اۉرنینی اصل سۉزلرگه بۉشه‌تیب، بیر پیت قره‌ب‌سیز که، باله‌گینه بلبلدېک آنه تیلیده‌گی سۉزلرنینگ اصلینی ایشله‌ته باشله‌یدی! بو جریان کۉپ ییللرنی آلمه‌ی، اوچ–تۉرت یاشگچه دوام اېتیشی ممکن.

عزیز اۉقووچیلر، بو یۉریق یا قاعده باله‌لرگه‌گینه خاص، دېب مبادا اۉیله‌منگ تغین. یۉق، کتّه‌لر هم شو یۉریقدن منه شو حاضر هم فایده‌له‌نیب یورگنلر. قوییده مېن أیریم اۉرنکلر بیلن بو ادعانی اثباتله‌یمن:

بیر اۉزبېک کیشیدن (یاشیدن قطع نظر) تیلفون نمبرینگیزنی أیتینگ، دېب سۉره‌سنگیز، او کیشی اۉزبېکچه‌گه شونداق دېیدی:

صفر هفتصد و شصت، بیست و دو، سیزده، نزده!

منه شو سۉزلرنی بیر اۉزبېک کیشی آنه تیلیده سیزگه أیته‌دی! یعنی شو رقملر اۉزبېکچه‌ده أیتیلدی!!

یا که سۉره‌سنگیز: اکه قه‌یېرده ایشله‌ی‌سیز؟

او اۉزبېکچه‌ده شونداق جواب بېره‌دی:

مېن ریاستِ معارف جوزجانگه ایشله‌ی‌من!

بیرار اجتماعي–سیاسي فعالیت هم قیله‌سیز می؟

هه، مېن عضو حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان من....

منه شو عبارتلر یا جمله‌لرنینگ برچه‌سی اۉزبېکچه! ایشانینگ! شونگه اۉخشش یوزلب عباره و جمله‌لرنی تلویزیون، رادیولردن آلیب، عادی و اۉقیمیشلی اۉزبېکلر تیلیدن هرکونی اېشیته‌سیز. خودّی باله‌گه اصل سۉزنی أیتسنگیز توشینمه‌ی یا که أیتالمه‌ی قالگنیدېک، کته‌لرگه هم تیلفون نمبری‌نینگ اصل اۉزبېکچه‌سینی (صفر یېتی یوز و آلتمیش، ییگیرمه ایکی، اۉن اوچ، اۉن تۉقوز) دېب أیتسنگیز، توشینیب یازالمه‌یدی یا أیت دېسنگیز

أیتالمه‌یدی! چونکه حالی تیلی چیقمه‌گن–ده!!!

تیلیمیز تۆغریسیده بونداق تورلی عجایب یۆریق و قاعده‌لر یلغوز سۆزلشوولرگه چېکلنمه‌یدی. اېنگ قیزیغی شو که، بو نرسه یازوویمیزده هم بار. بلکه ایشانمه‌ی، عجبله‌نیب قنداق؟! دېب سۆررسیز. قوییده جواب آله‌سیز:

منه شو حاضر یېتوک یازووچیلر، تحقیقاتچیلر، استادلر، شاعرلردن توتیب، عادی اۆقیمیشلی‌لرگچه، مکتبلردن عالی اۆقوو یورتلریگچه اۆزبېکلر فلککه رأی اورمه‌ی، نېچه تور یازوونی بېملال ایشله‌تیب توریبدیلر! بولر قوییده‌گیچه:

بیرینچی یازوو اۆتمیشلردن قالگن صاف عربچه بېلگیلر. اۆتگن برچه ممتاز کلاسیک اثرلر، قۆلیازمه، تاش باسمه و باسمه اثرلر شو یازوو بیلن بیزگه یېتیب کېلگن همده شو یازوو تمانداشلری ایاقنی تیره‌ب، خودی بیر دیني مقدس یازوو کبی حالی هم اونی ایشلتماقده‌لر.

ایکّینچیسی، رسماً تن آلینیب، مکتبلرنینگ برچه درسلیک کتابلری، أیریم عالي اۆقوو یورتلر استادلری‌نینگ درسلیک کتابلری و باسیلیب چیققن أیریم کتابلرنینگ یازووی عرب یازووی اساسیده توزیلگن انه شو ینگی یازوو بېلگیلری (حرفلری) بیلن یازیلگن و یازیلماقده.

اوچینچی، بیر عده سناقلی کیشیلر هم بو ایکله‌سینی قبول قیلمه‌ی، اۆزلری بیراغ کۆته‌ریب، عرب یازووی اساسیده باشقه بیر یازوو توزیب اۆشه‌نی ایشله‌تیب کېلماقده‌لر. (کیم بیله‌دی دېیسیز؟ بلکه اوشبو یۆل ارقه‌لی، آدملرنینگ چلغیتش بیلن تاریخده آتلرینی قالدیرماقچیلر، شېکیللی!!)

اېندی بولرگه موبایل و کمپیوترلرده قۆللـه‌نیله‌دیگن لاتین یازووینی هم قۆشسک، حساب تۆرتته‌گه یېته‌دی!

بېشینچی، ایکی‌گینه بېلگینی قبول قیلالمه‌یاتگن اۆزبېکلریمیزگه أیریملر حتی عمومي لاتین یازووینی هم پیشنهاد قیلیب توریبدیلر!

قره نگ، اۉزگه هیچ بیر خلقده مثلی کۉرینمه گن خیلمه–خیللیک، سرسانلیک، پراگنده‌لیک و اۉز باشیمچه‌لیک!

آنه تیلنی حمایه‌لش، عمومی‌لشتیریش، برچه اۉزبېکلرگه اۉرگه‌تیش، ... کبی داعیه سی نینگ شاوقین–سۉرانی بوتون یورتنی تۉلدیرگن بیر پیتده، تیلداشلریمیزنینگ برچه لری «اۉزبیک چیلیک» و «اۉزباشیمچه لیک» قیلیب، اۉزلری تنله گن سازگه اۉینب یوریبدیلر! هیچ بیریسی هم بیر مثقال باشقه‌لردن کم کېلگیسی یۉق و بیر ملیمتر هم اۉز سنگریدن سیلجیماقچی اېمس!!

بو خیلمه–خیل یازوولر بیلن استاد، اۉقیتووچی، شاعر، یازووچی، تحقیقاتچی و اۉقیمیشلی تیلداشلریمیز، اۉزبېک تیلی داعیه‌سی بیراغینی یوکسک کۉترگنلریچه، قنداق قیلیب بو بېچاره تیلنی اۉزیدن بېچاره‌راق اېگه‌سی بۉلمیش خلقیمیزگه اۉرگتماقچیلر یا اۉزگه‌لرگه کۉز–کۉز قیلماقچیلر؟! بیلمه‌دیم!!!

اېندی بو مسأله ده، اصل گپ اۉزبېک باله‌لری و یاشلری گروهی بیلن اۉزبېک کته‌لری گروهی اره‌سیده‌گی عجایب کته فرقده. قنداق دېیسیز می؟

کته فرق شوکه، باله‌لر و یاشلر اۉسیش، اولغه‌ییش و اۉرگه‌نیش تمان آلغه اینتیله‌دیلر. اولرنینگ میه‌سی خودی حاضرگی کمپیوتر حافظه‌سی سینگری هر نرسه نی «سیف»(حفظ) قیلیب آلسه هم، ینگی نرسه تاپیلگنده یا ینگلیش بۉلگنده، حافظه سیده گی اېسکی نرسه نی دراو «دیلیت»(یۉق) قیلیب، اۉرنیگه ینگیسینی جایلشتیریب قۉیاله‌دیلر و قۉیه‌دیلر هم!

بیراق کته‌لرنیکی–چی؟ اولرنینگ حافظه‌لریده «سیف» قیلینگن نرسه‌لر خودی «تاش بیتیک»(کتیبه)لرده گی اۉییب، قازیب یازیلگن یازوولردېک دیر. اولر قتیق و قاتیب کېتگن. شوباعث، اولرنینگ حافظه سیده گیلرنی اوچیریش (دیلیت قیلیش) جدا قیین! یا که قۉل تېگیزیش قنداق دیر مقدس زیارت‌نینگ «کتیبه»سی سینگری وبال و حتی گناه سنه‌له‌دی! شوباعث، اولرنینگ هر بیری

اۋز فکری و یازوویگه ایاق تیره‌ب تورگنلر و اۋز یۋللریگه یورغه‌له‌ماقده‌لر!

انه شو دلیل اوچون، تیل اۋرگه‌نیش و اۋرگه‌تیش همده یازیش و اۋقیش مسأله‌لری بیز اۋزبېکلرده جدا چیگل و ترقاق. بو أینچلی حالده، أینیقسه خیلمه–خیل یازوولر بیلن املا بیرلیگی مسأله‌سینی حالی گپیرمسک هم بۋله‌دی.

قیسقه‌سی، یاشلریمیز و مکتبلردن اۋقیب چیققن ینگی نسل، واقعبین و علمي کیشیلر بیلن بیرگه بو مسأله‌گه اساسي و عمومي بیر یېچیم تاپیشلریگه امید باغلب قاله‌میز! (اداغ)

عمر یۋلداشیم نینگ توغیلگن کونینی نشانله‌دیک!

اېسلتمه:

هر ییل ۸– میزان‌ده سېویملی عمریۋلداشیم، مېنی باشقه اېرلر هوس قیلگودېک جدا گۋزه‌ل و سېوگی سۋزلریدن تۋله شعرلر بیلن صمیمي و چوچوک قوتله یدی. اۋرنک اوچون، بو ییل او مېنگه اتب اوشبو چیرایلی مصرعلرنی یازیب، حتی فیس‌بوک صفحه‌سی ارقه‌لی برچه‌گه جر سالدی:

ذره و گونش

مـېن آییـنـه‌مـن، جمالینگـگه تـېرمـولـه‌من
کولسنگ کوله‌من، حُزنینگگه محزون بۋله‌من
مېـن ذره‌مـن و سـېن اېسه، یارقین گونَشیم
سـېـندن تۋلـه‌من همیشه، سېـن‌سیز اۋله‌من

کېره‌کلی

مېن شاعر اېسام، شعرده الهامـیم، سیز
مېن باده اېسام، پـیالـه و جامـیم، سیز
سیز مېنگه نفس کبی کېره‌کلی دورسیز
جسمیـمگه قـرار و جـانغه آرامیم، سیز

بیراق افسوس، مېنینگ یېتی پُشتیم شاعر اۉتکن بۉلسه‌لر-ده، بیراق مېنگه اولوغ تېنگری شاعرلیک نعمتینی نېگه دیر نصیب قیلمه‌گن اېکن.

لیکن هرحالده یره‌تگن مېنی بوتونله ی ادبیات گلزاریدن قوپّه-قوروق هیده‌ب ییبارمه گن اېکن. هه، اۉرتاقلر! اولوغ تېنگری آزگینه طنز یازیش استعداددن مېنی بهره‌مند قیلگن.

بو ییل سېویملی عمریۉلداشیم‌نینگ توغیلگن کونی مناسبتی بیلن، مېن هم اونگه اېرگه‌شیب، بدیعي ایجاد استعدادیمدن فایده‌له‌نیب، بیرگینه طنز بیلن او کیشینی قوتلب، قووانتیریب قۉییشنی نیت قیلدیم!

قوییده گی طنز انه شونداق مقصد اوچون یازیلیب، گلدسته اۉرنیگه او کیشیگه ساوغه اېتیلدی. مېن هم قافله‌دن کېین قالمه‌ی، دېب حتی فیس‌بوک صفحه‌مدن هم برچه‌گه کۉز-کۉز قیلدیم!

اصل حکایه:

عمر یۉلداشیم نینگ توغیلگن کونینی نشانله‌دیک!

هرییل خاتینیم توغیلگن کونینی اویی‌میزده باله‌لر بیلن چیرایلی قیلیب اۉتکزردیک. عیالیم بیر کون آلدین تیارلیک کۉریب، اېرته سی دسترخوان اوستیگه کېک‌نی قیرقیش پیتی‌گچه تینمه‌ی، پیشیر–توشیر قیلیب، تورلی تاتلی یېمک–ایچمکلر بیلن دسترخواننی لیق تۉلدیرردی. مېن و باله لر اېسه عزیز مهمانلر کبی دسترخوان تېگره‌گیده اۉلتیریب آلگن بۉلردیک. باله‌لر کۉپینچه:

آنه بۉلینگ–ده، «قرنی بیز دومبیره چیرتاتتی!» دېیه–دېیه قیستب، آنه‌لرینی دسترخوانگه چارلردیلر. او بۉلسه، «هیچ نرسه کم اېمس می؟» دېب، اۉرنیگه کېلیب اۉلتیرردی.

ایشانینگ، شونده رسمگه کۉره کۉپینچه خاتینیم، یاقیلگن شمعلرنی پوفلب اوچیرالمسدی. کېنجه تای اۉغلیمیز اېسه هزل قیلیب:

اې آنه جان، بیر شمع دی هم پوفلب اوچیرالمه‌یسیز، دېب زۉر بېریب اولرنی اوچیریب برچه قرسک چالیب، دسترخوانگه هجوم باشلنه‌ردی!

بیله‌سیز می، نېگه خاتینیم شمعلرنی پوفلب اوچیرالمسدی؟

هه، تاپدینگیز. او بېچاره کون بۉیی پشیر–توشیر قیلیب، چرچب–هاریب سیله‌سی قوریب، پوفلشگه هم مداری قالمسدی–ده...!!

بو ییل ایسه نیمه بۉلدی یو باشیم گنگیب، توغیلگن کونینی هردایمگیدیک اویده ایمس، رستورانتده ایکاوگینه‌میز مزه قیلیب، نشانلش‌گه قرار قیلدیم.

اۉشه کونی توشده، ایکله‌میز یخشی‌گینه کیینیب، ییلکه مه–ییلکه جۉره بۉلیب بیلگیلنگن رستورانت‌گه باردیک.

بویروغیم‌گه کۉره، گارسون بیر میده میزنی سالون‌نینگ بیر چیتیده نیچیته گل شاخه‌سی و بیر–ایکیته شمع بیلن بیزه‌تیب قۉیگن ایدی. ایکله‌میز روپه–رو اۉریندیقلرگه اۉلتیردیک. اۉز یورتیمیز سالونلریگه تیسکری قولاقنی تیشه‌دیگن درجه‌ده بلند هندچه موزیک ایمس، بلکه جدا پاریم و یومشاققینه کوی سالون‌نینگ یریم یاختی فضاسیده ینگره‌ب، قۉلاقلرنی چیرایلی نوازش قیلیب تورگندی. بیز ایسه بیرین–کیتین گارسون کیلتیره‌دیگن ییمکلرنی سیکین ییماقده ایدیک. قیسقه‌سی عجایب شاعرانه و رومانتیک بیر حالت و فضا ایدی. ایکله‌میز خوش و ممنون ایدیک....

شونده خاتینیم گه:

– عزیزیم، منه جدا عجایب گۉزه‌ل و یاقیملی لحظه. توغیلگن کونینگیز قوتلوق، عمریز اوزاق بۉلسین! دیدیم.

– رحمت، سیز هم ساغ بۉلینگ، دیدی او سیوینیب.

– باله‌لر و نبیره‌لریمیز هم شو ییرده بۉلسه، جدا یخشی بۉلر ایدی! دیدیم...

کاشکی تیلیم قیرقیلیب، شو گپنی أیتمه‌سم ایدی. خاتینیم‌نینگ باله و نبیره‌لری ایسیگه توشیب، بیردن طبیعتی بوزیلدی. جدا افسوسله‌نیب، اولرنی ایسلب سۉزله‌ی باشله‌دی. حتی کینجه‌تاییمیزنینگ شمعلرنی پوفلب، آنه‌سیگه أیته‌دیگن هزل‌آمیز سۉزلریگچه ایسیده بۉلیب، بیرمه–بیر أیتیب بیردن کۉزیگه

یاش أیلندی. مېنینگ، کۉنگلی‌نی کۉته‌ریشیم و ذهنینی چلغیتیش اوچون او–بو سۉزلرنی أیتیشیم هم فایده بېرمه دی. یاشلر جیلغه لری کۉزلریدن قلقیب، تشقریگه دریا بۉلیب چیقه بېردی. یقینیمیزده گی اۉلتیرگن کیشیلر حیرت و سۉراغ اره‌لش قره‌شلری بیلن صحنه‌نی کوزه‌تماقده ایدیلر.

مېن چۉنته گیمدن آپاق ساچیقچه(رومالچه)نی چیقه ریب، یاشلرینی اریتماق اوچون اونگه اوزه تدیم. بیراق اونینگ طبیعتی جدا هم بوزیلگن ایدی. او، قۉلیم‌نی بیر یاققه سوروب، ساچیقچه‌نی آلمه‌دی!

بو وضعیتنی کوزه‌تیب تورگن آدملرنینگ اۉپکه‌لنگن نگاهلری مېن تمان کۉپراق تیکیلدی. شونده میزیمیزگه خدمت کۉرسه ته دیگن گارسون تاپیلیب کېلیب:

–کېچیرینگلر، تینچلیک می؟ بیرار خذمت بار می؟ دېب سۉره‌دی، او حیرت و شبهه بیلن.

مېن ایسه اونی ایما بیلن قاشیمگه چارلب، موضوعنی قولاغیگه سېکین شیبیرلب توشینتیردیم. او ایسه موضوعنی توشینگچ، سَیاز ایلجه‌ییب خاتینم‌گه بیر استکان سوو قوییب :

–ایچینگ خانیم، بیرآز راحتلنه‌سیز، دېب کېتدی.

بیراق خاتینم‌نینگ کۉزیاشی قیلیشی و ایزچیل پیچیرده‌ب، اۉغیل–قیز و نبیره‌لرینی ایسلشی دوام ایتدی. بیزنی کوزه‌تیب تورگن سالونده‌گیلر بو صحنه‌گه ایندی جدّیراق باقیب، أینیقسه عیاللر اۉپکه‌لنگن اۉتکیر نگاهلرینی مېنگه قده‌ب، طبیعتیم‌نی بوزیب تشویشگه سالگن ایدیلر.

شونده آدملردن بیری بیزگه تمان باقیب–باقیب، رستورانت مدیری دفتری تمان یۉل آلدی. بیراق گارسون او بیلن اوچره‌ب، بیر نیمه‌لر اونگه دېدی، چاغی. او آدم ایسه قَیتیب کېلیب اۉرنیگه اۉلتیردی. بیر آزدن سۉنگ بیر کمپیر

اَوقتله‌نیب کېته توریب، بیزنینگ آلدیمیزدن اۉته‌یاتگنیده:

–تینچلیک می؟ نېگه عیالینگیزنی ییغله تیب اۉلتیریب سیز؟ دېب سۉره‌دی جدّی لحن بیلن مېندن. مېن اېسه:

– تینچلیک، دېدیم. بوگون سېویملی خاتینیم‌نینگ توغیلگن کونی، بو یېرده نشانلب اۉلتیریب‌میز، دېدیم.

–اونده، نېگه شونداق یخشی چاغده ییغلب اۉلتیریبدیلر؟

– او باله‌لری یانیده یاغلیگیدن اولرنی اېسلب، ییغلب اۉلتیریبدی، دېدیم مېنی هم کۉنگلیم بوزیلیبراق!

کمپیر اېسه اۉپکه سی بیرآز باسیلدی. بیراق خاتینیم آلدیگه باریب، یېلکه‌سیگه قۉلینی قۉییب:

–قیزیم، آنه‌سن–ده. قیغورمه‌گین، اۉزینگنی قۉلگه آل! منه مېنینگ هم ۳–۴ اۉغیل–قیزیم بار. اولردن بیرته‌سی هم آلدیم‌ده–چی، حتی شو شهرده یاغلر. مخاودېک بۉلیب یکه–یو یلغوز میدانده قالگن‌من، دېب او هم های–های ییغله‌ی باشله‌دی....!

قره‌سم، موضوعنی باشقه خاتینلر و أینیقسه باله‌لریدن اوزاق قالیب، یکه یشه‌یدیگن چالّلر و کمپیرلر بیلیب قالسه‌لر، رستورانت سالونی خدا قیلمه‌سین ماتم‌خانه‌گه أیله‌نیشی هیچ گپ اېمس. شو اوچون، یانیمیزده ییغلب تورگن کمپیرنی خاتینیم ییغلب–ییغلب تسلی بېریب، کۉنگلینی کۉته‌ریشگه حرکت قیلدی. مېن اېسه گارسون بیلن حساب–کتاب قیلیب، تېزده رستورانت‌دن چیقیب اویگه قیتدیک...!

لیکن بیله‌سیزمی، یۉل بۉیی کۉنگلیمدن:

اگر اۉز اۉلکه‌میزده شو وضعیتنی آدملر کۉرگنلریده اېدی، مېنی برکه الله، خاتینیدن قۉرقـمـه‌یـدیـگـن، خـاتـیـنـی‌نی ییغلته‌دیگن اېرکک اېکن، دېب مقتب

کۉکلرگه کۉترردیلر، دېگن اۉی کېچدی....!!!

اوستا شهری–سویدن

۳ – قوس، ۲۴ –نوامبر، تانگ ساعت ۵

بېش وقت نمازی خو کنده ایمس!

– بای بوبه، بو قۉشنینگیز حاجی بای کۉپ یره مس، حرامخور آدم چیقدی!

– هه، نیمه قیلدی؟

– قره‌نگ، مکةالله اورسین اونی. مېنگه قسم–قرآنلر ایچیب یمان مالدی بېریب الده دی. اوستیگه–اوستک قیمت هم ساتگن اېکن. صغیرلردی الده ب، حقلرینی یېب یورگن. همه آدم سودخور، یلغانچی و چهار عیب شرعي، دېب قرغب یورگن، او خدا ناترس تی.

– اېي اوکه، نیمه بۉلسه هم مسجدگه دایم کېلیب، بېش وقت نمازی خو کنده اېمس!! (اداغ)

اېرکین بازار طفیلی طبابت عالمیده یوز بېرگن واقعه‌لردن

عجایب نامه!

عزیز اۉقووچیلر، اوروش عملیاتیده ایمس، جراحلیک عملیاتی چاغیده گاهیده عملیات قوراللریدن پنس یا قیچی یا که ایپ-ایگنه‌دن بیرینی جراحلیک تیمی اونوتیب، پیشانه‌سی شور کسل‌نینگ قرنیده قالدیره‌دی. کسل‌نینگ اصل کسلی توزلسه هم، بیراق قرنیده اۉشه اونوتیلگن جراحلیک بویومی اونی ناراحت قیلیب، قَیته‌دن کسل بۉله‌دی، گۉیا! گپ قیته عملیات و قرین ییرتماققه‌چه یېتگنینی کۉپ قتله ایشیتگنمیز. لیکن قوییده‌گی واقعه‌نینگ چینلیگی‌گه ایشانیش قیین بۉلسه هم، بیر یۉله اۉقیب یقه‌نگیزنی اوشلب: توبه قیلدیم یا تېنگریم! دېگنینگیزگه ارزییدی:

بیر کیمسه‌نی قیسی دیر آغیر کسلی اوچون جراح داکتر عملیات قیله‌دی. بیراق کسل ساغَلمه‌ی، کون سه‌یین دردی آشیب باره‌دی. ناچار قالگن کسل قَیته عملیات قیلگن داکتری‌نینگ قاشیگه باریب، درددن و ساغَلمه‌گنیدن شکوه قیلیب، اوندن کمک سۉره‌یدی.

داکتر ایسه اونینگ دردینی اۉته خوفلی و آغیر کۉرسه‌تیب، پاکستان‌گه باریشنی مصلحت بېره‌دی. کسل سوادسیز عادیگینه کیشی ایکن. داکتر، کسل سرگردان و آواره بۉلمه‌سین، دېب پاکستان‌ده‌گی یخشی بیر جراح داکترنینگ آدرسینی هم أیته‌دی...

کسل، بار-یاغ پولینی ییغیب بېلیگه توگیب، پاکستان‌گه جۉنه‌یدی.

نهایت، کسل پاکستان‌گه یېتیب باریب، آدرسی بېریلگن داکترنی تاپیب، اوندن دردیگه علاج سۉره‌یدی.

داکتر ایسه تورلی معاینه‌لر و لابراتوار تېکشیرولرینی اۉتکه‌زیب، ایرکین بازار قاعده‌لرینی اونگه تطبیق قیلیب، شۉرپیشانه کسلنی سوتلی سیگیردېک یخشی ساغه‌دی و عملیاتگه تیارله‌یدی. تېکشیرولر قرین ایچیده بیر نیمه بارلیگینی کۉرستگن ایدی!...

داکتر عملیاتخانه‌ده کسل‌نینگ قرینی‌نی آچیب قره‌سه، جراحلیک بویومی اۉرنیگه قتلنگن بیر پرچه کاغذ بار ایکن! داکتر حیرتلنمسدن، جدا عادی و ساووق قانلیک بیلن پرزه کاغذنی آچیب اۉقییدی. پرزه‌ده شونداق یازیلگن ایکن:

– عزیز دۉستیم، منه ایلگرگی همکارلیکلریمیز دوامیده بو کسلنی هم سیزگه ییباردیم. کسلینی علاج قیلیب، مېنینگ کمیشنیم‌نی هم اونوتمه‌ی‌سیز، دېب امید قیله‌من! ینه بیرار کسلنی جۉنتگنیم‌چه خدا یارینگیز!!!

(افغانستانلیک کمیشنکار داکتر)

اپاندیسیت!

حیدر تاغه‌نینگ اوچ–تؤرت کوندن بېری قارنی آغریب تینچی‌نی بوزگن اېدی. کمپیر آنه‌سی "کیندیگینگ توشیبدی"، دېب قرسی‌نینگ اوچینی برماغیگه اؤره‌ب، آزگینه یاغ بولب کیندیگینی یخشی بوره‌سه هم، آغریق قالمه‌دی. آنه‌سی بؤغمه‌کی(بیر طبی اؤسیملیک‌نینگ ایلدیزی و تنه‌سی)نی ینچیب اونگه ایچیرسه هم، اچیقلیگیدن اؤزگه نرسه‌نی سېزمه‌دی...

آخری، ناچار بؤلیب شهر کېلدی و قریننداشلری نینگ مصلحتی بیلن مشهور داکترلردن بیری‌نینگ معاینه‌خانه‌سیگه باردی. داکتر معاینه قیلیب، قان و غایته موادینی تېکشیریش اوچون نسخه بیتیب، اؤزی نینگ یانگینه سیده گی لابراتوارگه جؤنتدی!...

داکتر، لابراتوار کاغذینی کؤریب، «سیز اپاندیست بؤلیب سیز، وقتی اؤتمسدن عملیات قیلمه‌من»، دېب کته پول طلب قیلدی.

درددن جانی بؤغزیگه یېتگن بیچاره حیدرتاغه عملیاتگه کؤندی. عملیات اېرته دولت شفاخانه‌سیده بؤله‌دی، سیز اېرته کونی نان–چای ایچمه‌ی، فیس‌نی تیارلب ساعت ۹ لرده شفاخانه‌گه کېلینگ، دېدی داکتر.

حیدر تاغه قرنینی اوشلب، بوکیلگن حالده اوییگه قَیتدی. بیر قؤی و اېچکی سینی ساتیب، ییغیب توگیب قؤیگن پوللریدن هم قؤشیب، بېلگیلنگن چاغده شهر شفاخانه‌سیگه باردی. داکتر کېلیب، حیدرتاغه‌نی کؤردی و نرسلرگه تاپشیردی... عملیات موفقیتلی اؤتدی، حیدرتاغه بیر نېچه کون شفاخانه ده قالیب، اوییگه جؤنب کېتدی.

داکتر بیر آیلیک کۉپگینه مسکن تابلیت، پیچکاری، شربت و کپسوللر بیتگن ایدی. حیدرتاغه اوچ وقت طعامدن سۉنگ دوالرنینگ همه‌سیدن ییر ایدی. درد بوتونله‌ی یۉقالیب، بیش کوندن سۉنگ داکتر کۉکلرنی اوزیب:

– منه تاغه، کۉز تیگمه‌سین، آتده‌ی بۉلیبسیز! دیب، حیدرتاغه بیلن خیرلشدی.

بیله‌سیز نیمه گپ بۉلگن ایدی؟

هه عزیز اۉقووچیلر، اصلیده حیدرتاغه‌نینگ دردی «اپاندیست» بۉلمه‌ی، طعامدن کیلیب چیققن عادیگنه ناراحتلیک ایدی. لیکن داکتر اوندن پول اوندیرماق اوچون لابراتوارگه ییباریب، عملیات تجویز قیلگن و عملیاتخانه‌ده اونینگ قرنینی ییرتمه‌ی، پیچاق بیلن آزگینه یوزه‌کی خط چیزیب، میده–میده کۉک اوریب قۉیگن–خلاص!!

سوچلی (گناهکار) برماق!

سرویس توستدن(ناگهان) تېزلیگینی آزه یتیریب، کۆپ اۉتمه ی یۉل چېکه‌سیده تاخته‌دی. یۉلاوچیلر اېسه غله–غوله قیلیب سۉره‌ی باشله‌دیلر:

– نیمه بۉلدی؟

– مۉتر پنچر بۉلدیمی؟

– ماشینی بوزیلدیمی؟

– .....؟؟؟

شونده کیلینر: جیم بۉلینگ، «طالبلر پاتکی!» دېدی قۉلینی آغزیگه پنه‌لب قوییراق تاووش بیلن!

بو سۉزنی اېشیتگچ، برچه لر آغزیده تلقانی باردېک بیردن جیم بۉلیب، یوزلریگه قۉرقوو و اضطراب بېلگیلری تاپیلدی.

آغزی–تومشوغی قپ–قره کیر سله‌سی‌نینگ پیچی بیلن یاپیلگن ایکّی قورالّی طالب موترنینگ آلد اېشیگیدن چیقدیلر. بیری یۉلاوچیلرگه بقیردی:

– برچه‌نگ قۉللریزدی تېپه‌گه کۉته‌ریب، قیمیرلمه‌ی اۉلتیرینگلر!

خاتینلر کۉترمه‌سین! اولردی قۉل کۉته‌ریشگه حقلری یۉق!!...

شوندن سۉنگ، ایکینچیسی اېسه سرویس یۉلگیدن سېکین یوریب، ایکّی تمانده گی یۉلاوچیلرنینگ یوقاری کۉته ریلگن قۉللریگه دقت بیلن باقیب کېله بېردی. هیچکیم اولرنینگ مقصدینی انیق بیلمسدی. قورالّی طالب سرویس‌نینگ تۉریده‌گی قطارلردن بیر کیشینی اۉزی بیلن آلیب توشدی. باشقه

یۉلاوچیلرنینگ کۉنگلیدن ایسه «ایسان-امان قوتیلدیک»، دیگن سۉز کیچگن بۉلسه هم، بیراق توشیریلگن یۉلداشلری تقدیری اوچون کۉنگیللری بوزیلیب، هرکیم «بیچاره ایسان-امان قوتیلسین-ده»، دیب پیچیرده‌ب دعا قیلردی.

قوراللی طالبلر توشیریلگن یۉلاوچی‌نی یۉلدن چمه‌سی ۲۰ متر نریاقده، بیر چَیله(درخت یغاچلریدن توزیلگن کپّه) ایچیده گی قوماندانلری قاشیگه آلیب باردیلر. چَیله ایچیده گی جریان تشقریده گیلرگه کۉرینمسدی. ۱۵-۱۰ دقیقه‌دن سۉنگ، توستدن اۉشه یۉلاوچی‌نینگ دردلی بقریق تاووشی جیملیکنی یاریب، قولاقلرگه ایشیتیلدی. برچه یۉلاوچیلرنی ینه بیردن قۉرقوو کۉلنکه(سایه)سی باسدی، بیچاره‌نی اۉلدیردیلرمیکن، دیب....

کۉپ اۉتمه ی، اۉشه یۉلاوچی اۉنگ قۉلی‌نینگ برماقلرینی سۉل قۉلی بیلن قیسیب اوشله‌گن حالده نالش قیله‌یاتیب، چَیله‌دن چیقیب سرویس تمـــان کیلدی. اونینگ برماقلری اره‌سیدن قان تامچیلری ایزمه-ایز تامیب، کییمی و یبر یوزیگه قیپ-قیزیل خاللر ایکردی.

بیچاره بیر عمللب سرویس گه چیقیب، اۉرنیگه باریب اۉلتیردی. برچه کیشیلر قۉرقوودن جیم ایدیلر. طالبلرنینگ ایماسی بیلن سرویس اۉرنیدن قۉزغه‌لیب یۉلگه توشدی.

«طالب پاتکی»دن انچه اوزاقلشگچ، برچه‌لر جیملیکنی بوزیب، باغنه گی (حالیگی) یۉلاوچینی سۉراققه توتیب، نیمه بۉلدی؟ دیب سۉرردیلر.

یۉلاوچی بۉلسه آغریقدن تۉلغه‌نه‌یازیب، اررنگ(زۉرغه) سۉزلب دیدی:

- ایناغه لر، بورونغی کونلرده گی سیلاوده قتنه شیب، کۉرستگیچ برماغیم‌دی بۉیاغی حالیگچه هم کیتمه گن ایکن. بو ظالملر اۉشه‌نی کۉریب، مینی سرویسدن توشیردیلر. قوماندانلری ایسه دۉق-پۉپیسه(تهدید) قیلیب، سین بیز قدغن قیلگن حکومت سیلاویگه قتنه‌شیب‌سن. منه برماغینگ بۉیاغی آچیق

بېلگيسى. اېندى بو گناهكار برماغىنگ‌نى جزاسى كېسيلماق، دېدى!

مېن اېسە: قيسى شريعتده برماقنى گناهكار، دېب كېسيلسين دېگن؟ دېيە يلىنيب- يالواردىم.

بيراق يرەمس قوماندان بۆلسە:

– بيزلرگە شريعت-مريعتينگدن سۆزلمە، دېب قۆليگە ساتورگە اۆخشش كتەكان پيچاق اوشلب تورگن كيشى‌سيگە، بونى اۆشە گناهكار بۆياقلى برماغىنى قيرقيب تشلە! دېب بويوردى.

هە، ايناغەلر! او جلاد هم كۆزيمدى بير يوميب آچگينچە، چقّان قۆليم دى تختەنى اوستيگە قۆييب، شرتە قيرقتى!...

برچەلر بو سۆزنى اېشيتيب‌آق، واى‌ى‌ى! اويى كويسين بو كافر ياواييلرنى، دېيە قرغب، اونى يوپتماق(تسلى بېرماق) اوچون او-بو سۆزلرنى أيتەباشلەديلر....

شونده يۆلاوچيلردن بير كېكسە كيشى هم او آدمگە تسلى بېريب دېدى:

– اوكە جان، تېنگرينگگە شكر قيل، طالعينگ باراېكن! يخشى‌يم، اولر برماغينگ‌دى گناهكار چيقەريب قيرقيبديلر. اگر سېنينگ ميەنگ بيلن اۆيلب، آنگلى رأى بېرگنينگ‌دى او جاهللر پيقە گنلريدە اېدى، ميەنگ جايلشگن باشينگنى گناهكار بيليب، كېسرديلر!!....

اوستا-سوزيدن

02/10/2019

اشرار صاحبلر!

قیشلاقلردن بیریگه بیر دسته جنگری کیمسه–لر چقیریلمه–گن مهماندېک کېلیب، اهالیدن بیرینی آش–ماش پیشیریشگه بویوریبدیلر. میزبان ساده راق و سوادسیز آدم اېکن. آش تیار بؤلگندن سؤنگ، ساده میزبان چقیریلمه‌گن مهمانلری آلدیگه باریب حرمت بیلن:

– اشرار صاحبلر، نان تیار، مرحمت قیلینگلر! دېبدی.

شونده قوراللی کیمسه–لر، أینیقسه قوماندانلری قیشلاقلیک نینگ بو سؤزینی اېشیتگچ، بدنلریگه خودی تېبنه(جوالدؤزدن میده‌راق ایگنه) قده‌لگندېک چؤچیب، غضبلری قینب کېتیبدی. اولر، خودی اؤق تېککن یؤلبرس دېک قیشلاقلیککه هجوم قیلیبدیلر. بېچاره نی اوروب–ینچیب، اؤلدیرماقچی بؤلیبدیلر....

شونده، آقسقاللردن بیری بو مدهش ماجراگه اره‌له‌شیب:

– قوماندان صاحب، خدانینگ یوزینی کؤرینگ، رحم قیلینگ! بو بېچاره بیر ساده قیشلاقلیک آدم. رادیولردن کونده «اشرار» سؤزینی اېشیتیب، بیرار حرمتلی خطاب یا عنوان دېب اؤیلب، بیلمه‌ی بو یېرده ایشله‌تیبتی. قیسی بیر یمان قصد و نیتی یاغ، دېب اولرگه یَلینیب–یالواریب، اونی زؤرغه اؤلیمدن قوتقه‌ریب آلگن اېکن!!

ایسیم قوریسین!

قووانچ بېگ خوش طبع شاعر، کۉنگلی آچیق و خوش چقچق صمیمي اۉرتاقلریمدن. اونینگ یوزی و اېشیگی، بیز دۉستلری یوزیمیزگه دایم آچیق. بیر لقمه نانینی اۉرتاقلری بیلن بیرگه تماغیدن اۉتکزسه، باشی کۉککه یېته دی. مجلسی قووناق و هزل–مطایبه دن تۉله. او بیلن بۉلگن کیشی نینگ لبلری خواهی–نخواهی ایلجه ییب، آغزی کولگی ده بۉلیشی حتمی. تاپقیرلیک؛ حاضرجوابلیک؛ بدیهه گویلیک؛ أینیقسه کوچلی حافظه سیگه قایل قاله دی، کیشی.

چیندن هم، اونینگ اېسلب اۉتیلگن منه شو برچه عجایب خصلتلری بیز اۉرتاقلری و مخلصلری ایاغینی اونینگ آچیق اېشیگی تمان یېتکله‌یدی. چونکه أیتگنلریدېک، «یوره‌ک ترتگن یېرگه، ایاغ ترته‌دی»–ده!

حاضرجوابلیک و کوچلی حافظه سی طفیلی هرموضوع و هرقنداق مسأله گه فی المجلس مناسب و اۉرینلی بیر مطایبه، هزل یا که شعر أیتیب، برچه‌نینگ لبلریگه کولگی چیچیکلرینی اېکیب قۉیه‌دی!

اېندی قره‌نگ، «ایسّیق جاندی ایسیتمه‌سی بار» دېگنلریدېک، اۉزی و باشقه شاعرلردن یوزلب بیتنی یاددن بیله دیگن آدم، شو کېچه–کوندوزده حافظه سی ضعیفلشگنی و اېسی کېتگن لیگیدن شکوه و شکایت باشله گن. شخصاً اۉزیم اونچه‌لیک ایشانمه دیم، بیراق اۉزی اۉز تیلی بیلن اعتراف اېتیب، اینیقسه عایله اعضاسیدن هم نېچه کیشی تأییدلب، بو یوزه‌دن اوندن شـکـایـت

قیلدیلر!

بیرکونی قوونچ بېگ نینگ اۉزیدن موضوعنی سۉره گنیمده، او واقعه نی مطایبه‌آمیز شونداق آچیقله‌دی:

دۉستیم، منه یاشیم ۷۰ دن آشه ی دېب قالدی. قیسی بیر عارضه دن سۉزله ی؟ تیشلر توتده ی تۉکیلگن؛ بېل و ایاغ هم فیصله؛ معده و ایچکلر هم شَوشَب قالگن؛ کۉز و قولاغدن گپیرمسم هم بۉله دی! سۉزیمگه ایشانینگ، خودی ۳۰-۲۰ ییل هیده‌لیب یوریگن شق-شقه موترده ی بۉلیب قالدیک. هر یېرنی دواله‌سک، تغین باشقه یېردن عارضه و آغریق تاپیله‌دی. اعضام آغریماققه خودی نوبت کوتیب تورگندېک! قیسقه سی، مستریلر أیتگندېک، «ماشین توشیریش»گه سَل قالگن!

همه سیگه هم بیرتورلیک چیده ب کېلدیک. بیراق بو سۉنگگیسی برچه سیدن اۉتکه زیب ییباردی. هه، حافظه م چتاقلیگی و ضعیفلشگنی نی أیته من. تېنگری هیچکیم نی بونداق نرسه گه یۉلیقتیرمه سین اېکن. همه گه کولگی و ریشخند بۉلر اېکن‌سیز!

نیمه‌لر دېیاتیب‌سیز، اۉرتاق جان! منه شکر توپّه-توزوک‌سیز-کو! حالی یوز گلیزدن اۉنته‌سی هم توزوک آچیلمه‌گن!

قوونچ بېگ یوکسک هاه-هاهلب کولیب:

اې ایناغه م، مېنیکی نینگ سیز أیته دیگن گللردن اېنگ کته سی، یعنی گلِ خیری سی آچیلگن-ده!! سیز بازارنینگ "یوزی یلتیراق، ایچی قلتیراق" متاع‌سیدېک، مېنینگ هم کۉرینیشیم‌گه قره‌ب، شونداق دېیسیز. اصل گپدن خبر بۉلسنگیز، فکریزدن قیته‌سیز.

قنی أیتینگ-چی، اېشیته یلیک!

سیزگه أیتسم، حافظه م یمان بوزیلگن. بیر نرسه‌نی قصد قیلیب

اۉیله‌سم، باشقه نرسه چیقه‌دی. اوگون ینگه‌یز خلته‌نی قۉلیمگه بېریب، بازاردن گوشت، پیاز و زرجومه کېلتیرینگ، دېب بازارگه ییبردی. مېن بۉلسه بازارگه باریب، سودانی آلیب، سیزدن بِه بۉمه‌سین، بیر اۉرتاغیم مینن اوچره‌شیب "شامِ گاوگم"گچه اختلاط قیلیب اۉلتیریب‌بیز. کېچقورون کېلسم، اویده قیامت قایم! قزان آسیلمه ی قالگن، چونکه سودالر مېنینگ قاشیمده اېدی. خاتین غضب تولپاریگه مینیب، آغزیگه کېلگندی ساوریب أیتدی. بونیسی هم میلی–کو، لیکن خلته نی آچیب قره سه، بویریلگن سودالر اۉرنیگه شلغم، ماش و کچالو بار اېکن!...

هه، او یاغینی اېندی اۉزیز تصور قیله بېرینگ.

هرکیم گه هم بیرار قتله شونداق واقعه یوز بېره دی، دېدیم کولیم سیره‌ب.

اې دۉستیم، کاشکی بو نرسه شو بیر یۉله بۉسه اېدی. اوکون خاتینیم و کېلینیم تیلفونلریگه کارت و کېله دیگن مهمانلر اوچون کلچه و چاکلیت آلیب کېلیشیم‌نی بویرگن اېدیلر. بیله‌سیز می نیمه قیلیب‌من؟

أیتینگ–چی، اېشیته‌یلیک!

چیندن هم قیزیق. مېن بازاردن تیلفون کارتلری و نېچه پاکت سقیز و تۉرتته "آیس کریم" کېلتیریب‌من!

یخشی قیلیب سیز. هرحالده همه سی هم کېره لی نرسه لر اېکن–کو، دېدیم.

اې اېشیتینگ: کېلتیرگن کارتلریم بیرته سی هم خاتینیم و کېلینیم توگول، حتی اۉزیم نینگ تیلفونیم دیکی اېمس، باشقه کمپنی نیکی اېکن! خاتینیم‌دی اۉپکه‌سی قَینیب، حتی اۉشه موزقیماقنی هم یله‌مه‌ی قۉیدی! شونده، اویده‌گیلرنینگ هر بیری اۉز فکریچه مېنگه کنایه‌لی نرسه‌لر أیته بېردیلر:

خاتینیم غضب اوستیگه هردایمگیدېک(تیلی قوریسین اونی)، اۉتکیر کنایه‌لی لحنده:

چال جان، میه‌یزدی پوپنک اوریبتی، دېدی!

کمپیوتر ساینسده اۉقیب یورگن اۉغلیم اېسه قوییده‌گی عجایب نرسه‌لرنی أیتدی:

آته‌جان، حافظه‌یزگه «ویروس» داریب، هرنرسه‌نی «دیلیت» قیله‌دیگن بۉلیب قالیبتی. اونی قیته فعال قیلماق اوچون «انتی ویروس» مینن تازه‌لش کېره‌ک!

قیزیم اېسه: آته جانیم‌دی بیرار اعصاب داکتریگه اېلتیب کۉرسه‌ته‌یلیک، دېدی!...

هه دۉستلر، قووانچ بېگ اۉرتاغیم حافظه‌سینینگ بوزیلگنلیگی طفیلی عینکی کۉزیگه بۉلیب، عینک اخته‌ریب یورگنی؛ نجار اۉرنیگه گلکار اویگه کېلتیرگنی؛ اویده‌گیلرگه تاکسی کېلتیریش اۉرنیگه دۉستلری بیلن مزارشریفده‌گی قیسی دیر محفلگه جۉنب کېتگنی؛... کبی کولگیلی یا اچینرلی کۉپ واقعه‌لرنی حکایه قیلیب بېردی. ایکیمیز اېسه بیله‌له‌شیب ازّانچه کولدیک!

بیراق نیمه بۉلسه هم، مېن اونینگ سۉزلرینی مطایبه یا هزل و مبالغه دېب توشوندیم. لیکن یقینده اۉزیمیزگه نسبتاً یوز بېرگن بیر واقعه‌گه کۉره، قووانچ بېگ‌نینگ حافظه‌سی چیندن هم بیرآز–چی که انچه اَینیگنی‌نی تصدیقلش‌گه تۉغری کېلدی:

بیر کونی قووانچ بېگ بیلن اوچره‌شگنیمیزده، اېرته آقشام مهمان سیزلر، فلان و فلانچه‌لرنی هم أیته‌من، بیرگه مزه قیلیب چقچقله‌شیب، گوررینگ قیله‌میز، دېدی.

قیسقه‌سی قووانچ بېگ‌نینگ التماسی و تکلیفی‌گه کۉنیب، اېرته آقشام

اونیکی‌گه مهمانچیله‌ی بارماقچی بۉلیب، خیرلشدیک.

اېرته سی نماز عصردن سۉنگ بیر-ایکّی کیشی بۉلیب مهمانجای گه باردیک. بیراق قوۉانچ بېگ شو زهاتی اویده یاغ اېکن. بیز اېسه دایمگیدېک، تۉغری مهمانخانه گه کیریب اۉلتیردیک. کۉپ اۉتمه ی، باشقه اۉرتاقلر هم کېلدیلر. بیز صحبتله شیب اۉلتیردیک، قوۉانچ بېگ نینگ اۉغلی بۉلسه دایمگیدېک بیزگه چای-چاکلیت کېلتیریب قره شیب توردی. یریم ساعتدن کۉپراق اۉتیب هم قوۉانچ بېگدن دره‌ک بۉلمه‌دی. بیز اېسه بیرارته بیلن بازارده گپگه اوشله‌نیب قالگن دیر، دېب اختلاطیمیزگه دوام اېتدیک.

وقت الّه محل بۉلیب، شام نمازی نینگ اذانی هم اېشیتیلدی، بیراق قوۉانچ بېگدن حالی هم خبر یۉق. اونینگ اۉغلی دم مه- دم کېلیب بیزدن خبر آله‌دی و بیز هم اوندن آته‌نگدن دره‌ک بۉلمه‌دی می؟ دېب سۉره‌یمیز...

قیسقه‌سی خفتن یقینلریده قوۉانچ بېگ تاپیلیب کېلدی. مهمانخانه‌ده‌گی بیز مهمانلر بیلن شاشیلیب بیر کۉریشدی یو بیزلرنینگ: هه نیمه بۉلدی؟ قه‌یېرلرده اېدینگیز؟ دېگن سۉراقلریمیزگه جواب بېرمسدن، یوگورگنیچه ایچکری اویگه کېتدی. ۱۵-۱۰ دقیقه‌دن ساره بیزنینگ قاشیمیزگه کېلیب، صحبتگه قۉشیلدی. لیکن اېتیدن قنداق دیر تینچ سیز و فکری پریشانراق تویولدی، بیزلرگه.

اۉرتاقلردن بیری:

هه قوۉانچ بېگ، تینچلیک می؟ دېب سۉره‌دی. او اېسه قیسقه:

هه تینچلیک، دېدی و تغین اۉرنیدن توریب ایچکریگه کېتدی.

بیز اېسه، اۉزیمیزنی قوله‌ی سیزراق سېزه بېردیک. چونکه قوۉانچ بېگ ناراحتدېک بیز بیلن قیسقه اۉلتیریب، ینه تېز توریب ایچکری بارردی.

اۉرتاقلردن بیری چیدالمه‌ی:

اې بو آقشام دۉستلردن بیری مهمان قیلگن، اۉشه یېرگه کېتاتیبمن، دېدیم...

هه دۉستلر، شونداق قیلیب مېن شامدن کېین شهردن چېتده جایلشگن مهمان جایگه یېتیب باردیم.

شونده قووانچ بېگ ینه بیر یۉله بلند قاه–قاه اوریب کولدی.

بیز اېسه حیرتله نیب: هه او یېرده نیمه بۉلدی؟ نېگه مهمانلیکدن تېز قَیتیب کېلدینگیز، اېندی اۉز باشیزگه کولیب یاتیب‌سیز؟ دېب سۉره‌دیک.

قووانچ بېگ اېسه کولیب–کولیب:

برادرلر، "اېسیم قوریسین!" باریب اۉشه مهمان جای‌نینگ اېشیگینی تقللتدیم... ۱۰–۱۵ دقیقه کۉپ تقیللتگنیم‌دن سۉنگ، اویدن بیر کېکسه چال قلتیره‌ب اېشیکنی آچیب، کیم سیز؟ دېب سۉره‌دی.

مېن اېسه آتیمنی أیتیب، مهمانلیککه خبر اېدیک، قنی فلانی؟ دېب اوی نینگ اېگه‌سینی سۉره‌دیم.

چال اېسه، اوی اېگه‌سی ایکی کون ایلگری بوتون عایله‌سی بیلن قیسی تۆیگه مزارشریف‌گه کېتیب، اونی قیشلاقدن چقیریب، قراول قۉییب کېتگنینی أیتدی!...

هه اۉرتاقلر کۉردینگیز می؟ «اېسیم قوریسین» نه یلغوز سیزلرنی مهمان قیلگنیم اېسیمدن چیققن اېکن؛ بلکه اۉغلیم أیتگنیدېک، میه‌منی ویروس اوریب حتی اۉزیمنی باشقه بیراونیکی‌گه مهمان‌من، دېب اۉیلب او یېرگه آواره بۉلیب باریب‌من! هی...ی ... اېیسیم قوریسین– اَ...! خاتینیم اېتگنی هم تۆغریگه اۉخشه یدی، چاغی. چیندن هم میه‌منی پوپنک اورگن اېکن–ده!! مېنی کېچیرینگلر.

تاشکېنت: ۲–میزان ۱۳۹۳/ 25– اوگوست 2014

محمد کریم ذره عظیمی اؤغلی محمد حلیم یارقین هجری ۱۳۲۹ ییلی سرپل ولایتی مرکزی سرپل شهریده توغیلگن. او، لیسه دورینی هرات و کابل دارالمعلمین‌لریده توگه‌تیب، هجري ۱۳۵۴ ییلی کابل بیلیم یورتی، طبیعي بیلیم‌لر فاکولته‌سی‌نینگ فیزیک بؤلیمی‌دن دیپلوم آلدی.
او، چمه‌سی ۴۰ ییل‌دن آشه اؤزبېک فولکلوری، ادبیاتی، تیلی، مدنیتی همده طنز بؤییچه قلم تیبره‌تیب کېلماقده.

اونینگ علمي-تحقیقي اثرلری افغانستان، اؤزبېکستان، ایران و تورکیه ده باسیلیب چیققن. افغانستان، اؤزبېکستان و ایران اؤلکه‌لریدن علمي-ادبي ساورین‌لر آلگن.

حلیم یارقین‌نینگ باسیلیب چیققن طنز کتابلری:

۱ . وکالت دغدغه‌لری(اؤزبېکچه)!، کابل: ۱۳۸۶.

۲. ینگی رئیس هم کېلدی! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۶.

۳. بیز اعلانلر تخته‌سی‌میز!، کابل: ۱۳۸۶.

۴. ده‌یدی اِیتلر کمپاینی! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۹.

۵. سؤکیش هم پول بؤلر ایکن! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۸۹.

۶. حاجی تریشر! (اؤزبېکچه)، کابل: ۱۳۹۲.

۷. بو اؤشه بیچاره گینه!، جلال نورانی طنزلری نینگ اؤزبېکچه ترجمه سی، کابل: ۱۳۹۲.

۸. راز تشناب‌ها(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.

۹. نمایش عجیب!(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.

۱۰. کمپاین سگ‌های ولگرد(دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.